

**Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы
Министерство образования и науки Республики Казахстан
Республиканский учебно-методический центр дополнительного
образования**

**«Білім беру ұйымдарында өскелең ұрпақтың әлеуметтік
тәрбиесіндегі мұражай педагогикасының рөлі»
әдістемелік нұсқаулықтар**

**Методические рекомендации «Роль музейной педагогики в
социальном воспитании подрастающего поколения
в организациях образования»**

Астана 2014 г.

«Білім беру ұйымдарында өскелең ұрпақтың әлеуметтік тәрбиесіндегі мұражай педагогикасының рөлі» (әдістемелік нұсқаулық) – ҚР БЖҒ РҚББОӘО әлеуметтік-педагогикалық бөлім – Астана, 2014., - 130 бет.

Әдістемелік нұсқаулықта қоғамның мәдениеті мен тарихи санасын тәрбиелеуге, қазақстандық отаншылдық пен азаматтылықты қалыптастыру сұрақтары бойынша білім беру ұйымдарының мұражайларының жұмыс тәжірибе жинақталған.

Аталмыш оқу құралына мұражайлардың қызметіне арналған ұсынымдар, бағдарламалар, мұражайдың құрылуы, оның жұмыс құрылымы мен қызметі туралы ақпараттар енді.

Әдістемелік ұсыныстар білім беру ұйымдарының жетекшілеріне (директорлар мен директордың тәрбие ісі жөніндегі орынбасарларына) , сонымен бірге мектеп және мекемелік мұражай жетекшілері мен мұражай педагогикасы аумағында қызмет атқаратын жалпы және қосымша білім жүйесінің ұстаздарына, мұражай қызметкерлері мен сынып жетекшілеріне бағытталған.

Құрастырған:

Г. А. Күлкеева – «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК әлеуметтік-педагогикалық бөлім жетекшісі.

Пікір жазған:

Ү. Д. Мұңалбаева -педагогика ғылымдарының докторы, профессор.

«Роль музейной педагогики в социальном воспитании подрастающего поколения в организациях образования» (методические рекомендации) – социально-педагогический отдел РУМЦДО МОН РК – Астана, 2014., - 130 стр.

В методической рекомендации обобщен опыт работы музеев организаций образования по вопросам формирования казахстанского патриотизма и гражданственности, воспитания исторического сознания и культуры общества.

В данное пособие вошли информации о назначении музея, структуре его работы, рекомендации по его организации и функционированию, программы, методические рекомендации о деятельности музеев.

Методические рекомендации адресованы руководителям организации образования (директорам, заместителям директоров по воспитательной работе), а также руководителям школьных и ведомственных музеев, педагогам системы общего и дополнительного образования, работающие в области музейной педагогики, музейным работникам и классным руководителям.

Составитель: Кулкеева Г. А.- руководитель социально-педагогического отдела РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования».

Рецензент: Муналбаева У.Д. - доктор педагогических наук, профессор.

*ҚР БжҒМ Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы РМҚК әдістемелік кеңесі ұсынады
(2014ж. 19.08. № 5 хаттама)*

© Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы, 2014

Мазмұны

Кіріспе	5
Анықтамасы мен терминдер жиынтығы	7
Мұражай педагогикасы мұражай қызметінің бір бағыты ретінде	9
Мұражай педагогикасының қалыптасу кезеңдері	12
1) Мұражай педагогикасы ғылыми тәрбиені қалыптастырушы ретінде	12
2) Қазақстан Республикасының тәуелсіздік алу кезеңіндегі мұражайлардың даму ерекшеліктері	14
Балалар арасында ғылымды дәріптеудегі халықаралық тәжірибе: әлемде	18
Қазақстандық балалар ғылыми бұлқынысы (ЭКСПО-17)	23
Электрондық мұражайлар – жарқын болашақтағы оқытудың тиімді құралы	28
Мұражай педагогикасы бойынша оқытушылық тәжірибені жинақтау	33
Қорытынды	42
Қосымшалар	44
Әдебиеттер тізімі	56

Содержание

Введение	65
Определение и терминология	67
Музейная педагогика как одно из направлений деятельности музея	70
Этапы становления музейной педагогики	72
1) Музейная педагогика как формирующаяся научная дисциплина	72
2) Особенности развития музеев в период обретения независимости Республики Казахстан	74
Международный опыт популяризации науки среди детей: в мире	78
Казахстанский детский наукоград (ЭКСПО-17)	83
Электронные музеи - эффективное средство обучения в ближайшем будущем	89
Обобщение педагогического опыта по музейной педагогике	93
Заключение	104
Приложения	106
Список литературы	130

*«Бүгінгі түсініп
болашақтың сызықтарын көру үшін
бізге өткенге үңілу қажет»*

Н. А. Назарбаев

Кіріспе

Әр елдің тарихы күннен-күнге қарқынды дамып келе жатқан әлемдегі халықтардың өзіндік болмысын айқындайды. Өткенді ой елегінен өткізіп, тарихтан тағылым алу – кез келген мемлекеттің стратегиялық дамуының негізі. Ұлттың өзіне тән ерекшелігін сақтап қалу үшін бүгінде тарихи құндылықтарды қамқорлыққа алу мәселесіне көптеп көңіл бөлінуде.

«Ұлттық мәдениетімізді ұлықтап, бар мен жоғымызды түгендеп, жүйелеп, келер ұрпаққа аманаттау – «Мәдени мұра» бағдарламасының басты мақсаты» деп атап өтті Президент Н.Ә.Назарбаев.

Мұражайлар – ел шежіресін, ата-бабамыздың мыңдаған жылдар бойы жинақтаған рухани-мәдени мұрасын келер ұрпаққа жеткізетін бірден-бір орын.

Бұрынғы мұражайларға қарағанда қазіргі заманғы мұражайлардың қызмет аясы кеңейіп, функциялары жетіліп, рөлі артқан. Олар әр дәуірдегі жәдігерлерді сақтап, тарих тылсымына үңілуге мүмкіндік жасап қана қоймай, білім беретін коммуникативті ортаға айналуда.

Мұражайлар – мұражай жәдігерлері мен мұражай коллекцияларын сақтау, зерделеу және көпшілікке көрсету үшін құрылған,

мәдени, білім беру және ғылыми-зерттеу функцияларды жүзеге асыруға және Қазақстан Республикасының тарихи-мәдени мұрасын көпшілікке танытуды қамтамасыз етуге тиіс мәдениет ұйымдары («Мәдениет туралы» Қазақстан Республикасы Заңынан үзінді, 25-бап) [1].

Қазақстан Республикасындағы мұражайлар қызметі қазіргі уақытқа дейін «Тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану туралы»

1992 жылғы 2 шілдедегі № 1488-ХІІ ҚР Заңымен (20.12.2004 ж., 21.07.2007 ж. өзгерістермен) және «Мәдениет туралы» 1996 жылғы 24 сәуірдегі ҚР заңымен

(«Мәдениет туралы» 1996 жылғы 24 сәуірдегі ҚР заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2010 жылғы 27 мамырдағы № 280-IV Қазақстан Республикасының Заңы) [1] реттеледі.

«Музей» (мұражай) сөзі гректің «museion» және латынның «museum» - «храм» деген сөзінен шыққан. Музей – тұрақты орны бар, ғылымның, білімнің, мәдениеттің қалыптасуына ықпал ететін, ел игілігі үшін қызмет атқаратын мекеме. «Мұражайлар экспонаттарды жинайды, сақтайды, зерделейді және адамды оқу, танымдық және рухани жағынан байыту мақсатында көрмелер мен презентациялар өткізеді» – міне, Халықаралық мұражайлар кеңесінің (*International Council of Museums - ICOM*) жарғысында осындай анықтама берілген [5].

ICOM экс-президенті Жак Перо айтқандай, «мұражайлар халықтың жүрегінен орын алуы және қоғамға есігін айқара ашуы тиіс». Мұражай мен қоғам шығармашылық және инновациялар рухында бірлесіп жұмыс істеуі қажет.

Әдетте, балалар аудиториясы мұражай қызметінің басым санаты болып табылады. Сондықтан бүгінде баланы жастайынан, қоршаған әлемді тани бастаған сәттен бастап мәдениетке баулу қажет екеніне ешкім күмән келтірмейді.

Мұражайлар білім мен тәрбие берудің таптырмас жолы, өйткені онда түпнұсқа тарихи құжаттар сақталады.

Оқушыны отансүйгіштік, азаматтық сана-сезім, жоғары адамгершілік рухында тәрбиелеу үшін осы әлеуетті тиімді пайдалану мектеп мұражайының маңызды міндеттерінің бірі болып саналады.

«Отансыз адам – ормансыз бұлбұл» деген халқымыз. Отаныңды жоғалтқаның – өзінді жоғалтқаның. *Адам өз тағдырын халқымен, отанымен біте қайнастыра сезініп, өзін оның өркендеуіне, рухани гүлденуіне жауапкер санауы тиіс.*

Педагогтің басты міндеті – өскелең ұрпақты патриоттыққа, яғни, ата-бабамыздан қалған мұраны қастерлеуге, Отанға деген сүйіспеншілікке, салт-дәстүрлерді сақтауға тәрбиелеу; оқушылардың бойында ұлттық сана-сезімді қалыптастыру.

Білім беретін мектептердің бейресми оқу бөлімшесі бола отырып, мектеп мұражайлары Қазақстанның мұражайлар желісінің өзінше бір бөлігі ретінде қызмет етуде.

Мектеп мұражайлары білім мекемесіне оқушылардан, ата-аналар мен педагогтер қауымынан келіп түсетін әлеуметтік тапсырысқа жауап ретінде және өзіндік іздеу-жинау және зерттеу қызметінің нәтижесі ретінде пайда болады.

Мектеп мұражайының оқу-тәрбие процесіндегі үлкен тәрбиелік рөлі мен маңызын ескере отырып, білім беру ұйымдарының басшылары мектеп мұражайының рөлін арттыруға, мұражайдың экспозицияларын байытуға, мазмұнын жаңартуға және мұражайлардың санын көбейтуге көңіл бөлуі тиіс.

Осы әдістемелік ұсыным өскелең ұрпақты оқыту мен тәрбиелеу ісіне үлес қосады деп үміттенеміз.

Анықтаулар және терминология

Әлеуметтік институт ретінде мұражайлар мынадай әлеуметтік функцияларды орындайды:

1. Ғылыми-құжаттамалық функция. Мұражайлар белгілі бір құбылыстарды, процестерді, табиғат пен қоғамның даму заңдылықтарын ғылыми құжаттармен қамтамасыз етеді.

2. Қорғау функциясы. Мұражайлар ұлттық және әлемдік мәдениеттің мүддесі үшін мәдени-тарихи құндылықтарды қорғау міндеттерін орындайды.

3. Зерттеу функциясы. Мұражайлар ғылыми зерттеулердің ерекше орталықтары болып табылады.

4. Білімдік және тәрбиелік функция.

Мұражайлар әртүрлі бейінді болып келеді. Осыған байланысты олардың орындайтын функциялары да әртүрлі болмақ. Жалпы алғанда, мұражайтану ілімінде мұражайлар бірнеше түрге жіктеледі. Белгілі бір ғылым, техника, өнер саласына байланысына қарай мұражайларды мынадай топтарға бөлуге болады:

1) Тарихи мұражайлар – тарих ғылымдары жүйесіне негізделген барлық мұражайлар: кең тарихи бейіндегі, археологиялық, этнографиялық, нумизматикалық, тарихи-экономикалық мұражайлар. Тарих бейініндегі мұражайлар білім беру-тәрбиелеу функциясын іске асыра отырып, қазіргі заманғы жастардың бойында тарихи патриоттық дүниетанымды қалыптастыруға елеулі үлес қосуға қабілетті.

2) Көркем мұражайлар – өнер тарихына және өнертануға қатысы бар барлық мұражайлар (сурет галереясы, мүсін өнері мұражайы, кино өнері мұражайы).

3) Жаратылыстану-тарихи мұражайлар – өз қызметінде жаратылыстану ғылымдарына сүйенетін мұражайлар. Бұл бейінге ботаникалық, биологиялық, зоологиялық, экологиялық мұражайлар жатады.

4) Техникалық мұражайлар. Техника ғылымдарымен, өндірісімен байланысты мұражайлар (авиация, тау-кен ісі, байланыс мұражайы).

5) Әдебиет мұражайлары. Әдебиеттің дамуына, ақын-жазушылардың өмірі мен шығармашылығына арналған барлық мұражайлар.

6) Кешенді мұражайлар. Екі немесе одан да көп бейіндерді қамтитын тарихи-көркем, тарихи-сәулет мұражайлары. Әсіресе, тарихи, жаратылыстану-ғылыми және көркемдік бөлімдерді қамтитын өлкетану мұражайы кең таралған.

Өз кезегінде жалпы бейіндердің әрқайсысы шағын топтарға бөлінеді. Тарихи мұражайларды жалпы тарих, этнографиялық, қорық-мұражайлар, әскери даңқ мұражайларына бөлуге болады.

Бейінді таңдай отырып, мынадай факторларды басшылыққа алу қажет: қоғамдық қажеттілік;

мұражай мекемесінің орналасқан жері;

мұражай қорларының мазмұны мен көлемі.

Мұражай бөлмелерінде сақталатын заттар мен бұйымдардың типтері мен түрлерін және мекеме қызметінің түрлерін айқындайтын кейбір арнайы терминдерді анықтаудың маңызы зор.

Заттық деректер – мұражай заттарының типі. Утилитарлық мақсатқа арналған қолдан жасалған заттар. Заттық көздердің түрлері қандай материалдан (металл, ағаш, шыны, мата және т.б.) жасалғанына және қандай мақсатқа арналғанына қарай (нумизматика, қару, жиһаз және т.б.) бөлінеді.

Суреттеуші дереккөздер – ақпараттары көркемөнер, кино өнері туындылары мен түрлерінде, фото құжаттарда, графикалық құжаттарда болатын мұражай заттарының типі.

Мұражай коллекциясы – бір немесе бірнеше белгілері бойынша (дереккөз типі, пайда болған жері, қандай мақсатқа арналғанына қарай) жинақталған мұражай заттарының тобын білдіретін негізгі қордағы заттардың бір бөлігі.

Мәдени-білім беру қызметі – мұражай функциясының білім беру-тәрбиелеу функциясы іске асырылатын мұражай коммуникациясының маңызды компоненті және мұражай жұмысының негізгі бағыттарының бірі болып табылады. Мұражайда және мұражайдан тыс жерлерде мұражай аудиториясымен тікелей байланыс арқылы жүзеге асырылады. Мәдени-білім беру қызметінің теориялық негізі мұражай педагогикасынан тұрады.

Мұражай заты – ел ішінен алынған, ғылыми және техникалық өңделген және мұражай қорына қосылған аса құнды (ғылыми, тарихи, көркемдік жағынан) және мұражайлық мәні бар заттар.

Макет – әдетте, қандай да бір себептерге байланысты мұражай экспозициясына орналастыруға келмейтін (қолданыстағы объект, ауқымы үлкен объект болып табылатын, не болмаса жоғалған және т.б.) объектілерді көлемді етіп қолдан жасау. Макет белгілі бір көлемде орындалады және түпнұсқаға ұқсатып жасалады. Бұл, әсіресе, әскери-тарихи мұражайлардағы ұрыс-соғыс алаңдарының макетіне тән.

Мұражай экспозициясы - бұл мұражайдың таңдап алынған тақырыбын ашу мақсатында мұражай заттарын белгілі бір кезектілікпен көрсету, демонстрациялау. Мұражай экспозицияларын құрастырудың әртүрлі қағидаттары бар. Солардың ішінде тарихи-хронологиялық қағидат кең таралған. Бұл қағидат бойынша экспозицияның әр бөлімі белгілі бір құбылысты рет-ретімен көрсетеді. Экспозицияны құрастырудың екінші қағидаты – тақырыптық. Бұл қағидат экспозициялық материалдың жекелеген тақырыптарын белгілі бір ретпен құрастыру арқылы мұражай кешінінің тақырыбын ашуды қарастырады. Мұражай кешенінің бейберекет көрінуін қаламасаңыз, өзіңізді қызықтырған мәселелер бойынша мемлекеттік мұражай қызметкерінен кеңес алғаныңыз жөн.

Раритет – құны, ең алдымен, сирек кездесуіне байланысты анықталатын бағалы заттар. Қазіргі заманғы мұражайтануда күнделікті кездесетін типтік заттардан және бірегей (уникум) туындыдан айырмашылығы «раритет» термині

негізінен бірнеше данада ғана кездесетін заттарға қолданылады (мысалы, алғашқы баспа кітаптар).

Реликвия – әдетте, халықтың, мемлекеттің, діннің тарихында маңызды рөл атқарған тұлғаларға немесе оқиғаларға қатысты ерекше қастерлі мемориалды зат. Қазақстанның мұражайларында сақталатын реликвиялар даңқты қолбасшылардың, сонымен қатар қарапайым, аты беймәлім жауынгерлер мен адамдардың есімдерімен байланысты, ерліктің, қаһармандықтың шынайы үлгісін көрсететін тарихи ескерткіштер.

Ғылыми-көмекші материалдар – мұражай заттарының ақпараттық әлеуетін ашу, оларды зерделеу және интерпретациялау үшін пайдаланылады, мысалы: карталар, схемалар, сызбалар, диаграммалар, кестелер т.с.с. Ғылыми-көмекші материалдардың жаңа типі – электронды жеткізгіштердегі материалдар. Мұражайға қойылған заттардың құрамында ғылыми-көмекші материалдар қоры құрылады, оған мұражай заттарының көшірмелері де кіреді.

Ғылыми-зерттеу қызметі – мұражай қызметінің негізгі бағыттарының бірі, мұражай жұмысының маңызды бөлігі. Ғылыми зерттеулердің нәтижесі оның ғылыми-қор, экспозициялық және мәдени-білім беру қызметінің деңгейін анықтайды.

Жазба деректер – нақты тарихи деректерді тануға көмектесетін, жазу-сызу арқылы бүгінгі күнге жеткен мұражай заттары. Жазба деректер мазмұны, шығу тарихы, берілу тәсілі, сондай-ақ типтері мен түрлері бойынша бөлінеді. Мұражайда нысаны бойынша қолжазбалар, кітаптар, бланкілер, газет-журналдар топтастырылады.

Мұражай жиынтығы – мұражайдың негізгі қордағы заттарының жиынтығы, сондай-ақ ғылыми тұрғыда жинақталып өңделген ғылыми-көмекші, кітапханалық, қор мұрағаттары материалдары.

Мұражай қорлары – мұражай заттарының және ғылыми-көмекші материалдардан тұратын мұражай жиынтығының бір бөлігі.

Экспонат – жұртшылықтың тамашалауына қойылған заттар. Экспонаттарға экспозицияға қойылған мұражай заттары, туындылар, ғылыми-көмекші материалдар жатады.

Уникум – бірегей, қайталанбас, көркемдік, ғылыми, тарихи құндылығымен ерекшеленетін заттар. Уникумның түрлеріне айрықша бағалы мемориалдық заттар мен реликвиялар жатады. Қалыпты құбылыс болғанымен, бір ғана данада (немесе азғана данада) сақталып, бүгінгі күнге жеткен заттар да уникал деп аталуы мүмкін.

Мұражай педагогикасы мұражай қызметі бағыттарының бірі ретінде

Қазіргі уақытта мұражай педагогикасы мұражай қызметі бағыттарының бірі ретінде бірыңғай білім беру процесінде жеке тұлғаны рухани-адамгершілік, азаматтық-патриоттық, тарихи-өлкетану бойынша тәрбиелеу практикасына еніп келеді. Мұражай мен мектептің ынтымақтастығына бағытталған білім беруді гуманитарлық жаңартуға, мектептегі тақырыптық әуеской мұражайларды

құруға деген ұмтылыс – ХХІ ғасырдағы жаңа білім беру парадигмасының мәні болып табылады [7].

Педагогикалық сөздікте мұражай педагогикасына мынадай анықтама берілген:

«Мұражай педагогикасы» – мұражай тарихын, оның мәдени-білім беру қызметінің ерекшеліктерін, мұражайлардың әртүрлі санаттағы келушілерге әсерін, мұражайлардың білім беру мекемелерімен бірлескен іс-қимылын зерттейтін ғылым саласы.

Мұражай педагогикасының нысанасы мұражайдың мазмұнына және оның педагогикалық жағынан әсер ету әдістері мен формаларына, халықтың әртүрлі санатарына әсер ету ерекшеліктеріне, сондай-ақ мұражайдың білім беру мекемелері жүйесінде алатын орнына байланысты проблемалар болып табылады.

Осылайша, мұражай педагогикасы мұражайтану, педагогика, психологияның тоғысқан жерінде қалыптасады.

Мұражай педагогикасының мақсаты: мектеп мұражайының көп қырлы қызметіне қосу арқылы жеке тұлғаны дамыту үшін жағдай жасау.

Мұражай педагогикасының міндеттері:

мектепті құрметтеуге, мектеп мұғалімдерін, қызметкерлерін сыйлауға тәрбиелеу;

туған өлкені сүйуге және оның гүлденуіне үлес қосып жүрген адамдарға құрметпен қарауға тәрбиелеу;

өзіндік сана-сезімді, өмірлік белсенді ұстанымды қалыптастыру, қоршаған ортаға бейімделе білуге тәрбиелеу;

тұлғаның шығармашылық және ұйымдастырушылық қабілеттерін дамыту, бейімі мен қызығушылығына сәйкес өзін-өзі көрсете білуіне, өзінің қайталанбас ерекше қабілетін анықтауына жағдай жасау;

мұражай практикасында балалар мен ересектердің бірлескен қызметін қалыптастыру.

Оқу сабақтарының жаңа типін меңгерту, мұражай педагогінің кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру.

Мектеп мұражайы қызметінің бағыттары

Іздестіру-жинау

Бұл бағыт оқушыларға өздерін зерттеу қызметінде зерттеушілік дағдыларын көрсетуге мүмкіндік береді. Зерттеу шеңберінде оқушыларды қызықтыратын кез келген тақырыпты дайындауға бапалы

Экспозициялық (ресімдеу)

Экспозиция жасау – бірнеше кезеңнен тұратын күрделі процесс:

- болашақ экспозицияның тұжырымдамасын әзірлеу;
- экспозицияның архитектуралық-көркемдік

Экскурсиялық

алдына ала белгіленген тақырыппен арнайы маршрут бойынша жауапты адамның жетекшілігімен мұражайды ұжым болып тамашалау

Мәдени-көпшілік іс-шаралар

Экспозиция бойынша сабақтар мен экскурсияларды, Ұлы Отан соғысы ардагерлерімен, атақты ғылым, мәдениет және өнер қайраткерлерімен кездесулер өткізу, жергілікті халықпен жұмыс.

Мектеп мұражайының қызметінде оқу процесінде мұражай материалдарын пайдалану арқылы өткізілетін жұмыстардың әртүрлі формалары мен әдістерін, жұмыстың мазмұны заманға сай жаңа формалармен толығып жатқанын байқауға болады.

Көпшілікпен өтетін жұмыс формаларына театрландырылған экскурсиялар, кездесулер, олимпиадалар, викториналар, тарихи оқиғаларға қатысушылармен және оның куәгерлерімен кездесулер, өлкетану ойындары, мектеп конференциялары, дебаттар, дәрістер, басқа мұражайларға және қалаларға бару.

Жұмыстың топтық формаларына үйірмелер, қоғамдар, журналдар шығару, бейнефильмдер жасау, қаланың, облыстың картасы бойынша техникалық немесе ауызша (тірі) дыбыстық сүйемелдей отырып мұражайлық экскурсиялық және жеке-білім беру маршрутын жасау жатады. Олар педагогтің жетекшілігімен дайындалады, оны оқушылардың өздері түсіріп, монтаждайды. Мұндай бейнефильмдерді кейіннен сыныпта және сабақтан тыс, сыныптан тыс жұмыстарда пайдалануға болады.

Жеке жұмыс мұрағаттардың деректі материалдарымен жұмысты, баяндамалар, рефераттар дайындауды, естеліктерді таспаға түсіруді, зерттелетін халықтың өмірі мен тыныс-тіршілігіне бақылау жасауды, танымдық тапсырмалар орындауды, ғылыми жұмыстар жазуды, ардагерлермен хат алмасуды, оқушылардың жеке көрмелерін ұйымдастыруды, мектеп мұражайындағы экспонаттармен қала, облыс, республика бойынша жеке-білім беру маршрутын әзірлеуді, ауызша әңгімелеу барысында оқушыларға экспонатты «сөйлетуге» көмектесетін эпистолярлық және әдеби материалдар іздестіруді білдіреді.

Алайда, жұмыстың бір формасы екіншісімен байланысты болмаса, іс оңға баспайды. Сондықтан көпшілікпен жүргізілген жұмыстар үйірмелерге, ал үйірме жұмысының нәтижесінде жалпы мектептік кештерге, конференцияларға ұласады.

Тәрбие қызметінің табысты болуы, ең алдымен, педагогтің балалардың танымдық қызығушылығын қаншалықты дамыта, қолдай білетініне, шығармашылық орта құра алатынына байланысты. Сол себепті қоғамның әлеуметтік сұранысын қанағаттандыратын қазіргі заманғы мектептің басты мақсатына айналған оқу-тәрбие процесіне мұражай педагогикасын енгізуге, өскелең ұрпақтың бойында азаматтық және патриоттық сезім алыптастыруға көп көңіл бөлу қажет.

Мұражай педагогикасының қалыптасу кезеңдері

Мұражай педагогикасы қалыптасып келе жатқан ғылыми пән ретінде

«Мұражай педагогикасы» ұғымы XX ғасырдың басында Германияда қалыптасып, ғылыми айналымға енген. Ол А. Лихтварк, А.Рейхвен, Г.Фройденталь есімдерімен тығыз байланысты.

Алғашында бұл ұғым негізінен білім алушылармен жұмысқа бағдарланған мұражай қызметінің бағыты ретінде түсіндірілген. 1913 жылы Мангейм қаласында «Мұражай білім және тәрбие мекемесі ретінде» тақырыбында өткен конференцияда А. Лихтварк алғашқы болып мұражайдың білім берудегі міндеті туралы идеяны қалыптастырып, мұражайға келушімен қарым-қатынастың жаңа тәсілін ұсынды.

Практикада «мұражай диалогы» әдісін іске асыра отырып, ол алғаш рет мұражайға келушінің өнер туындысымен кеңінен танысуына көмектесетін дәнекер адамдар рөлінің негізін қалады (кейіннен мұндай адамдар мұражай педагогі деген атқа ие болды).

Білім мен зерттеулердің ерекше саласы ретінде мұражай педагогикасы 1960 жылдары қалыптаса бастады, оған мұражай педагогикасының қоғамдағы әлеуметтік рөлінің өсуі және оның демократиялануы ықпал етті. Осының арқасында бұрын тасада қалып келе жатқан аудиториямен жұмысқа лайықты назар аударылды. Екінші кезеңде мұражай педагогикасының дамуына неміс тілді елдер үлес қосып, онда бірқатар мұражай-педагогика орталықтары пайда бола бастады.

Жалпы практикалық сипаттағы орталықтар қызметі ғылыми зерттеулердің жандануына алып келді, бұл жаңа ғылымның пайда болуына ықпал етті. Мұражай педагогикасының мәні және оның ұғымдық аппараты туралы түсінік қалыптастыру үшін 1970-1980 жылдары болған, жетекші батыс германдық мұражайтанушылар Р.Ромедер, А.Кунц, В. Клаузевиц және тағы басқалар қатысқан пікірталастардың маңызы өте зор. Соның нәтижесінде мұражай педагогикасы ұғымы кеңірек баяндалып, оның мұражайдың зерттеу, экспозициялық, жинау жұмыстарымен байланысы ұғыныла бастады.

Қайткен күнде де осы кезеңдегі зерттеулер мұражай педагогикасы ұғымын әртүрлі түсіндіретінін анықтап, оны қалыптасып келе жатқан ғылыми пән ретінде қарастыруға болатынын дәлелдеді.

Германиядағы мұражай педагогикасы бойынша қысқаша курс бұл ұғымның қарапайым қызмет түрінен бастап ғылыми пән деңгейіне дейін дамығанын көрсетті.

Кеңес одағында мұражай педагогикасы ұғымы 1970 жылдардан бастап қолданылып, бірте-бірте кеңінен тарай бастады.

Аврам Моисеевич Разгон 1982 жылы Ивановода «Мұражай және мектеп» тақырыбында өткен конференцияда алғаш болып «сан түрлі ғылымның тоғысқан жерінде тұрған мұражай педагогикасы сияқты ғылыми пәнді құру келешектің еншісінде емес, тап бүгін қолға алатын практикалық міндет» екенін

айтты. Оны жеке ғылыми пән ретінде бөліп қарау мұражайлардың білім беру қызметін теориялық жағынан жаңаша пайымдаудың және шектес ғылымдар жетістіктерінің негізінде оның сапасын арттырудың қажеттілігіне байланысты болды.

Мұражай педагогикасын әзірлеу үшін маңызды тарихи алғышарттар болды. Шын мәнісінде, отандық мұражай педагогикасы ХІХ ғасырдың соңы мен ХХ ғасырдың басында орыстың экскурсиялық мектебінің негізін қалаушылардың (Н.А. Гейнике, И. М. Гревс, Б.Е. Райков), педагогикалық, мектеп және балалар мұражайын құру мақсатында кеңінен пайдалануды жақтаушылардың (М.В. Новорусский, В. Коховский, М.С. Страхова, Н.А. Флеров, Ф. И. Шмит, Н. Д. Бартрам, А.У. Зеленко) еңбектерінде, сондай-ақ А.В.Бакушинский және оның шәкірттері құрған көркем мұражайлардағы эстетикалық тәрбиенің тұтас жүйесінде толық негізделіп, қалыптаса бастады.

Мұражай педагогикасының ғылыми пән ретінде қалыптасу кезеңінде аталған ғалымдардың әлем мәдениетіне, тарихына, рухани құндылықтарға сүйене отырып, білім беруді гуманизациялау және гуманитарландыру идеяларына негізделген, 1980 жылдардың соңына қарай қалыптасқан жаңа педагогикалық ой-пікір тұжырымдамасы арқылы жетілген көзқарастары маңызды болды.

Мұражайлардың тәрбиелеу әлеуетін ғылыми философиялық, педагогикалық, психологиялық, мәдениеттану зерттеулері бойынша бағалауға болады. Мұражай педагогикасын ғылыми пән ретінде әлемнің барлық ғалымдары мойындаған (Й. Аве, А.Г. Бойко, Е.В. Бондаревская, М.Б. Гнедовский, А. Кунтс, К. Пацвалл, Н.Ф. Рева, М.Ю. Юхневич, К. Фризен, В. Хильгерс, Р. Якушек, С. Мамедов, У. Ыбраева, А. Кубеев және т.б.).

Мұражай педагогикасының азаматтық тәрбиелеу процесіндегі рөлін зерттеуге М.Ю. Билявов, Е.Н. Корчагин, М.В. Соколова, М. Куляшев, И. Сабыржанов сияқты және т.б. ғалымдар көңіл бөлді.

Мұражай педагогикасының зерттеу нысанасы ретінде қарастырылатын мұражай коммуникациясына айрықша назар аударылады (А. Александер, В. Глузинский, М.Б. Гнедовский, Ю. Каграманов, Д.Ф. Камерон, Н.А. Никишин, Д. Портер, Ю. Родемер және А. Ыбраев, О. Сатпаев т.б.).

Мұражай педагогикасының әртүрлі жастағы балалардың әлеуметтенуіндегі рөліне де зерттеушілер өз еңбектерін арнаған. Педагогика мен жас ерекшеліктер педагогикасында тұлғаның әртүрлі жас кезеңдеріндегі әлеуметтік жағынан кемелдену проблемаларына арналған бірқатар зерттеулер жинақталды (К.А. Абульханова-Славская, В.С. Мухина, В.А. Петровский, Д.И. Фельдштейн, Э. Эриксон және т.б.).

Кіші мектеп жасы «Мен-тұлғасының», «Мен-тұжырымдамасының» қалыптасуы (Р. Берне, И.С. Кон және тебе); әлем бейнесі (Т. Шибутани); «универсалды құндылықтың» пайда болуы (Н.И. Непомнящая); «Өзімді тану» рефлексивті ойлаудың пайда болуы (В.В. Давыдов, Г.А. Цукерман) сияқты жаңадан пайда болған ұғымдар үшін сензитивті болып келетіні айтылады.

7-8 жастағы балалар үшін олардың сана-сезімінде өмірдегі мақсаттың пайда болуы (Э. Эриксон); әлеуметтік кемелдену (А.А. Гудзовская); әлеуметтік тәжірибені меңгеру (Н.Ф. Голованова); қоғамдық себеп-салдарлардың пайда болуы (Я.Л. Коломинский) және басқалар тән.

Кіші мектеп жасындағы бала алғаш мектепке барған кезде қоғам тарапынан оның әлеуметтік жағынан кемелденуіне алғаш рет міндетті талап қойылады (Л.И. Божович, Р.В. Овчарова және т.б.).

Осылайша, кіші мектеп жасы психологиялық-педагогикалық теорияда тұлғаның қалыптасуындағы ең маңызды жас кезеңі, әрі қарай әлеуметтік және тұлғалық дамуына алғышарт жасалатын кезең ретінде қарастырылады (А.Валлон, 1967).

Тарихтың әртүрлі кезеңінде мектеп мұражайлары өрлеу және құлдырау кезеңдерін бастан өткерді, біресе оларды мемлекеттік мұражайлар желісінің маңызды резерві ретінде мойындаса, біресе ескіліктің қалдығын насихаттаушы ретінде оларға қарсы күрес жүргізілді.

Қазақстан Республикасының тәуелсіздік алған кезеңіндегі мұражайлардың даму ерекшеліктері

елдерінде 90 жылдары жүзеге асты.

XX ғасырдың 90 жылдарының басы – Қазақстанның мұражай ісі тарихындағы жаңа даму кезеңі. Бұл қазақ халқы үшін айтулы кезең болды: 1991 жылы Қазақстан егемен, тәуелсіз мемлекет атанды. Осы сәттен бастап Қазақстандағы мұражайлардың өзіндік даму жолы туралы айтуға болады. Оған мынадай сипаттар тән:

жұмыстың жаңа формаларын іздеу;
мұражай қызметінің мазмұндық жақтарын өзгерту;
ұлттық тақырыпқа бағдарлану;
ғылыми-зерттеу жұмыстарына өзекті сипат беру;
мұражайлар жүйесін кеңейту; мұражайлардың жаңа типтерінің пайда болуы.

1999 – 2000 жылдардағы Қазақстанның мұражайлар қызметі мынадай сипаттарымен ерекшеленді:

халықаралық қорлар мен компаниялардың белсенді түрде қолдау көрсетуі;

«Сорос-Қазақстан» қорының және Қазіргі заманғы Сорос өнер орталығының (Алматы) бастамасымен мұражай қызметкерлері үшін семинарлардың өткізілуі; «Сорос семинарларына қатысу мүмкіндігі кәсіби деңгейдің өсуіне ғана емес, ойлау көкжиегін кеңейтуге ықпал етті [9, 48, 78-б.]».

авторлық мұражайлардың, балалар, үкіметтік емес ұйымдар мұражайларының, "виртуалды" мұражай жобаларының пайда болуына;

ағымдағы жоспарлы жылдық қызметпен қатар жобалық әдісті неғұрлым белсенді түрде пайдалануға;

тарихқа жеке тұрғыда мазасыздық танытуға, қабылдаудың тактильдік, дыбыстық, түстік, дәмдік тұрғыдағы тәсілдеріне екпін қою сияқты интерактивті әдістемелерді енгізу;

мәдениеттер, толеранттылық диалогының тақырыптарын ашу.

2001-2005 жылдары қаржыландырудың тоқтап, көптеген жобалардың іске асырусыз қалуына қарамастан, Қазақстан мұражайы дамуын жалғастыра берді, ол мынадай үрдістермен сипатталады:

мұражай туралы түсініктің ауысуы;

мұражайға келушілерге (мұражайдағы затқа емес) бағдарды күшейту;

мұражайдың тұлғаны қалыптастырудағы мәдени-білім беру қызметіне назар аудару;

"өмірге бейімді" жобаларды (ұзақ мерзімді бағдарламалар, білім беру ұйымдарымен ынтымақтастық) іске асыру;

заманауи мұражайға келушілердің әлемді қабылдау ерекшеліктері ескерілетін жобаларды жасау және іске асыру (монтаждық-клиптік, витриналық), дәстүрлі емес экспозициялық шешімдерді пайдалану.

Қазақстанда мұражайлардың мәдени-білім беру қызметіне 2000-шы жылдардың басында назар аударыла бастады. Бұл, біріншіден, ақпараттық технологиялардың дамуымен және заманауи өркениет проблемаларының әлемдік жаһандану үрдістерімен, екіншіден, кеңестік мемлекеттердің даму проблемаларымен байланысты.

Қазақстан - өзінің тарихы мен мәдениетін жаңаша пайымдайтын жас мемлекет. Сонымен қатар Қазақстан - көпұлтты мемлекет, сондықтан қазақ халқының тарихына қызығушылық танытумен қатар, Қазақстандағы әртүрлі ұлттар өкілдерінің арасында толерантты қарым-қатынас қалыптастыру маңызды болып табылады.

Мемлекет саяси-экономикалық реформалардың қатаң талаптарында қалыптасу дәуірін өткере отырып, мұражайларға қаржылай қолдау көрсете алмады. Мемлекеттік қаржыландырудағы шектеулер мұражай туралы классикалық көзқарастармен және олардың қызметін жобалаудың дәстүрлі тәсілдерімен оңайлықпен үйлеспейтін жаңа функциялар мен қызмет түрлерінің тууына себеп болды.

Сонымен қатар, мемлекет басқа елдермен өмірдің әртүрлі салаларында, оның ішінде мұражай бойынша ынтымақтастық орната бастады. Елімізге шетелдік қайырымдылық қорлары келді, ал мұражай қызметкерлері басқа

елдердегі мұражайлардың тәжірибесіне нақты араласу мүмкіндігіне ие болды. «Мұражай және келуші», «мұражай және балалар» сияқты айқындалатын өзара қарым-қатынастардағы инновациялық идеялар мен тәсілдерді қайта қарау және олардың пайда болу қажеттіліктері туындады. Мұражайлардың мәдени-білім беру жұмысы жаңаша құрыла бастады. Алғашында балаларға арналған жобаларда пайдаланылатын коммуникациялық тәсіл кейіннен мұражайлар қызметінің барлық салаларында да қолданыла бастады.

Осылайша, бүгінгі күні Қазақстан мұражайларының заманауи мәдени-білім беру қызметін зерделеу мыңызды және мұражай ісін дамытудың перспективалық бағыттарының бірі ретіндегі мұражай педагогикасы саласындағы қызмет баса назар аударуды талап ететін аспектілердің бірі болып табылады.

2005 жылы елдегі мұражайлар тарихының жаңа беттері ашыла бастады. Ең алдымен, бұл жыл «алғашқы» деген сөзді пайдалануға қатысты оқиғалар мен құбылыстарға толы болды.

Қазақстанның Тұңғыш Президентінің Мұражайы ашылды.

Қазақстан Республикасының Орталық мемлекеттік мұражайының атқарған жұмысы жоғары бағаланып, ғылыми-зерттеу мекемесі мәртебесін алды.

Ұзақ уақытқа созылған үзілістен кейін мұражай мамандарын кәсіби даярлауға және олардың біліктілігін арттыруға деген қызығушылық туды: жыл сайын еліміздегі университеттерде «мұражайтану» мамандығы бойынша бакалавриат деңгейінде тегін 10 білім беру гранты бөлініп келеді. Қазақ мәдени саясат және өнертану институтында (Алматы) мұражай қызметкерлері үшін біліктілікті арттыру курстары тұрақты түрде өткізіле бастады.

Сол 2005 жылы тәуелсіз мемлекет қалыптасуының өтпелі кезеңі аяқталып, оның біртіндеп даму сатысы басталған еді.

Ұлттық идея қажеттілігі, сондай-ақ ұлттық өзіндік сана мен толеранттылық идеяларының басты қозғаушы күші болып табылатын мәдени-білім беру құрылымдарын материалдық-қаржылық қолдау қажеттілігі туындайды. Оған мұражайдың да да жататыны сөзсіз.

«2004 жылға арналған ішкі және сыртқы саясаттың негізгі бағыттары» атты Қазақстан Республикасы Президентінің Қазақстан халқына Жолдауына сәйкес әзірленген «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы (2004-2006) мұражайлардың қызметін жаңғыртудағы ынталандырушы факторға айналды.

«Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасының аясында Қазақстан Республикасы Орталық мемлекеттік мұражайы 2005 жылы отандық мұражай ісінің тарихында алғаш рет конкурс бойынша аталған бағдарламаны іске асыру шеңберінде ғылыми-зерттеу жобаларын әзірлеу құқығын жеңіп алды. Әрбір тақырып өзінің маңыздылығы мен өзектілігіне қарай ғылымның әртүрлі салаларымен өзара жанасатын мүлдем жаңа әрі өзіндік зерттеу болып табылады. Бұл ретте олар мұражайтанумен тікелей өзара әрекет етеді.

Аталған бағдарлама бойынша Қазақстанның басқа мұражайлары да жұмыс істейді.

«Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы өзінің өзектілігін, қажеттілігін және уақытылы қолға алынған бағдарлама екендігін көрсетті.

Қазіргі уақытта мұражайлар қоғамға барынша ықпал ете бастады, мұражай ісі практикасында айтарлықтай өзгерістер болды.

«Атамекен» Қазақстан картасы» этно-мемориалды кешені республика мұражайларын біріктіретін құрылым ретінде Қазақстан Республикасы Президентінің бастамасы бойынша 2001 жылғы 8 қыркүйекте ашылды.

«Экскурсия тобы» және «Мұражай педагогикасы» сияқты бөлімдер келушілерге мұражайдың көненің көзі ғана емес, мәдени-білім беру бағытымен, адамгершілік, азаматтық және патриоттық тәрбиемен тығыз байланысты мұражайлық-педагогикалық қызметте үлкен тәжірибесі бар «тірі» организм екендігін сезіндіретін Қазақстанның тарихи-мәдени мұрасын танытады.

«Атамекен» Қазақстан картасы» этно-мемориалдық кешені өскелең ұрпақпен жұмыс істеудің үлкен практикалық тәжірибесіне ие. Оның үстіне мұражай қызметкерлері әртүрлі нысандар мен әдістерді пайдаланады.

«Атамекеннің» мұражайлық-экскурсиялық бағдарламасы уақыт сынағынан өтіп, ата-аналар тарапынан жоғары баға алды. Мұражайдың экскурсиядан басқа мәдени-білім беру жұмысының базалық, классикалық нысандарына дәріс, кеңес беру, ғылыми оқылымдар (конференциялар, сессиялар, отырыстар және т.б.); клуб (студия, үйірме және т.б.), конкурстар (викторина, олимпиада және т.б.), кездесу кештері, мұражай мерекесі, мастер-класс жатады.

2013 жылы Астана қаласының әкімі И.Н. Тасмағамбетовтің және Астана қаласындағы мұражайлардың бастамасымен «Атамекен» Қазақстан картасы» этно-мемориалдық кешенінің базасында «Қазақстан мұражайлары халықаралық кеңесі комитеті» құрылды (ИКОМ Қазақстан).

ИКОМ – табиғи және мәдени мұраны, бүгін мен ертеңді өзара байланыстыратын, материалдық және материалдық емес мұраны сақтаумен, дамытумен айналысатын мұражай мамандары мен мұражайлардың халықаралық ұйымы. ИКОМ ЮНЕСКО бағдарламасының мұражайларға арналған бөлігін қарастырады. ЮНЕСКО-ның штаб-пәтері Францияда, Париж қаласында орналасқан, ИКОМ хатшылығы, ИКОМ-ЮНЕСКО ақпараттық орталығы да сонда.

ИКОМ Қазақстан республикалық мұражайлардың халықаралық кеңесі комитетінің бастамасымен мұражай қызметкерлері мұражай саласы бойынша біліктілікті арттырудан өтеді, сондай-ақ әртүрлі форумдарға, конференцияларға, тренингтерге және т.б. қатысады. 2014 жылдан бастап ИКОМ Қазақстан Қазақстанның мәдени мұрасын насихаттайтын «ИКОМ Қазақстан. Наследие музея Казахстана» атты жаңа ғылыми-танымдық журнал шығарады. Онда қазақстандық және шетелдік мұражайлар қызметі туралы ақпарат жарияланады.

Екі жыл бұрын Қазақстанда Астана қаласында «**Оқушылар сарайы**» қазіргі заманғы жоғары технологиялық мәдени-білім беру орталығы салынды. Бұл мекеменің қызметі оқушылардың интеллектуалдық және физикалық қабілеттерін дамытуға бағытталған.

«Қазақстан мұражайлары өткен тарихи жол мұражайлардың ХІХ ғасырдағы мәдениет саласының жаңа ұйымдастыру нысаны ретінде ХХ ғасырдың қоғамдық өміріне енгенін және ХХІ ғасырдағы адами мұраның нышанына айналары сөзсіз екендігін куәландырады». Расында, тәуелсіздік алған кезеңдегі мұражайлардың даму ерекшеліктері көбінесе ХХІ ғасырда Қазақстандағы мұражай ісінің даму перспективаларын айқындайды. [18].

Әлемде: балалар арасында ғылымды танымал етудің халықаралық тәжірибесі

Дүние жүзінің 40 елінде балаларға арналған 500-ден астам ғылыми қалашықтар жұмыс істейді.

Әлемде көрмелер, мұражайлар және ғылыми-білім беру орталықтары арқылы балалардың, жастардың назарын ғылымға аударуға бағытталған ірі орталықтар құру практикасы бар.

Мақсаты – мектепке дейінгі жастағы балалар мен білім алушылардың ғылым мен технологиялар саласындағы білімдерін дамыту, болашақ ғалымдарды, инженерлерді дайындау және жұртшылық пен ғылым арасында тығыз байланыс орнату.

Калифорния штатының ғылымды танымал ету орталығы – Сан-Францискодағы Калифорния ғылым академиясы (California Academy of Sciences).

Францияда – Ғылым мен индустрия қалашығы (La Cité des Sciences et de l'Industrie).

Будапештте – Ғажайыптар сарайы (Csodák Palotája).

Дрезденде – Гигиена мұражайы, сурет галереясы.

Прагада – Ұлттық техникалық мұражай.

Монс қаласындағы (Бельгия) «ПАСС ғылыми оқиғалар паркі».

Сан-Францискодағы «Эксплораториум».

Монреалдағы «Ғылым орталығы» және

т.б.

Ғылым мен индустрия қалашығы Еуропадағы ең үлкен ғылым мұражайы болып табылады. Ол Париж қаласында ғылым, техника және өнеркәсіп мәдени орталығында (CCSTI), ғылымды және ғылыми

мәдениетті дамыту орталығында – Ля Виллет паркінде (Parc de la Villette) орналасқан.

Жыл сайын бес миллионға жуық адам планетарийі, суасты кемесі (Argonaute (S636)), IMAX театры және балалар мен жасөспірімдерге арналған арнайы алаңы бар Ситеге келеді.

Ситенің мақсаты – халық арасында, әсіресе балалар мен жастар арасында ғылыми-техникалық білімді тарату, сондай-ақ қоғамның ғылымға, зерттеулер мен өнеркәсіпке деген қызығушылығын арттыру.

Сите өнеркәсіптік және коммерциялық сипаттағы қоғамдық ұйым ретінде танылған, ғылыми-техникалық мәдениетті нығайтуға бағытталған.

Ең танымал орны – Les Serres паркінің алдындағы «биоклиматтық қасбет». Онда биіктігі 20 метр және ені 8 метр, тереңдігі 20 метр үш жабық кеңістік бар.

Ғылыми мұражайды ашу идеясы 1977 жылы туды. Бұл бастаманы Франция Президенті Валери Жискар д’Эстен көтерген болатын. Ал талантты архитектор Адриан Фансильбер өзінің жобасының арқасында мемлекеттік тендерді ұтып қана қоймай, ғылымды қарапайым адамдарға қолжетімді етуді көздеді.

Архитектордың таңдауы қаланың солтүстік-шығыс шетіне түсті. Болашақ ғылыми қалашық үшін қолайлы аумақ La Villette паркі болды.

Француз инженерінің жобасы жаңа мұражай кешенінің құрылысын ғана емес, сонымен қатар округті кең көлемде шоғырландыруды да көздеді.

Округтің жасыл ландшафтын мал соятын және ет орындары бұзып тұрды. Адриан Фансильбер ерекше жолды таңдады. Ол сауда алаңдарын жоймай, керісінше, олардың сыртқы көрінісін тазалап, жақсартты. Кейбір көрме залдары қазірге дейін бұрынғы мал соятын орындарда орналасқан. Ал қазіргі мұражай қызметкерлері ғимарат қабырғаларына сиырдың суреттері бар плакаттарды жабыстырып, өздерінің жол бастаушыларының ойын әзілмен келтірген.

Cité des Sciences et de l'Industrie» қалашығын ғылым қаласы деп бекер атамаған. Жымиғаныңды санмен сөйлететін немесе Марстағы салмағыңды білетін басқа қай жер бар? Бұл жерге, ең болмағанда, электрленген ауада сөйлеп, келушілерді әртүрлі әңгімелерімен қызықтыратын Моно Лизамен әңгімелесу үшін келуге болады.

«Cité des Sciences et de l'Industrie» қалашығының дәстүрлі қалалардан ерекшелігі көлденеңінен емес, тереңіне қарай кеңеюінде. Ғылыми қаланың жер астында, тереңінде «Аргонавт» суасты кемесі байлаулы тұр. Ол муляж емес, 1982 жылғы суасты кемесі. Келесі

қадам – іске қосуға дайын тұрған ғарыш ракетасы. Алда – планетарийлер, үш өлшемді жұлдыздар мен басқа планеталар. Мұнда ғалымдардың өзі ерекше, ғылыми тұрғыда көңіл көтереді. Кино көруге барар жол мультимедиалық саяхатқа, «Géode» сфералық кинотеатрының көмегімен үш өлшемді кейіпке айналады.

Металл шарда орналасқан күмбез-экран бүкіл Еуропадағы ең үлкен экран болып саналады. Мұндай кинотеатрда бірде-бір көрініс көрермен көзінен мүлт кетпейді, өйткені кино барлық жерде: қабырғаларда, төбеде көрсетіледі, тек басыңды бұрып үлгерсең болды.

Көрмелер алаңы 30 000 шаршы метрді алады. Әрбір көрме интерактивті, яғни үлкендер де, балалар да қарап тұрмай, көбірек ойлап, әрекетке көшуі тиіс.

«Ғарыш» көрмесінде скафандрлар, ғарыш кемелері мен орбиталық стансалардың өте жақсы жасалған үлгілері сияқты экспонаттарды көріп қана қоймай, салмақсыз бататын заттарға эксперимент жасауға немесе әлем картасына барлық ғарыш айлақтарының белгілерін қоюға болады.

«Жарық және көлеңкелер» атты балалар көрмесі балаларды құпия әлемге ендіреді.

Музыка залында арнайы кабинада бала қолын ауаға ұрса, экранда ұрмалы аспапта ойнап тұрған өзін көреді, құлақтағы дыбыс естігіштен өзі жасаған әуен естіледі. Балалар осы ойынға қайта-қайта қатысу үшін кезекте тұрады. Мұнда балалар үшін өте тартымды жер бар. Ол «La Cité des Enfants» атты екі балалар қалашығы. Олардың бірі 3-5 жастағы, екіншісі 5-12 жастағы балаларға арналған.

Күні бойы бір жарым сағаттық бірнеше сеанс өтеді, онда балалар өздерінің таңдауы бойынша биолог ғалым, программист,

астроном, кинооператор бола алады.

Барлық кәсіпті тізбектеп айту мүмкін емес! Балалар су энергиясын пайдалана отырып, диірмен құрастырады, бидайдан қалай нан пайда болатынын біледі, көтергіш крандардың көмегімен үйлер тұрғызады, сиқырлы айна арқылы өздерін белгілі бір аңның терісінде елестетеді. Үлкен жастағы балалар роботтар құрастырады, иероглиф жазуды үйренеді, ірі микроскоп арқылы құмырсқалардың өмірін бақылайды, адам денесінің және планетамыздың ішіне үніледі, телехабарлар жүргізеді.

Бірнеше сауда павильондарында орналасқан кішкентай ғана мұражай қазіргі уақытта саябақтың үлкен бөлігін алып жатыр.

20000 шаршы метр аумақта көрмелер сияқты оқу іс-шаралары да өтеді. Мұнда әлемнің түкпір-түкпірінен атақты ғалымдар келіп дәріс оқиды, жас ғалымдар өздерінің эксперименттерімен таныстырады, студенттер және барлық ниет білдірушілер квант физикасы бойынша көне қолжазбалардан қазіргі заманғы құралдарға дейінгі 120000-нан астам кітаптар, фильмдер мен журналдар сақталған мультимедиалық кітапханада дүние құпияларын ашады.

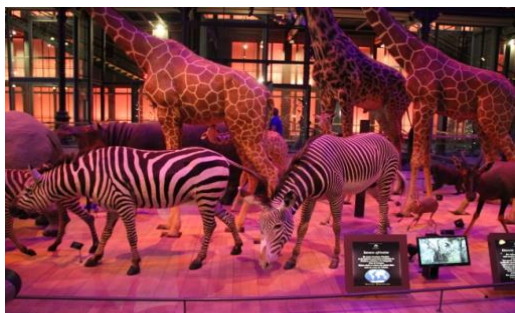

Үлкен эволюция галереясы (фр. *Grande galerie de l'évolution du Muséum national d'histoire naturelle*) Париждегі Ұлттық тарих мұражайының бөлігі болып табылады. Мұражай тірі табиғаттың түрлері мен оның дамуын көрсетеді. Жалпы ауданы 6000 м² болатын топтама 3-бөлімнен тұрады: тірі әлемнің әртүрлілігі (мұражайдың 1 және 2-қабаттары); адамның табиғи ортаға әсері (3-қабат); тіршілік эволюциясы (4-қабат).

Екінші қабаттан құрлықтағы тірі организмдерді көруге болады: Американың тропикалық орманы, Африка саваннасы. Француз қорығындағы өсімдіктер дүниесі мен жануарлар дүниесі. Арктика және Антарктика. Сахара шөлі, Түрлерге жіктеу. Таксидермия (топтамаға қатысты).

Тірі табиғаттың әртүрлілігі

Мұражайдың **бірінші қабаты** теңізді мекендеушілерге арналған. Тірі организмдер олардың мекендейтін орталарына жинақталған. Мұхиттардың түбі. Суасты ыстық су көздері. Жағалау сулары. Арктика және Антарктика.

Екінші қабатта құрлықтағы тірі организмдер бар: Американың тропикалық ормандары, Африка саваннасы. Француз қорығындағы өсімдіктер дүниесі мен жануарлар дүниесі. Арктика және Антарктика. Сахара шөлі, Түрлерге жіктеу. Таксидермия (топтамаға қатысты).

Адамның әсері.

Мұражайдың үшінші қабаты адамның тірі организмдерге және олардың дамуына әсеріне арналған.

Экспонаттар мынадай тақырыптарға бөлінген:

Аңшылық, балық аулау – адамның тарихқа дейінгі белсенділігі.

Үй жануарларын қолға үйрету, жасанды іріктеу.

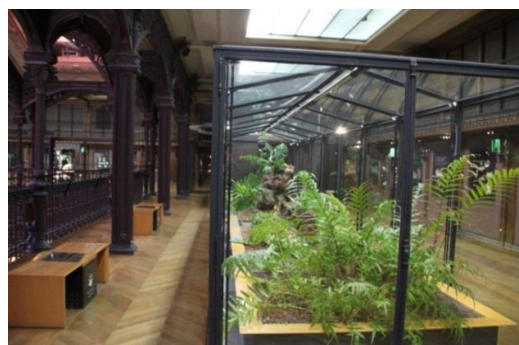
Жаңа аумаққа саяхат жасау және отаршылдық.

Ландшафтты өзгерту.

Қоршаған ортаны ластау.

Бірлі-жарым факторлардың әсері.

Бүгінгі жағдай мен болашаққа арналған болжам.

Венадағы ZOOM балалар мұражайын мұражайдан гөрі бос уақытты өткізу және даму орталығы деуге болады. Балалар үшін «Мұхит» бағдарламасы – теңіз тақырыбындағы әртүрлі ойыншықтарға толы үлкен бөлме. Мұнда астынан су ағып жатқаны көрініп тұратын едені бар туннель де, штурвалы бар кеме де, бортқа шығатын арқан да, сегізаяқтың костюмдері де, балық аулау үшін магниті бар қармақ та, төбе де, дүрбі де,

қарақшылардың қазынасы да бар.

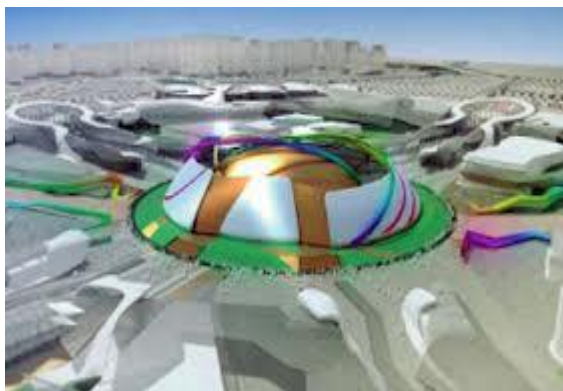
Бұл «экспонаттардың» барлығын да ұстап көруге болады. Балалар үшін шеберханаларда қайталама шикізаттан (пластмасс бөтелкелер, қораптар және т.б.) заттар жасау қарастырылған. Онда тендессіз туындылар жасалады, «нағыз» құрылыс жүреді – арнайы киімдер мен каска киіп, нағыз бетон араластыруға, кірпіш қалауға болады.

8-12 жастағы балалар үшін мультипликациялық студия бар. Сонымен қатар өнерге, сәулет өнеріне, ғылымға арналған интерактивті көрмелер бар.

Нью-Йорк штаты, Рочестердегі 14 000 шаршы метрді алып жатқан The Strong ойындары ұлттық мұражайының аумағында 500 000 мыңға жуық ойыншық, үстел үсті ойындары, бейне ойындар, сондай-ақ қуыршақтардың ең үлкен топтамасы бар. Ол ойыншықтар дайындайтын материалдарды зерделеуге арналған кітапханаларды, сондай-ақ үш жеке аумақты: Ойындар мұражайын, Ұлттық ойыншықтар залын және мұражайдың жауһары болып саналатын Бейнеойындар тарихы мен дамуы орталығын қамтиды.

Әлемдік тәжірибе көрсеткендей, балаларды әлеуметтендіруде мұражайдың алатын орны ерекше Шет елдерде мұражайдағы жұмыстар көбінесе халықпен жүргізілетін педагогикалық жұмыстармен байланысты болып келеді.

Қазақстандағы балалардың ғылыми қалашығы (ЭКСПО-17)

Соңғы жылдары мұражай жұмысының басым бағыттарының біріне айналған мұражайлардың мәдени-білім беру қызметіне назар аударылып келеді. Мұражайлар халықтың барлық санаттары үшін формальді, сондай-ақ формальді емес білім беру орталықтарына айналуда.

Жаңа ұйымдастыру құрылымдары – мұражайлар базасында білім беру, әлеуметтік қорғау органдарымен, мәдениет, ғылым, өнер мекемелерімен өзара іс-қимыл жүргізуге бағытталған мұражай мәдени орталықтары құрылуда. Олардың аумақ, мұражайлар мен мұражайлар желісінің ерекшеліктері, өңірдің мәдени әлеуеті арқылы анықталатын көп түрлері бар. Басты мақсаты – адамның мәдени білім алуы.

Шетелдік әріптестердің мұражайларды дамыту тәжірибесіне қарай республикада мұражайлардың қызметі заман талабына сай жетілуде. Экспонаттарды өңдеудің, реставрациялаудың және сақтаудың жаңа технологияларын енгізу, мұражайларды заманауи техникамен, оның ішінде экспонат туралы неғұрлым толық ақпарат алуға мүмкіндік беретін плазмалық экрандармен және мультимедиалық жабдықтармен жарақтандыру жұмыстары белсенді түрде жүруде.

Отандық мұражайлардағы экспонаттардың бай топтамасы әлемдегі ірі көрме алаңдарының назарын аудармай қоймайды. Бұл халықаралық ынтымақтастықты нығайтуға және Қазақстанның тарихи-мәдени мұрасын әлемдегі басқа елдерде насихаттауға оң әсерін тигізеді.

Астана – ерекше тартымды таңқаларлық қала. Оның әсем келбетін тамашалауға жыл сайын ондаған мың турист келеді.

Астана қаласында ЕХРО-2017 халықаралық көрмесін өткізу Қазақстанның ең басты жобаларының бірі болып табылады. Осындай ірі көлемдегі іс-шараны Астанада өткізу бастамасын алғаш рет Мемлекет басшысы көтерді.

Астана Экспо-2017 – 2017 жылы Қазақстанның Астана қаласында өтетін Халықаралық көрмелер бюросы мойындаған халықаралық көрме. Көрме тақырыбы: «Болашақ энергиясы».

Көрмеге әлемнің 100-ден астам елі, 10-ға жуық халықаралық ұйымы және 5 миллион адам қатысады деп күтілуде.

«АСТАНА, ЭКСПО-2017» жобасының шеңберінде интерактивті зерттеу жобалау технологиялары (ғылыми қалашық, интерактивті технопарк, робот

техникасы, шындыққа жанасатын виртуалды мұражай) негізінде қосымша білім беруді ұйымдастыруда жаңа бағыттар құру және дамыту жоспарлануда.

Негізгі міндеттері:

сапалы білім беру саласындағы ұлттық басымдықты іске асыруға ықпал ету;

қоғамды экономикалық және әлеуметтік жаңғыртуға ықпал ету;

азаматтардың, ең алдымен, балалар мен жастардың ғылым мен техникаға деген қызығушылықтарын ояту;

ойын-сауық арқылы тану;

«бос уақытын интеллектуалдық тұрғыда өткізудің» жаңа нысанын құру.

Жобаның негізгі идеясы төрт негізгі принциптен тұрады:

Аксеологиялық (табысқа жету мақсаты)

Функционалды (қолмен ұстап көруге, эксперимент жасауға болады)

Интерактивті

Модульді

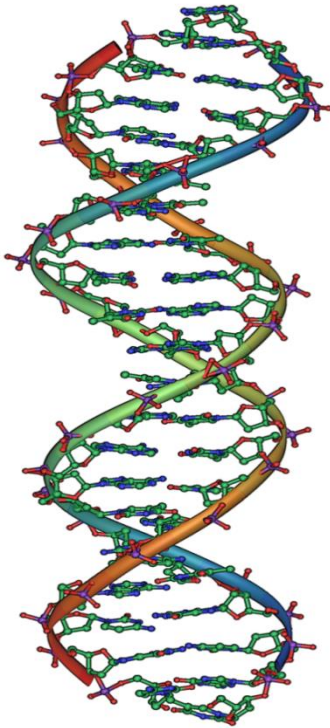
Жоспарланып отырған ғылыми қалашық көпшілікке ғылым, табиғат, музыка және өнер ғажайыптарына қызығу саяхатын ұсынады. Олармен танысайық.

Адам және денсаулық
Гигиена

мұражайында өзіңнің ішіңе үңіліп, адам денесінің құрылысын танып білуге болады. Шыныдан, балауыздан жасалған адамдар, көмескі жарық беріп, жан-жақты қарауға болатын адам денесінің бөліктері. Бұл мұражайда адам ағзасының барлық негізгі функцияларына арналған көптеген теңдессіз экспозициялар бар.

Жүректің қалай соғатынын көруге, дыбыстық, визуалды және тактильді тітіркендіргіштерден туындайтын реакциялар жылдамдығын өлшеуге, көрсеткіштерді басқалармен салыстыруға, әртүрлі жануарлардың терісін ұстап көріп, адамдардың терісімен салыстыруға, дүйсенбі күні таңертең іштің неге ауыратындығын білуге, тыныш жағдайдағы өкпе мен шар үрлеудегі өкпені салыстыруға, бір-біріне қарама-қарсы тұрған тактильді экрандар арқылы қыздар мен ұлдардың жыныстық белгілерінің құпияларын ашуға, физиолог пен сексологтің пікірлерін білуге мүмкіндік беретін интерактивті элементтер.

Генетика мұражайы мыналарды ұсынады:

Генетикалық шеберханада 6 элементпен жұмыс істеу: ген, ДНҚ, нуклеотид, хромосома, протеин, жасуша.

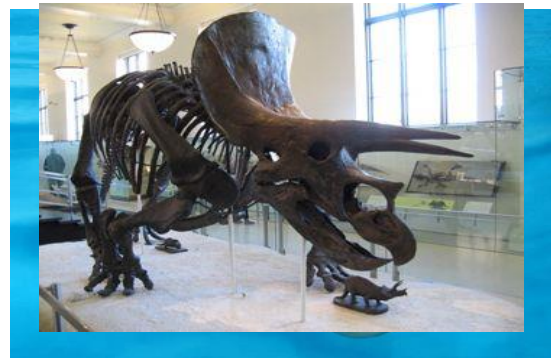
пияздың ДНҚ-сын көру, адам ДНҚ-сы Жер мен Күнге дейінгі 40 миллиард км немесе 300 арақашықтық алатынын тану, ДНҚ-ның қосарлы спиралін құру, суреттері бар кубты айналдыру және адамның гені де тышқандікіндей екенін түсіну;

тордың арғы жағынан зертханадағы сияқты өз жасушанды көріп, оны басқа тірі организмдердің жасушаларымен салыстыру, сондай-ақ «қар адамы» туралы криминалистикалық ғылыми-интерактивті тексеріс жүргізу.

«Дау-дамай ғалымдарының театрында» генетиканың этикалық тақырыптарына арналған пікірталастарға қатысу.

Шынайы тарих мұражайы

Жаңбыр астындағы символикалық серуеннен бастап балалар адамзаттың басты проблемасы – «көк алтынға қол жеткізумен» танысады. Су табу, барлығының суға тең қол жеткізуін қамтамасыз ету, сумен бөлісу, суға талдау жасау, кәдімгі сұйықтықтың ерекше қасиеттеріне таң қалып, сумен ойнау. Бұл физика, химия сабақтарына тамаша қосымша бола алады. Мұражайдың табиғи экспонаттары, ежелгі қалалардың макеттері, африка тайпаларының шынайы лашықтары балаларды танымдық тарихқа еліктіреді.

Мультимедиа

«Ғаламшар атласы» кинотеатры.

іргелерде көлемі 18 x 9 м болатын 4 экран, 18м x18 м көлеміндегі төбедегі экран, айнадан жасалған еден, 12 бейнепроектор, бейненің синхронды жүйесі фильмдерді 7D немесе IMAX технологиялары бойынша көруге мүмкіндік береді.

Мұндай кинозал әлемде бір-ақ дана (Бельгияда), ол бірегей әрі жан-жақты ойластырылған жоба.

Үш сандық аппаратпен (дыбыс, бейне, монтаж) жабдықталған телевизиялық студияда балалар өздерінше телевизиялық бейне мен дыбыс

жасай алады. Оператордан режиссерге, қоюшыдан дыбыс инженеріне, жүргізушіден журналиске дейін әркім өз орнын алады.

Футуроскоп паркі

Тірі табиғатты тамашалаушылар ерекше әрі шынайы Футуроскоп паркіне барады. Заманауи мультимедиалық технологиялары бар кинозалдар жабайы аңдарды ұстап көруге және сафариға қатысуға немесе мұхиттың түбін тануға мүмкіндік береді.

Экологиялық таза кемедегі қызықты жарыс балаларды құмартып қана қоймай, ғаламшарымыздың экологиясына саналы әрі құрметпен қарауға шақырады.

Балалар қалашығында балалар ойыншықтарының үлкен топтамасын жинауға болады. Қуыршақтар, ескі заманнан қалған шырша әшекейлері, машинкалардың үлгілері, ертегі кейіпкерлерінің балауыздан жасалған фигуралары.

Мұражай экспонаттары арқылы адамзаттың бүкіл тарихын: ежелгі халықтар қалай өмір сүргенін, заманауи конструкторларға дейін Ежелгі Египет халықтарының балалары немен ойнағанын көруге болады.

Балалар жасыл лабиринт пен мерекелік иллюминацияларды көргенде куанады. Бұл жерде өнертапқыштар, өндіріс пен кәсіпорындардың өкілдері кездеседі. Оның базасында жыл сайын таңдалған тақырып бойынша жобалар әзірлеу конкурстары өтетін болады.

Үздік жобалар өзіндік «инновациялар рингінде» көрсетіледі.

Ғылым мен техника мұражайы

Прогресс пен инновациялар қалашығында техника, робот техникасы, электроника және информатика бойынша инновациялық жобалар көрсетіледі. Балалар роботқа арналған бағдарламаларды құрастырып, әзірлей алады. Макет түріндегі роботтың үлгісі оның жұмыс істеуі үшін қажетті қозғалысы мен электр тізбегін анықтауға мүмкіндік береді. Содан соң оны программалау кезеңі басталады.

Ғалам, ғарыш, жер

Күмбезге жарық эффектілері беріліп, жасанды тұман түседі. Люминесцентті диодтар арқылы бейнені беру жүйесі және т.б. музыкамен сүйемелденеді.

Мұнда сабын көпіршіктерімен болмашы әрі қызықты тәжірибе жүргізу мен Айдың үстінде скафандрмен серуендеуден бастап химиялық зертханаларда маңызды тәжірибе жүргізіп, жұлдыздардың температурасын анықтауға дейін болады. Бұл ғылыми орталықта барлығын жасауға болады!

Жаңа техникалық және ғылыми жетістіктер оқушыға өзінің күшімен керемет жаналықтар ашуға мүмкіндік береді.

Экспериментариум

Арнайы зертханада бүкіл отбасы бірқатар эксперименттер жасай алады.

Отбасылық гайзер немесе торнадо жасау, дене бөлігінің температурасына қарай түсін өзгертетін арнайы айнадан өзіңнің түрлі-түсті бейненді көру, сондай-ақ локалатор құлақтар арқылы қоршаған адамдардың сен туралы не деп жатқанын есту.

Кәсіптер кафесі

Кәсіптер кафесінде үстелдер мультимедиалық құралдармен жабдықталған. Олар кәсіп таңдау және білім алу бойынша ақпарат ұсына отырып, кәсіптердің деректер базасына қол жеткізуге; мінез-құлық темпераментінің қандай да бір кәсіпке бейімділігі туралы тестілеуден өтуге, осы бөлімде ұйымдастырылатын пікірталастар немесе конференциялар өткізуге, өз пікірін білдіруге немесе ескерту жасауға, дауыс беруге қатысуға мүмкіндік береді.

Сонымен қатар интерактивті көрмелер жоспарланған:

Инновация

Өнертабыстар, жаңа зерттеулер көрмелері. Онда келушілер инновациялық өнімді өздері жасайды.

Ғылым

Жаратылыс, физика, химия, математика, логика заңдарының көрмесі.

Қоғам

Жаратылыс, физика, химия, математика, логика заңдарының көрмесі.

Өнер

Суретшілер, мүсіншілер, сәулетшілер көрмелері. Онда келушілер өздерін орындаушы ретінде сезінеді.

Елдер

Бұл көрмеде әртүрлі елдер көрсетіледі. Онда балалар елдердің тұрмысымен, дәстүрімен және мәдениетімен танысады. Мұның барлығы шынайы түрде орындалады.

Мұражай педагогикасы Астананы тануға, оған, оның тарихына, мәдениетіне құрметпен қарауға үйретеді.

Жас ұрпақтың бойында қалалық мәдениетті қалыптастыру, оларды өзінің қаласына, ондағы мәдени ескерткіштер мен сәулет өнеріне құрметпен қарауға үйрету мұражай педагогтерінің міндеті болып табылады.

Уақыт өз орнында тұрмайды, әлем жаһандану мен ақпараттық технологиялар дәуіріне әлдеқашан еніп кеткен. Интерактивті зерттеу жобалау технологиялары (ғылыми қалашық, интерактивті технопарк, робот техникасы, шындыққа жанасатын виртуалды мұражай) негізінде ересектер мен балалар көріп қана қоймай, барынша ойланып, іске кірісуі қажет. Бұл – адамзаттың жаңа дәуірге аяқ басуын білдіретін құбылыс.

Қазіргі уақытта жастарды әртүрлі мәдени жобаларға, мұражайларға, тарихқа тарту өте маңызды. Оның бір тәсілі – мобильді интернет, QR-кодтар, гаджеттер және т.б. сияқты инновациялық жобалар арқылы тарту.

Шындыққа жанасатын технологиялардың көмегімен мұражайға келушілер мұражай экспонаттары туралы толық ақпаратты инновациялық форматта ала алады.

Инновацияларды мұражай жұмысында қолдану балалардың қызығушылығын арттырудың тиімді құралы болып табылады.

Электронды мұражайлар – жақын болашақтағы оқытудың тиімді құралы

Бүгінгі күні компьютерлік сауаттылықсыз тұлғаның толық дамуы мүмкін емес, оның интеллектуалды ортадағы маңызы өте жоғары.

Компьютерлік технологиялар мен интернет саласындағы жетістіктер осы техниканы мұражай ісінде қолдануға, әсіресе электронды мұражайларды құруға және пайдалануға себеп болды.

Бұл ретте «электронды» деген сөз электронды экспозициялар мен экспонаттарды қолдануға негізделген мұражайларды білдіреді.

Мұндай мұражайлардың негізгі құндылығы мынада:

-барлығы, оның ішінде қордағы барлар, экспонаттар және басқа да мұражайлар туралы ақпараттар ауқымының шектелген нақты көлемін жасау және сақтау мүмкіндігі;

-экспонаттар және кез келген ретте көрсету үшін шығару туралы ақпаратқа еркін және тез қолжеткізу мүмкіндігі;

- экспонаттарды зерттеу, құрастыру және көрсету процесінде экспозициялық ақпараттарды терең өңдеу (масштаптау, фрагменттеу, тасымалдау, құрамдастыру және т.б.) мүмкіндігі;

- қашықтықта экспозициялық ақпараттарды берудің, аумақтық тіркеп жазылған көздерден оны жинаудың, әртүрлі тұтынушылар бойынша оны көбейтудің, таратудың салыстырмалы жеңілдігі мен жеделдігі.

Осылардың бәрі мұражай экспозицияларының тиімділігін барынша арттырады, экспозицияларды ұйымдастыруда мүмкіндігін кеңейтеді және жеделдігін арттырады, мұражай қызметін пайдаланушылардың аудиториясын барынша көбейтеді.

Электронды компьютерлік құралдар қосымша білім берудің жалпы білім беретін мектептері мен ұйымдарының арасындағы оқу процесі барысында мұражай және білім беру ұйымдарының өзара іс-қимылының міндетін жаңаша және аса тиімді шешуге мүмкіндік береді. Алайда, электронды экспозициялар мен электронды мұражайлар құру мынадай бірқатар шектеулерге байланысты:

Электрондық экспозициялар қаншалықты жетілген болғанымен, көшірме болып табылады және түпнұсқалы экспонаттармен дәстүрлі экспозицияларды толық көлемде ауыстыра алмайды;

электронды мұражайлар құруды жоспарлап отырған барлық музейлер мен басқа да ұйымдардың бәріне бірдей қолжетімді бола бермейтін күрделі және барынша қымбат техникалық аппараттардың қажеттелігі;

электронды-компьютерлік аппаратураға қызмет көрсету жөніндегі қосымша техникалық персоналдардың, бағдарламалық құралдарды әзірлеу және деректер базасын құру жөніндегі мамандардың қажеттілігі;

арнаулы электронды компьютерлік аппаратураларды қолдану дағдыларына мұражай қызметкерлері мен мұражайға келушілерді тиісті оқыту қажеттілігі.

Қазіргі уақытта қызметтің барлық саласында жаһандық электрондандыру мен компьютерлендіру жүріп жатқанына куә болып отырмыз. Сондықтан, электрондық мұражайлар туралы мәселе ұсыныстық тұрғыдан практикалық тұрғыда қарастырылуға көшті.

Қалай болғанда да, бұл үшін қазірдің өзінде техникалық база бар. Соңғы жылдары мұражай ісіндегі электронды-компьютерлік технологиялар бойынша отандық және шетелдік жарияланымдардың сандары бірден өсті.

Мұражайларда электронды-компьютерлік құралдарды қолдану әртүрлі деңгейлерде орын алуы мүмкін. Олар, электрондық экспонаттар, экспозициялар, бөлімдер және жоғары нысан ретінде әртүрлі электрондық музейлер, қашықтықтан немесе теле мұражайлар, аса тиімді тәсілмен іске асырылатын электронды-компьютерлік құралдар басым болып келетін вертуалды мұражайлар болуы мүмкін.

Электронды мұражайлардың мүмкіндігі оларды интернет байланыстың жаһандық жүйесіне қосу кезінде, әсіресе «Всемирная паутина» (WWW-World Wide Web) деп аталатын интернетті қолдану кезінде барынша артады.

Бұл жағдайда қолжетімді болып әлем мұражайларының шектеусіз ресурстары табылады. Қазір әрбір ірі мұражайдың интернетте өз беті (сайттары) бар. Көптеген мұражайлық ақпараттарды отандық мұражайлар жеткілікті түрде беріп отырады. Бұл желінің маңызды құндылығы ондағы ақпараттар мерзімді түрде жаңартылып отырады.

Вертуальді шындықтың мұражайлық жүйесі электронды мұражайларды іске асырудың тиімді нысаны болып табылады. Мұндай мұражайлар жүйесінің басты ерекшелігі – компьютерлік синтездеу әдісімен құрылатын жасанды вертуальді әлемдегі қолданушылардың (кірушілер) жоғары дәрежелігі яғни пайдалану дәрежелерінің жоғарылығы.

Бұл әлем түрлі-түсті, көлемді, стереодыбысты, тактильді және басқа да іс-әрекеттерге толы. Осындай қасиеттерінің арқасында қолданушыларда өздер осы әлемде отырғандай иллюзия пайда болады, осы әлемге ауысу және

олардағы объектілермен өзара іс-қимыл жасау мүмкіндігі пайда болады. Бұл әлем шынайы залдар мен нақты мұражайлар экспонаттарының көшірмелері бола алады. Сонда қолданушы өзін «кәдімгідей» мұражайда жүргендей сезінеді. Бұл жерде қолданушылардың мұражай залдарының тығыз шеңберінен шығатын әлемге енуінің маңыздылығы да өте құнды.

Кеңістікте (телепортация) және уақыт бойынша (телетемпорация) ауысу мүмкіндігі, бұл қандайда бір фантастикалық, таңғажайып ертегілер әлемі болуы мүмкін. Мұның бәрі құрушының ойымен, фантазиясымен, білім деңгейімен және түсінік-ұғынымен анықталады.

Соңғы уақытта мұражай экспозицияларын жасау және сақтау үшін компьютерлік жүйені қолдануға негізделген компьютерлік мұражай құралдары мұражайларда кеңінен қолданылады. Олар мұрағаттау, ғылыми зерттеулер және өнер туындысын көрсету құралы ретінде пайдаланылады. Мұражай экспонаттарының ауқымды көлемімен және бейнелеудің жоғары сапасымен сипатталады.

Электронды мұражайда барлық материалдар, барлық ақпараттар орналастырылады және компьютерлік базада сақталады, ол Қазақстанның заманауи мектептерінде бар. Оған мысал ретінде Тараз қаласындағы №40 гимназияның виртуальді мұражайын айтуға болады. Ол 2001 жылы құрылып, жұмыс істеп келеді.

Оны жасау үшін үлкен ғимараттар, қымбат құрал-жабдықтар, оны ұстауға ауқымды шығындар керек емес, интернетке шығу мүмкіндігі бар компьютердің болуы жеткілікті. Кәдімгі мұражайларға қарағанда басты

артықшылығы осында. Сонымен қатар, оның ішін аралау үшін ешқайда барудың қажеттілігі жоқ, мектептен немесе үйден шықпай-ақ оның залында қыдырып жүре беруге болады. Осы ретте гимназияның тарихымен, ондағы оқушылар мен мұғалімдердің жетістіктерімен, сондай-ақ Қазақстанның тарихымен, оның астанасы туралы деректермен, қалалармен, облыстармен және еліміздің табиғатымен толық көлемде танысуға болады. Бұл туралы мұражайдың ұйымдастырушылық құрылымының өзі растайды.

Мақсаты: мектептің тарихы, ондағы адамдар, Қазақстанның, облыстар мен қалалардың тарихы туралы әңгімелейтін материалдарды жинақтау және рәсімдеу.

Міндеті: әртүрлі қызмет саласындағы мұғалімдер мен оқушылардың жетістіктерін үгіттеу.

Өскелең ұрпақтың бойында патриотизм, мақтаныш және өз мемлекетіне, халқына деген сүйеспеншілік, адалдық сезімдерін қалыптастыру.

Әрбір оқушының бойында өз Отанының мәдениеті мен тарихын ұқыптылықпен қарау, өз қаласы мен мектебін мақтан тұту сезімін тәрбиелеу.

Заманауи ақпараттық технологияларды апробациядан өткізу және оларды оқу-тәрбие процесіне енгізу.

Болжаматын нәтиже: заманауи ақпараттық технологиялар мүмкіндігін іске асыру есебінен тәрбиелеу мен оқыту процесінің тиімділігі мен сапасын арттыру.

Мұражай «Виртуальді мұражай» клубының негізінде жұмыс жасайды, ол компьютерлік техника мен заманауи ақпараттық технологиялармен айналысатын 8-11 сынып оқушыларын біріктіреді. Клубтың әрбір мүшесі нақты материалды безендірумен ғана айналыспайды, сонымен қатар мұражай экспозицияларын, оның залдары мен презентацияларды жетілдіру жұмыстарын жасайды. Бұл үшін олар компьютерлік техниканы, мұражай материалдары мен ақпараттық технологияларды орналастыру және беру нысандары мен әдістерін терең және жан-жақты зерделейді, соңғы нәтижесінде олардың шығармашылық қабілеттерінің дамуына, компьютерде жұмыс жасаудың практикалық дағдыларын бекітуге ықпал етеді. Мұражайдың экспозицияларын безендіру клубтың мүшелеріне мектеп тарихына да, сонымен бірге келешек ұрпақ үшін мектеп тарихының сақталуы мен бейнеленуіне де өздерінің қатысты екендігін сезінуге мүмкіндік береді.

Виртуальді мұражай залдары:

Мектеп тарихының залы

Қазақстан тарихының залы

Облыс табиғатының залы

Жауынгерлік даңқ залы

Осы бөлімдердегі ақпараттар тәрбиелік мәнге ғана емес, сонымен қатар танымдық жүктемеге ие.

Мұражай жұмысы оқушылардың бойында танымдық процесті ынталандырады, өйткені олардың ішіндегі үздіктері және олардың жетістіктері мұражай беттеріне міндетті түрде кіреді.

Бұл оқушылар есімі тек мектепке ғана емсе, сонымен қатар Интернеттің әлемдік желісі арқылы мұражайға кірушілердің де көпшілік ортасына танымал болады.

Виртуальді шындық мұражайын құру бағытында енді ғана алғашқы қадамдар жасалуда. Ғылыми-техникалық прогресс жақын уақытта оларды кеңінен енгізуге үміт артуға мүмкіндік береді.

Осылайша, мыналарды белгілеуге болады:

Электронды мұражайларды құруға және пайдалануға беру ағартушылық және білім беру функцияларын барынша арттыру, пайдаланушылар санын бірден көбейту мүмкіндігін береді; ал интернет ресурстарын қолдану мұндай мұражайлардың мүмкіндіктерін шектеусіз етеді;

қазіргі уақытта электронды мұражайлардың идеясын іске асыруға мүмкіндік беретін техникалық құралдар бар; бұл құралдар өздерінің

презентативті сипаттары және қолжетімділігі бойынша саналуандығымен ерекшеленеді және әртүрлі деңгейдегі электронды мұражайларды іске асыруға мүмкіндік береді;

электронды мұражайлардың теориясы мен практикасы саласында, бар және перспективалы аппараттық және бағдарламалық құралдарды ескере отырып мұражайлық экспозициялардың әдістемесі мен сценариілерін әзірлеуде одан әрі зерттеулер қажет.

Заманауи уақыт – бұл ақпараттық технологиялар әлемі, олардан мұражайлар да артта қалып отырған жоқ. Әрбір мұражайдың өзінің жеке сайты бар. Сол сайтта виртуальді коллекциямен танысуға,

мұражай туралы оқуға, онда қандай көрмелер мен экскурсиялар болып жатқандығы туралы білуге болады. Компьютерлік технологияларды енгізу мұражайдағы төтенше өзекті және перспективалы құбылыс болып табылады, алайда мұражай қызметінің дәстүрлі нысандары туралы ұмытуға болмайды. Қазір мұражайлар үйірме, шығармашылық зертхана, студия, фестиваль, кездесу, клуб, отырыстар, мерекелер, концерт, бал, мұражай сабақтары мен дәрістер, әдеби кештер сияқты уақыт өткізу қызметтерінің кең көлемді спекторын ұсынады. Әрбір келтірілген нысандар мұражайдың мұражайлық-педагогикалық қызыметімен байланысты, оның басты міндеті – келушілерді қызықтырып, толғандырып жүрген мәселелерімен айналысуға мүмкіндік беру және өзін-өзі дамыту үшін жағдайлар жасау.

Қазіргі уақытта мұражайда кез келген жастағы оқушы басты фигуралардың бірі болып табылады, кейбір жекелеген мұражайлар өз қызметінде оқушыға бағдар жасайды. Оған ұсынылатын ақпараттың енжар

тұтынушысының емес, мұражай коммуникациясының белсенді және іскер қатысушысының рөлі беріледі.

Мұражай педагогикасы бойынша педагогикалық тәжірибені жинақтау

Қазақстанда мұражай педагогикасын дамыту оқу орындары жанындағы мұражайлардың ұдайы өсуіне байланысты. 2011 жылы мектеп мұражайларының саны 1396 бірлікке жетті [7].

Қазіргі уақытта мұражай педагогикасы мұражай қызметінің бір бағыты ретінде рухани-адамгершілік, азаматтық-патриоттық, бірыңғай білім беру процесіндегі адамға тарихи-өлкетану бойынша тәрбие беру практикасында дәстүрлі әдетке айналуда.

Мұражай мен мектептің ынтымақтастығына, ХХІ ғасырдың жаңа білім беру парадигмасының мәні – әуесқой мектептік тақырыптық мұражайларын құруға бағытталған білімді гуманитарлық жанартуға ұмтылу.

Мектеп мұражайының жетістігі, ең алдымен оған жаңа материалды жүйелі түрде жинауға, зерделеуге және өңдеуге, педагогтің оларды пайдалануына жәрдем көрсетуге қабілетті, тұрақты оқушылар активінің қатысуына байланысты.

Бағдарламаның мақсаты мен міндетін іске асыру мұражай жұмысына оқушылардың белсенді қатысуын көздейді, тиісінше олардың қызметін жандандыратын технологияларды түсінуді талап етеді. Сондықтан мұражай жұмысы оқыту мен тәрбиелеуге мынадай *қызметтік тұрғыдағы тәсілді* іске асыруды қамтамасыз ететін педагогикалық технологияларды пайдаланудан құрылады:

Жобалар әдісі;

оқушылық зерттеу;

білім беру саяхаты және кездесулер;

ұжымдық шығармашылық істердің (ҰШІ) технологиялары;

проблемалық оқытудың технологиялары.

Мұражай педагогикасы шешетін аса маңызды проблемалардың қатарына оқушыны тұлғалық қалыптастырудың – оның шығармашылық қабілетін дамытудың, белсенді өмірлік ұстанымын жасаудың әртүрлі процестерін жандандыру жатады. Сондықтан, мұражай педагогикасының басты міндеттерінің бірі – мұражайдағы оқушылардың қызметін жандандыру үшін жағдайлар жасау. Ізденістер, экскурсиялық әдістер, мұражай сабақтары факультативтерді ұйымдастыру әдісі саласында, мұражайдың қорлары мен мұрағаттарының базасында оқушылардың өздік ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруда жүргізіледі.

Мұражай қызметіне балаларды тарту проблемалық, шығармашылық зертханаларды ұйымдастыру арқылы жүзеге асады.

Рухани, әскери-патриоттық, интернационалдық, гуманистік тәрбие бойынша мұражай активінің практикалық әлеуметтендірілген қызметін, сондай-ақ мұражай педагогикасының құралдарын қолдана отырып мектеп жастарына қосымша білім беру жүйесіндегі жұмысты ұсынамыз.

Жас ұрпақтың міндеті – ұлы адамдардың мәдени мұрасын есте сақтау.

Астана қаласының №56 мектеп лицейінде жас ұрпақтың рухани әлемін байыту мақсатында 2077 жылы сәуірде «Абай-Шәкәрім» мұражайы ашылды.

Мұражайды ашуға бастама жасаған «Абай» республикалық мұражайының президенті, атақты жазушы Роллан Сейсенбаев болатын.

Клубта орналасқан шағын мұражай үнемі экспозициялық материалдармен толықтырылып отырады. Қоғам

қайраткері Әкім Ысқақ сыйға тартқан Абайдың суреті бар кілемше, ата-аналар сыйлаған қазақтың тұрмыстық заттары, Абай мұражайынан әкелінген ескерткіш қобыз, Қорғалжын өлкесінің батыр-анасы Майқанова Гулбадамның өз қолымен тоқып сыйға тарқан қабырға кілемдері, түскиіздері – мұражайдың

алғашқы экспонаттары. Мұғалімдер де мұражайдың оқу-тәрбие жұмыстарын жетілдіруде өз үлестерін қосуда. Технолгия мұғалімі Ысқақ Ұлжан оңтүстіктен сандық, құмыра, күбі, ертоқым әкелді, ал, 12 жылдық мектептің 5-сыныбына арналған «Технология» оқулығының авторы Қожахметов Мырзабай мұражай үшін керуерт, сандық, бесік жасап, «Абай-Шәкәрім» кесене жобасын сыйға тартты.

«Абай-Шәкәрім» музей клубы» – жеке тұлғаны тәрбиелеу орталығы (Астана қ. №56 мектеп-лицейінің жұмыс тәжірибесі 1-

қосымшада нақты айтылған).

Алматы қаласының №16 КММ НМ-де оқушылардың бойында Қазақстандық патриотизмді тәрбиелеу, саяси мәдениетті және белсенді азаматтық ұстанымды қалыптастыру Ә.Шәріпов мұражайы мен Жауынгерлік данқ мұражайы үлгісінің негізінде жүргізіледі.

Ә.Шәріпов мұражайында 6 стенд бар:

1. Ә.Шәріповтің жастық шағы;
2. Ә.Шәріпов достарымен (2 стенда);
3. Ә.Шәріпов – мемлекет қайраткері;
4. Ә.Шәріпов жерлестерімен кездесуде;
5. Ә.Шәріпов және шығармаларының кейіпкерлері.

Сондай-ақ мұражайда Ә.Шәріпов құжаттарының түпнұсқалары, оның хаттары, шығармалары, баспа басылымдарындағы жарияланымдары, столы және жазу машинкасы, Ә.Шәріпов бетінің маскасы және т.б. бар. Мұражайды Ә.Шәріповтың жұбайы – Мыңжасарова Клара Жағыпарқызы сыйлаған.

Мұражайда «экскурсияшылар» тобы жұмыс жасайды, олар оқушыларға арнап экскурсия жасайды, Ә.Шәріповтің жұбайымен, Ұлы Отан соғысының ардагерлерімен кездесулер ұйымдастырады. Күн сайын мұражай активтері мұражайға және Ә.Шәріповтің өмірі мен қызметіне байланысты өз білімдерін кеңейтіп, жетілдіріп отырады.

Мұражайдың актив мүшелері «Адам-аңыз» атты бейне фильм түсірді.

Мектеп директорының орынбасары Ж.К. Берікбаева және З.В. Ляпина мұражай активтерінің оқуларын өткізеді. Сабақтарда оқушылардың хабарлары, оқылады, пікір алмасулар өткізіледі.

Мұражай активтерінің кеңесі тұрақты түрде дәрістік, қызметтің экскурсиялық ғылыми-ізденіс нысандарын, мұражай презентациясын өткізеді.

Бірінші сынып оқушыларын шәріповтер қатарына қабылдау жылсайынғы дәстүрге айналған.

Мұражай қонақтарының қатарында Беларусь Республикасы Елшілігінің Кеңесшісі А.Е. Дубовский, Мәскеу қаласындағы Ресей Федерациясының өкілдері, Латвия мемлекетінің өкілі – Ауған соғысының қатысушысы, Латвия Президенті күзетінің қызметкері Гунур Русиныш, Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген қайраткерлері мен жазушылары, Мұхтар Мағауин, Әлия Бейсенова, Садықов Ғалым және Алматы университеттерінің студенттері мен мектеп оқушылары.

Мектеп жанында «Біз Шәріповшілерміз» патриоттық клубы ұйымдастырылған және белсенді жұмыс жасауда. Оқушылар ізденіс жұмыстарымен айналысады және Ұлы Отан соғысының, еңбек фронтының қатысушылары, әскери-интернационалистер туралы материалдар жинайды, сценариилерді, ҰОС-ның батырлары мен Ә.Шәріповке арналған сынып сағаттарының, кештерді, диспуттардың әзірлемелерді жинақтаған, Ә.Шәріповке және ардагерлерге арналған стендтер безендерілген.

Мектеп оқушылары «Менің Отаным – Қазақстан» атты шығармалар конкурстарына, Тәуелсіздік күніне арналған «Қазақстаным менің, гүлдей бер»

атты мәнерлеп оқушылар конкурстарына қатысты. Үздік шығармалар кітапша ретінде басып шығарылды.

Әди Шәріповтің жас ұрпаққа үндеуі:

Біздің замандастармыздың жастық шағы соғыс өрті шарпыған қатаң, қиын заманда өтті. Қазіргі жастарға ғылыммен айналысуға толық мүмкіндік берілген, жолдары жарқын. Жастар заманның адам төзгісіз қатал сыны мен азабын тартқан, амбразуралар мен дзоттарды өз денесімен жауып, отан үшін от кешіп, жау тылында жүздеген жорықты басынан өткерген азаматтарымызды біліп, мәңгілік естерінде сақтауы тиіс.

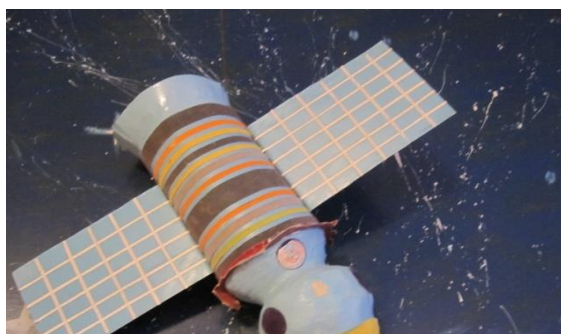
Бұл үндеу мұражайдың әрбір келушісі үшін басты аманат болып табылады.

Білім беру жүйесімен мұражайдың дәстүрлі ынтымақтастығы оқушылардың жеке тұлғасын дамытуға бағытталған мақсаттармен, мазмұнмен және технологиялармен педагогикалық процесті байыту үшін үлкен мүмкіндіктер аша отырып, жаңа деңгейге көтерілуде.

Ғарыш Қазақстанның басты брендерінің бірі болуы тиіс. Біздің балаларымыз ғарыш туралы ойлап қана қоймай, инженерлер, конструкторлар, ғарышкерлер болуы үшін еліміздің ғарыш державасына айналуына барлық алғышарттар бар, бұл туралы тілегін Президентіміз Н.Ә. Назарбаев «Қазақстан-2050 стратегиясы» атты Қазақстан халқына арнаған жолдауында: «Біздің еліміздің әрбір азаматы өзін өз жерінің қожасы ретінде сезінуге тиіс. Біз «білім – ғылым – инновациялар» үштігі билеген постиндустриялық әлемге қарай жылжып келеміз» деп атап өтті.

2001 жылы Қарағанды қаласының №57 лицейінде ғарышты игерудің 10 жылдығына орай мұражай экспонаттары ұсынылған «Космонавтика залы» ашылды.

«Авиация және космонавтика мұражайы» қоғамдық бірлестігі 1992 жылдан бастап жастарды батырлық-патриоттық рухта тәрбиелеп келеді.

Мұражай бағыттарының бірі ретінде Қазақстанның ғарыш қызметін насихаттау, тұрғындар, бірінші кезекте жастар арасында ғарыш қызметін қалыптастыру болып табылады.

Мұражай «Атамекен» бағдарламасы бойынша лицейлермен, колледждермен, Ю.Гагарин атындағы мектептермен, сондай-ақ ҚР, РФ Ғарыш агенттіктерімен, РФ ғарышкерлерінің құтқарушы отрядтарымен, «Нұркен Әбдіров» атындағы №610 аэробазамен, Қарағанды қаласының ІД ювенальды полициясымен, «Өшпейтін жұлдыздар», «Адам. Ғарыш. Экология» тақырыбында еңбек және ҰОС ардагерлерімен әлеуметтік әріптестікте жұмыс жасайды.

Бағдарлама мынадай бөлімдерден тұрады:

Космонавтика таңында
 Ғарыш эрасының таңы
 Ай шабуылы жалғасуда
 Алғашқы жұлдыздар старты
 Жер серігі адамға қызмет етеді
 Ұзақ уақыттағы орбиталық станциялар
 К.Э. Циолковский
 С.П. Королев
 Ю.А. Гагарин

В.Н. Терешкова
Т.О. Әубәкіров, Т.А. Мұсабаев
А.Л. Чижевский – ғарыш биологиясының негізін қалаушы
Ғарыш шежіресі
Қарағанды – ғарыш айлағы
Н. Әбдіров, М. Алтынбаев, Т.О. Әубәкіров.

Өткізілетін экскурсиялар тақырыбы:

К.Э. Циолковский – реактивті қозғалыстың негізін қалаушы
С.П. Королев – ғарыш кораблінің бас конструкторы
Ю.А. Гагарин – Әлемнің тұңғыш ғарышкері
В.В. Терешкова – тұңғыш ғарышкер әйел
Т. Әубәкіров және Т. Мұсабаев – қазақ халқының батыр ұлдары
Н. Әбдіров - «Мәңгілік шыңында»
А.Л. Чижевский - ғарыш биологиясының негізін қалаушы.

1939 жылы Қарағандыда аэроклуб ашылды. Осында әртүрлі рангтегі ұшқыштар даярланды, осы клубтан ҰОС батырлары, министрлер, Әбдіров, М. Алтынбаев, В. Шаталов, Т. Әубәкіров сияқты ғарышкерлер шықты.

2011 жылы мұражайда аэроклубшыларға арналған 2 зал ашылды.

Мұражай қызметкерлері мынадай кітаптар жазды:

В.В. Терешкованың 70 жылдығы.

«Авиации және космонавтика» мұражайының 20 жылдығы.

Экология проблемалары мен олардың бірігуі.

Мұражайда «Космонавтика», «Луноход», «Алғашқы ғарышкер», «Аполлон» және «Жердің бірінші серігі» серияларынан танталы бар күмістен жасалған 4 тиын бар. Бұл мұражайды 75000-ға жуық адам тамашалаған. Олар қала-жер серіктерінің, ауылдардың, аудандардың, оқушылары. Соғыс және еңбек ардагерлері, солдаттар, авиаконструкторлар, ғарышкерлер.

«Қарағанды» ғарыш айлағы» қаласының 80 жылдығына орай батылдық қасиеттерге баулитын сабақтар, «Батырларды өзіңе үлгі тұт», «Ерлік заңы: өзіңе сен!», «Отанға деген сүйіспеншілік ерлікке бастайды», «Еңбек Батылдыққа жол бастайды» ұрандарымен соғыс, еңбек, ғарыш батырларына арналған іс-шаралар өткізілді.

Сабақтар мен іс-шараларда оқушылар ерлік, батылдық сияқты қасиеттердің, еліне, жеріне сүйіспеншілікпен қарайтын асыл азаматтардың ерлік істерінің қыр-сырымен танысып, өздеріне сабақ алады.

Сондай-ақ мұражай көрмелермен басқа қалаларға барады, мұражай қызметкерлері дәрістер оқиды, фильмдер көрсетеді, ғарышкерлермен кездесулер ұйымдастырады.

Ұлтаралық татулық – бағалы құндылық. Оңтүстік Қазақстан облысында жүзден астам ұлттар мен ұлыстар тату-тәтті өмір сүреді. Бұл түрлі себептермен Қазақстан аумағына қоныс аударған көптеген ұлттар үшін қазақ жерінің туған үйіндей болып кеткендігін көрсетеді. Елбасымыз бірлік пен ынтымақ бар жерде берекенің де бар екенін нықтап айтып келеді.

«Достық» мұражайы интернационалдық тәрбие, толеранттық қатынас, Қазақстан халқының мәдениетін құрметтеу бағытында Шымкент қалалық балалар мен жасөспірімдер орталығында (директоры Н.С.Романова) 2007 жылы 14 мамырда ашылған.

Халықтар достығы мұражайы Оңтүстік Қазақстан облысы халқының Ассамблеясы хатшылығы, облыстық ұлттық-мәдени

орталықтар, қала мектептері және жоғарғы оқу орындарымен тығыз байланыста жұмыс жүргізеді. Мұражайда Қазақстан халқының қолөнер шығармашылығы, салт-дәстүрі, археология және ескерткіштерін зерттейтін үйірмелер белсенді жұмыс жүргізеді. Мұражайда Украина, Германия, Корея елдеріндегі Қазақстан жылына орай апталық ұйымдастырылды. Әр халықтың ертегілері желісі бойынша сурет көрмесі, «Әр халықтың атақты композиторлары» тақырыбында классикалық шығармалар тыңдалып, балалармен осы халықтың ұлттық ойындары ойналды. Фойеде осы елдер жайлы деректі фильм көрсетіліп, ұлттық-мәдени орталық, Ы.Алтынсарин атындағы облыстық балалар кітапханасымен бірлесіп осы халықтардың ақын-жазушылардың шығармалары бойынша кітап көрмесі қойылды. Қорытынды іс-шарада концерттік бағдарлама ұйымдастырылды.

Мұражайда Оңтүстік өңірінде тұратын ұлттар мен ұлыстардың мәдениеті, салт-дәстүрі жайлы мәлімет беретін ұлттық киімдер, саз аспаптары, ыдыс-аяқ, қолөнер бұйымдары, т.б. материалдар жинақталған

Мұражайдың негізгі қоры 7.03.2006 ж. бастап жинақталған.

Негізгі қорда 516 экспонат, уақытша сақтау қорында 78 экспонат бар.

Мұражайдың негізгі құжаттары:

- мұражайдың негізгі қорын есепке алу кітабы;
- мұражайдың негізгі қорының актісі;
- мұражайдың уақытша сақтау қорын

есепке алу кітабы;

- мұражайдың уақытша сақтау қорының актісі

Халықтар достығы мұражайы халықтар достығын нығайту және елдің тұрақтылығын сақтау мемлекеттік саясатын жүйелі жүзеге асыруда.

Тақырыптық және шолу экскурсияларында Орталық үйірмешілері, қаланың мектеп оқушылары, ЖОО студенттері, 6506 ә/б сарбаздары, облыс тәлімгерлері және мұражай меңгерушілері қатысады.

Халықтар достығы мұражайында 2013 жылдың қыркүйек айы – 2014 жылдың мамыр аралығында өткізілген экскурсиялар саны – 228, оның ішінде жалпы экскурсия – 196, тақырыптық экскурсия – 32

Мұражай түрлі ұлттардың мәдениеті мен жазба күніне орай іс-шараларға белсене қатысады. Мұнда 40-тан астам әлем халықтарының әліппесі жинақталған.

Орталықтың Халықаралық, республикалық, облыстық деңгейдегі қонақтарына мұражай бойынша арнайы экскурсиялар өткізіледі. Мұражайда қадірлі қонақтардан ҚР Парламент Мәжілісінің депутаттары, Қазақстан халқы ассамблеясы төрағасының орынбасары, Германия елінің өкілі, Еуропа қауіпсіздігі және ынтымақтастығы ұйымының аз ұлттар ісі жөніндегі Жоғарғы комиссары – елшісін, Мәскеу парадының қатысушысы, ҰОС ардагерлері, Латыш ұлттық телеарнасының өкілдерін, «Caspionet» телеарнасын және «Хабар» агенттігін қабылдады.

Халықтар достығы мұражайының жұмысы жайлы республикалық «Қосымша білім және тәрбие» журналы, жергілікті «Жас ғалым», жарнамалық «Аверст» журналы және газеттерде бірқатар мақалалар жарық көрді. Республикалық және жергілікті «Қазақстан-Шымкент» телеарналар арнайы бағдарлама түсірді.

2013 жылы «Қазақстан халқының саз аспаптары» тақырыбында лекторий өткізіліп, барлық мәдени орталықтардың саз аспаптары жайлы іс-шара ұйымдастырылды. Бұл лекторийге «Ынтымақ» ұлтаралық қатынас орталығы, славян ұлттық мәдени орталықтарының басшылары қатысты.

Мұражай қорына мәдени орталықтардың экспонаттары: күрді, шешен-ингуш, азербайжан, украин және әлем халықтарының әліппесінің коллекциясы жинақталды. Жаңа жыл қарсаңында Орталық үйірмешілеріне арнап «Жаңа жылды қай елде қалай қарсы алады?» тақырыбында кітапша дайындалды.

Халықтар достығы мұражайында төмендегідей мәдени-көпшілік іс-шаралар, байқау, кездесулер атқарылады:

Ұлттық мерекелер қарсаңында мәдени көпшілік іс-шаралар (сахналық қойылым, концерттік бағдарлама);

«Біз - Қазақстан халқымыз» танымдық бағдарламасы;

Облыста тұратын ұлттардың көп шоғырланған жеріне экскурсия жасау;

«Басқа ұлт өкілдері арасында қазақ тілінің білгірі», «Мемлекеттік тіл – менің тілім» қалалық байқауы;

Мұражай белсенділерінің оқулары;

Тарихи орындарға экскурсия (Сайрам, Түркістан, Отырар т.б.);

- «Әр ұлттың дәстүрі бар тамаша...» - Наурыз мерекесі қарсаңында сахналық қойылымдар байқауы.

Мұражайда Украина, Германия, Корея елдеріндегі Қазақстан жылына орай апталық ұйымдастырылды.

2008 жыл – Қазақстандағы Украина жылына орай мұражайдың ұйымдастыруымен үйірмелерде сурет байқау-көрмесі, ашық сабақтар ұйымдастырылды

2009 жыл – Қазақстандағы Германия жылы мұражайда кеңінен аталып өтті

Орталық мұражайының жетекшісі Есімханова Айткүл Жинақбайқызы 1984 жылдан бері қосымша білім беру саласында жемісті жұмыс атқарып келе жатқан жоғары санатты педагог. Ол жемісті жұмысы үшін жыл сайын облыс, қала әкімшілігі, білім басқармасы мен білім бөлімінің мақтау қағаздарымен марапатталып келеді.

Мұражай – білім беру ұйымдарындағы тәрбие процесі. Әдістемелік алып жүру тұрғысынан қарағанда жүйелік кешенді әдістемелік орталықтың, «жинақ сандықша» сияқты зерханалардың функциясын орындауы тиіс. Үздік әдістемелік әзірлемелер мен сынып жетекшілерінің, пән оқытушыларының тәрбие қызметінің тәжірибесі, үздік педагогтердің жинақталған тәжірибесі мұражайда ғана сақаталатыны, үлгі ретінде көрсетілетіні және халық үшін пайданылатындығы бәрімізге аян. Тек мұражай ғана мектептегі тәрбие, оқушыларды дамыту саласында тәжірибелік-зерттеу қызметін ақпараттық алып жүруді қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Зерттеу және тәжірибелік-эксперименттік қызметтегі мұғалімнің кез келген қызығушылығы оның кәсіби құзыретінің деңгейін барынша арттырады. Ал мектеп мұражайына келетін болсақ, өз бағыты бойынша инновациялық тәжірибелі-эксперименттік режимдегі жұмысты жүргізуі тиіс (және жүргізеді).

Қорытынды

Қазіргі таңда мектептерді жаңғырту, қосымша білім беру жүйесін дамыту жағдайында мектеп мұражайы өте қажетті, өзінің тиімді жұмыс жасай алатынын, мәдениет саласындағы өз ерекшеліктерін қолдана отырып, білім беру процесінде тиімді қосылуына қабілетті екенін дәлелдеп отыр.

Мектеп мұражайы (балалардың бастамасы бойынша және олардың зерттеу, шығармашылық еңбегінің нәтижесінде құрылған өз бетінше жұмыс жасайтын қоғамдық балалар мұражайы ретінде) негізінен зерттеу мекемесінің, қоғамдық бірлестіктердің, қызығушылықтары бойынша балалар клубтарының, шығармашылық шеберханаларының белгілері мен функцияларын үйлестіретін әмбебап қоғамдық институт, жасөспірімдерді ақылы мен сезіміне тәрбиелік әсер ететін шектеусіз әлеуетке ие.

Мұражайлар миссиясының мазмұны қоғамдық сұрауларға тығыз байланысты, яғни сақтаумен қатар заманауи мұражай функцияларының спекторы әлеуметтік бейімдеудің ағартушылық, тәрбиелік функцияларынан тұруы тиіс. Халыққа бірдей қолжетімді, адамдарға белсенді қабылдауға және қабылданатын ақпаратқа өз көзқарасын қалыптастыруға толық еркіндік беретін мұражай визуальді ойлау, өзін-өзі тану функцияларын іске асыру процесінде әлеует дамытын әлеуметтік процестер саласына жатады.

Жалпы білім беретін процеске мұражайдың қосылуы адамның күн сайын өзгеріп жатқан алмағайып заманда ұмтылыспен, жігермен өмір сүруіне психологиялық және рухани тұрғыда қалыптасуына үйретіп қана қоймай, сонымен қатар онда болып жатқан әлеуметтік мәдени қайта құрулардың субъектісі болуына ықпал етеді.

Мұражай мектептік білім берудің маңызды құрамдас бөлігінің біріне айналуы тиіс, өйткені мұражай визуальді және кеңістіктік қабылдау мектебі болып табылады, онда заттардың тілін игере отырып оқушы мәдени маңыздылықты, адам қолының еңбегін ұғынады. Мұражай жиналысы біртіндеп сапалы жаңа дегейде игерілуі үшін білім берудің барлық деңгейлерінде мұражай мен мектептің өзара іс-қимыл жүйесін жаппай құру қажет.

Мұражайдың әлеуметтік-тәрбиелік қызметі жекелеген білім беру институттарының, мәдени мекемелердің ішкі тұйықтығы мен жеткіліктілігі ахуалын меңгерген және әлеуметтік-тәрбие қызметінде жалпы күштерін біріктірген жағдайда табысты жүзеге асатын болады.

Мұражайдың әлеуметтік-тәрбиелік қызметі тиісті кадрлық қамтамасыз етуді талап етеді. Мұражай мамандарының кәсібилігін жетілдіруді оларға жаңа әлеуметтік-тәрбиелік міндеттерді қою және шешу, сондай-ақ мектептің әлеуметтік педагогтерімен, психологтармен, әлеуметтік қызметтермен, қоғамдық ұйымдармен, ата-аналар қауымдастығымен, қоғамдастығымен тығыз байланыста жүзеге асырылады.

Преспективасы зор бағыт ретінде мұражай педагогикасы мәдени мұрамен байланыста қажеттілікті қалыптастыруды, оны түсінуді, сондай-ақ мүмкіндігіне қарай көбейтуді көздейді.

Қорытындыда мектеп мұражайының екі ерекшелігін тағы да атап көрсетейік:

1. Көбінесе, бұл мұражайлар балалардың және оларды басқаратын ересектердің бастамалары бойынша құрылып, мақсатқа сай бағытталған зерттеу және шығармашылық қызмет нәтижесі ретінде өз бетінше жұмыс жасайды. Мұндай өз бетінше жұмыс жасайтын мұражайлар өмірге бейімді болып келеді.

2. Балалар қоғамдастығының практикалық қызметінің нәтижесі ретінде, өлкенің, ауданның, қаланың ауылдың, мектептердің тарихи және мәдени ескерткіштерін зерделеу мен сақтау ретінде пайда болатын мұндай мұражайлар көптеген рухани дәстүрлерді жаңғырту мен дамытудың шығармашылық орталықтарына да айналып жататыны белгілі.

Қоғамдық мұражайды құру жөніндегі балалардың бастамасы олардың зерттеулік өлкелік іс-әрекеттерінің заттандырылған нәтижесі болып табылады. Олар ерекше назар мен қолдауды қажет етеді. Бұл әрине, негізінен қоғамның қызығушылық танытуына байланысты.

Сөз соңында, тағы бір маңызды мәселе – мектеп мұражайларының өлкелік-зерттеушілік шығармашылық қызметін кеңінен таныстыру мүмкіндіктерін қамтамасыз ету. Бұл мұражай акциялары, көрмелер, конкурстар, есептер сияқты мектепшілік презентациялармен қатар аудандық және орталық газеттер мен журналдарда жарияланған мақалалар, қалалық, облыстық, республикалық олимпиадалар мен конкурстарға, конференцияларға қатысу сияқты жоғары деңгейге шыққан презентациялар да болуы мүмкін.

Мектеп мұражайы сабақтан тыс қызмет жүйесінде, оқытудағы қызметтік тәсілді игеруде лайықты өз орнын алуы тиіс. Бұл көбінесе өз талантымен, беделімен сүйікті ісіне деген шығармашылық тәсілімен насихаттап отырған қызмет түрлеріне балаларды тарта білетін педагог тұлғасына байланысты. Бұл қасиеттердің бәрі мектеп мұражайларын басқарып отырған адамдарға тән.

Аталған әдістемелік ұсынымдар мұражайдың, оның жұмысы құрылымының, сондай-ақ оны ұйымдастыру мен қызметінің міндеттері туралы негізгі теориялық және практикалық ақпарат беруге арналған.

Еліміздің білім беру ұйымдарындағы мұражайлардың қызметкерлері осы құралдың материалдарымен танысу және мұражай ісін ұйымдастыру кезінде қолдану мүмкіндігіне ие.

Қосымшалар

Қосымша 1

*Астана қаласы, № 56 мектеп-лицей
«Абай-Шәкәрім» клуб-мұражайының
жетекшісі – қазақ тілі мен әдебиеті
пәні мұғалімі Халесова Роза Ғарифоллақызы*

«Абай-Шәкәрім» клуб-мұражайы - жеке тұлғаны тәрбиелеу орталығы

Түсініктеме хат

Өркениетті ұлт ең алдымен тарихымен, мәдениетімен ұлтқа тән құндылықтарымен мақтанады. Адамзат ұрпағы басынан кешкен замандарды көз алдыңызға елестетіп, оны көңіліңізге түйіп, сабақ алғыңыз келсе мұражай қызметін пайдаланудың маңызы зор. Ұлы тұлғалардың өмір жолдарына үніліп, өсиет нақыл сөздерін оқып көкірекке зерделеу арқылы рухани ләззат алуға болады. Сондықтан мұражай тарихымыздың өткені мен бүгінін жалғап санамызға нәр беріп отыратын тәрбие орталығы. Саналы да, парасатты, ұлтжанды, рухы биік ұрпақ тәрбиелеу үшін бабаларымыздың өнегелі өмірін, ақыл-ой тәжірибесін оқу-тәрбие үрдісінде тиімді пайдалана білсек ұтылмаймыз.

«Абай-Шәкәрім» клуб-мұражайы жоғары интеллектуалды, рухани бай, өмірге әлеуметтік жағынан бейімделген тұлғаны қалыптастыру мақсатында құрылды және білім мен тәрбие ісінде әуелі ұлт құндылықтарын шәкірт бойына сіңіруді басты нысана етіп алды. Негізгі бағытымыз- жас ұрпақты Абай тағылымында тәрбиелеу. Білім мен тәрбиені тұлғаға қарай бағыттап жүргізу мәселесі алда тұрған кезеңде еріксіз

Абайға бұрыласың. Абайды тану арқылы оқушы өзін таниды. Абай мұралары ешқашан ескірмек емес, қайта ұрпақтың ұлағатты болуына өзіндік үлесін қосуда. Сондықтан ұл-қыздарымызды атадан қалған мұра-мирас тағылымында тәрбиелеу-бүгінгі күннің кезек күттірмес мәселелерінің бірі.

Бабадан қалған ұлттық құндылықтарымызбен оқушыларды тереңірек таныстыру, олардан қалған рухани, заттай мұраларды оқып, зерделеп, өмірлік қажеттеріне жарату сол арқылы қазақи болмыс, ұлттық рухты қалыптастыру, өз беттерімен ізденіс жұмыстарына дағдыландыру -мұражай алдында тұрған жаңашыл заманның жаңа талабы.

Клуб-мұражайдың мазмұнды бөлімі

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаев 2003 ж 4 сәуірде Қазақстан халқына жолдауында мәдени-тарихи мұраны сақтауға үлкен мән беріп

«Мәдени мұра» бағдарламасын енгізді. Осы бағдарлама негізінде жас ұрпақ бойында ұлттық құндылықтарды қалыптастыру мақсатында ашылған «Абай-Шәкәрім» клубы бүгінгі таңда осы бағытта жұмыс жүргізіп келеді.

I. «Абай-Шәкәрім» клубы жөнінде мәлімет

Құрылған уақыты: 2007 жыл, сәуір

Орналасқан жері: Астана қаласы, № 56 мектеп-лицей, Челюскинцев көшесі 29/1, 219 кабинет.

Санаты: Қосымша білім беретін «Абай-Шәкәрім» клубы жанындағы мұражай.

Ашылуына ой тастаған: Республикалық «Абай» клубының президенті, көрнекті жазушы Роллан Сәрсенбаев.

Сыртқы ортамен байланыс:

- «Атамекен Қазақстан Картасы» этнокешені
- Қазақстан –Ресей университеті жанындағы «Абайтану» орталығы
- Семейдегі, Жидебайдағы мұражайлармен байланыс.

II. Клуб-мұражай жұмысын ұйымдастыру

Мақсаты: Заман талабынан туған 12 жылдық білімге көшкен кезде жеке тұлғаның жан-жақты білім мен тәрбие алуындағы негізгі факторлардың бірі-мұражай арқылы шәкірттердің құзыреттілігін дамыту.

Міндеттері:

Мектептегі оқу-тәрбие жұмысын жетілдіруге қатысу;

Туған өлкенің тарихын, зерделеу мәдени және табиғи ескерткіштерін қорғау;

Қорды жинақтау, зерттеу, соның негізінде көрме ұйымдастыру;

Мұражай клубқа келушілердің пікір-тілектерін тіркеп отыру;

Оқушыларды патриотизмге және мәдени ескерткіштерге жанашырлық танытуға тәрбиелеу.

Өзектілігі: Дайын білім мен дағдыны ғана меңгертіп, қайталайтын оқушы емес, шығармашылықпен жұмыс жасай алатын бәсекеге қабілетті жеке тұлға тәрбиелеу

Практикалық мәні: Мұражайға саяхат, тақырыптық кездесулер өткізу, ғылыми жоба жұмыстарын қорғау, үйірмелерге қатыстыру арқылы халқымыздың салтын, дәстүрін әдеп-әдет дағдыларын, тілін, дінін құрметтеуге жетелеу, ұлттық құндылықтарымызды сақтап, дамыта білуді үйрету

Нәтижесі:

Өмірлік және азаматтық көзқарастары қалыптаса бастады.

Ғылыми зерттеудің әдіс-тәсілдерін меңгерді.

Рухани дүние танымы кеңейді.

Өзіндік жұмыс жүйесі қалыптасты.

Оқушылардың шығармашылық қабілеттері шындалды.

Жас дарындардың шығармашылық жұмыстары жинақталды.

Клуб-мұражай қорын қалыптастыру төмендегідей жолмен жүзеге асырылды:

1. Жәдігерлер иесінен сатып алу жолымен
2. Жеке және заңды тұлғалардан сый немесе мұра ретінде қабылданған заттар есебінен
3. Археологиялық экспедициялардың нәтижесінде табылған тарихи-көркемдік құндылықты құрайтын заттардың және көмбелердің есебінен толықтырылып отырады.
4. Күнделікті толықтырулар (естеліктер, баспасөз материалдары, әдебиеттер).

II. Жұмыс істеу бағыттары:

1. Мұражай мұрағаттарын көрнекі құрал ретінде пайдалану
2. Тәрбиелік-танымдық іс-шараларды ұйымдастыру (сұрақ-жауап кештері, ерлік сабақтары т.б)
3. Мұғалімдер үшін дәрістер, семинар, конференциялар ұйымдастыру
4. Ғылыми зерттеу
5. Кездесу кештері
6. Туристік өлкетану жұмыстары

III. Бөлімдері:

1. Экспозиция, экспонаттар
2. Стенд-суреттер
3. Техникалық оқыту құралдары

«Абай-Шәкәрім» клубы қызметін жетілдіру бағдарламасы

*Абайды оқы, таңырқа,
Шәкәрімнен сөз таны!*

I. “Абай – Шәкәрім” клубының қызметін жетілдіру бағдарламасы үш бағытты қамтиды.

- *“Отаныңды танып, біл”* бағыты. (Отан, ел тарихын насихаттау)
- *“Ғылым ізде, талаптан”* бағыты. (Рухани дүниесін байыту)
- *“Отанды сүй, қорған бол”* бағыты. (Ерлікті, ана тілін ұлықтау)

II. “Абай – Шәкәрім” клубы жанындағы мұражай – ұлттық құндылықтарды қастерлеудің көзі.

(Әдеби-тарихи еңбектерді насихаттау, ақын-жазушылармен кездесу)

Ақын Жүрсін Ерман және мектептің жас дарындары

«Шәкәрім мұрасы-халықтың асыл қазынасы» атты кеіштің құрметті қонағы Ә. М. Рақымжанов мырза мектептің «Абай-Шәкәрім» клубына Шәкәрімнің шығармаларын тарту етті

«Ғылым ізде, талаптан» бағыты

*Ана тілінің жанашыры,
депутат - Оразгүл
Асанғазықызы*

*Семей қаласындағы М.Әуезов
атындағы педагогикалық
университетінің оқытушысы,
доцент, тарихшы, этнограф-
Мұхаметқазы Мұхамадиұлы
және Қазақстан жазушылар
одағының мүшесі, ақын,
Астана қаласы Қазақстан –
Ресей университеті*

«Абайтану» ғылыми-танымдық

орталығының меңгерушісі Алмахан Мұхаметқалиқызы

*Шәкәрімнің Сұпьяннатаразан
ұрпағы - Нұрбек Қабыкенұлы.*

*Іреспубликалық Әлкей Марғұлан
атындағы ғылыми-практикалық*

*конференциясының 1-ші орын иегері
Халманова Бибінұр*

*Венгрияда өткен халықаралық ғылыми
жоба жарысының 2-орын иегері
Б.Муслимов ұстаздары Ә. Джиеналиев
және Р.Ф.Халесовамен бірге*

«Отанды сүй, қорған бол!»

*Ақын, қоғам қайраткері Әкім Ысқақ тарту
еткен кілемшеге тоқылған Абай бейнесі*

*«Абай-Шәкәрім» клубының мүшесі
Дінмұхаммед Абай әндерін
орындауда*

Қорытынды

«Отаныңды танып біл!» бағыты бойынша оқушылар Қазақстан, Астана, Тіл туралы байқауларға қатысады. Нәтижесінде Диана Цой «Мемлекеттік тіл - мәртебеміз» тақырыбындағы республикалық байқауға қатысып, Алғыс хатқа ие болды.

«Сәкен» оқуына қатысқан 8-сынып оқушысы Жалын Аягөз проза жанрында монолог оқып, жүлделі 2-орын алды.

“Ғылымды ізде, талаптан!” бағыты бойынша жыл сайын оқушылар ғылыми жоба байқауына қатысып, халықаралық және республикалық, қалалық байқаулардың жеңімпазы болып келеді. Клубтың белсенді мүшесі Матекеева Жазира қалалық ғылыми жоба байқауына қатысып, республикалық байқауға жолдама алды. Абай және Шәкәрім

шығармашылығы оқытылып, оқушылар бұл ақындар туралы деректер жинап, рефераттар жасап отырады. Дарынды шәкірттердің шығармашылық қабілетін танып, қолдау көрсететін орын- осы клуб.

Қазақстан Республикасы Журналистер одағының мүшесі, ақын А. Мұхамедқалиқызымен кездесу өткізіліп, жеткіншектер ақын шығармашылығымен танысты.

Клуб мүшелері “Абай-Шәкәрім” клубы жанындағы шағын мұражайды толықтыра отырып, тарихымызды зерттеу, ұлттық құндылықтарымызды бағалау, тілімізді құрметтеу бағытында жұмыс істеп, қажетті деректерді жинауға, зерделеуге өз үлесін қоса береді. Ақын – жазушылармен, өнер адамдарымен кездесу өткізіп, мәдени құндылықтарымызды сақтауға өздерінің шығармашылық қабілеттерін шыңдау арқылы нәтижеге жетеді.

Клуб мүшелері «Абайтану» ғылыми орталығымен, Сәкен мұражайымен байланыс жасап келеді.

**Қарағанды қаласы №92 қазақ
гимназия мұражайының жетекшісі
Ақымжанова Қарлығаш Терлікбайқызы**

Элективті курстың бағдарламасы

КӨРКЕМ СӨЗДІҢ ЗЕРГЕРІ

(9-сыныпқа арналған)

Пікір жазған: Тебегенов Т.С., филология ғылымдарының докторы, профессор, Абай атындағы ҚазҰПУ-дың қазақ әдебиеті және журналистика кафедрасының меңгерушісі

Түсініктеме хат

Ғ. Мүсірепов мұрасының ашылмаған қырларын тану өткен тарихтан қорытынды жасап, бүгінгі өмірде ұтымды пайдалану үшін ғана емес, ертеңгі ұрпаққа дұрыс жол сілтеудің де қажеті. Ғ.Мүсіреповтей іргелі құбылыстың тарихқа қатынасын зерттеудің танымдық жағынан берері мол. Өмірін шығармашылық ізденіспен өткізген, өз заманындағы саяси оқиғаларға белсене араласқан ол тарихшылардың назарынан тыс қалған тарихи фактілер мен олардың себебін көре білген. Міне, сондықтан да, Ғ.Мүсіреповтің тарихқа, мәдениеттің дамуына қосқан үлесін зерттеу - жазушының қайраткерлік қыры мен рухани мұрасын кешенді түсінуге мүмкіндік беретін қадам.

«Көркем сөздің зергері» курсы халқы сүйген қаламгерге айналған әрі қазақ әдебиетіне зор үлес қосқан жазушы Ғабит Мүсіреповтің тәрбиелік мәні зор мұрасын оқуға арналған.

Бағдарламада қазақ әдебиетінің абыройын асырып, мәртебесін биіктеткен классиктердің бірі, көркем сөздің ұстасы, академик-жазушысы Ғабит Мүсіреповтің өмірі мен шығармашылық жолына жан-жақты шолу жасалды.

Ғабиттану мәселелері бойынша жан-жақты зерттеулер жүргізіп жүрген белгілі ғалымдардың, зерттеушілердің жазбалары енгізіле отырып, тарихи хронологиялық тізбектілігін сақтай отырып, оқушы жасына сай жасақталды.

Ғабит Мүсіреповтің балалық шағынан бастап, өмірінің соңғы күндеріне дейінгі жүріп өткен өмір жолы мен көркем туындыларын тереңдете оқыту арқылы асыл қасиеттерін, адамгершілігін, азаматтық ғажап тұлғасын таныту. Оқушылардың рухани-эстетикалық талғамын жетілдіру, олардың жан дүниесін байытып, шығармашылық қабілетін дамыту.

Мақсаты:

оқушыны өзіндік ізденістерге негіздей отырып, Ғабит туралы мағлұматтар беру;

көркем туындыға өз бетімен пікір айтуына ықпал ету;

тарихи шындық, көркем шындық туралы түсініктерін жетілдіру;

жазушының әңгімелері мен шығармалары арқылы адамгершілікке баулу;

ауыз екі сөйлеу мәдениетін жетілдіру.

Міндеті:

оқушылардың Ғабит Мүсірепов туралы білімін кеңейтіп, шығармалары мен аудармаларын оқыту, қазақ әдебиетіне қосқан үлесін таныту;

даналық ойлары мен ұлағатты сөздерін талдай отырып, ана тілінің жанашыры екенін, көркем сөздің шебері екенін таныту;

драма жанрының негізін қалаушы екенін, қазақ кино саласына сіңірген еңбектерін атап өту;

өз бетінше іздену дағдыларын дамыту.

Өзектілігі:

Ғ.Мүсіреповтің тарихи көзқарасында дәстүрлі қазақы ұғым - түсінік пен тарихи құндылықтар да, социализм тұсындағы саяси құндылықтар да шоғырланып, үйлесімді жарасым тапқан. Демек, осы құпиясы мол құбылысты зерделеу өткеніміздің тағылымын бүгінгі күнге қолдануға септігін тигізеді. Тақырыптың ғылыми-практикалық маңызы осында жатыр.

Осы курс арқылы ана тақырыбында бір емес бірнеше рет қалам тартып, оны жоғары дәрежеге көтерген жазушының шығармаларын талдай отырып, оқушының жүрегінде анаға деген ыстық махаббаттарын одан әрі орнықтырады.

Қарапайым халықтың тұрмысын бүкпесіз жазған шығармалары арқылы жас оқырмандардың адамгершілік мінез-құлықтарын шындай түседі.

Ғабит Мүсірепов қазақ әдебиетінің барлық жанрын дамытуда аянбай еңбек етті, шығармаларымен байытып, абыройын биіктетті. Оның шығармалары арқылы ХХ ғасырдың 20-30 жылдардағы халық өмірінің шынайы шындығына терең бойлайды. Оның шығармалары бүгінгі оқырманның да, болашақ ұрпақтың да ажырамас рухани серігі, қымбат мұрасы болып қала береді.

Мазмұндық бөлімі

Кіріспе (1 сағат)

Курстің мазмұны, мақсаты мен міндеті. Негізгі кезеңдері. Жас ғабиттанушыға ізденіс жұмыстарына бағыт-бағдар беру. Ғабиттанудың қазіргі дәуір талап етіп отырған негізгі міндеттері. Жазушы өміріне қатысты деректер. Ғабиттану мәселелерімен айналысып жүрген белгілі ғалымдар, зерттеушілер, жазушылар, журналистер.

Ә.Нарымбетов «Көркем сөздің зергері» (2 сағат)

Қазақ сөз зергерлері ішінде Мүсіреповтің қайталанбас жазушылық қолтаңбасы ерекше. Стилiнiң әсемдiгi, дәлдiгi, тiлiнiң нәрлiлiгi, нәзiк юморы мен аса байқампаздығы – бүкiл бiр ұрпаққа үлгi.

Драма жанрын дамытушы (1 сағат)

Мүсіреповтің драматургия саласына сіңірген еңбегі де орасан зор. Оның драматургиясы шиеленіскен әлеуметтік тартысқа құрылған, қимыл-әрекеттері ширақ, диалогтары дәлме-дәл, монологтары ақындық пафоспен рухтанған серпінді, тілі құнарлы да бейнелі: осы қасиеттер кейіпкерлер характерлерін терең ашуда қолайлы қызмет атқарған.

«Қыз Жібек» пьесасы (2 сағат)

Халықтық лиро-эпостың негізінде туған тың өрнекті дүние.

«Қозы Көрпеш – Баян сұлу» пьесасы (3 сағат)

Қозы Көрпеш, Баян образдары қазақ драматургиясындағы үлкен суреткерлік шеберлікпен берілген мінсіз әдеби типтер. «Қозы Көрпешті» қазақ әдебиеті өзінің үлкен мақтаны ете алады,- деп М. Әуезов Ғ.Мүсірепов пьесасын аса жоғары бағалады.

Ғ.Мүсірепов – киносценарист (1 сағат)

В. Иванов, Б. Майлинмен «Амангелді» атты бірінші қазақ киносының сценарийін жазды. «Махаббат туралы дастаны» атты көркем суретті және екі сериялы «Қыз Жібек» фильмінің сценарийін жазған, әсіресе соңғы туындысымен ол киносценарийдің үлкен шебері екенін танытты.

«Қыз Жібек» фильмі (2 сағат)

«Махаббат туралы дастан» фильмі (2 сағат)

М.Мақатаев «Ғабеңе», «Күнделігінен» естелік (17 наурыз 1973жыл) (1 сағат)

Ғажайып ақындардың бірі Мұқағали Мақатаевтың Ғ. Мүсіреповтің туған күнінің құрметіне орай жазған жүрек жарды өлеңі, інісінің ағасына арнауы. Ғ.Мүсіреповпен сұхбатты туралы.

Сынақ сабағы (1 сағат)

«Атақты әнші Майра» әңгімесі (3сағат)

Жазушы тарихи факт, тарихи адамның өміріне сүйене отырып, қазақ әйелінің өнерпаздық тұлғасын оның адамдық қасиетімен ұштастыра тұрып әдемі суреттеп берді.

«Кездеспей кеткен бір бейне» повесі (1966, ҚР Мемл. сыйл., 1970) (3 сағат)

Классикалық шығарма. Қара сөзбен жазылған поэма іспетті бұл шығармада Сәкен Сейфулиннің азаматтық тұлғасы зергерлікпен шебер бейнеленген.

Ана тілін анамыздай ардақтайық. (1 сағат)

«Соңғы жылдардағы қазақ көркем шығармаларының тілі» деген тақырыпта өткен шығармашылық конференцияда жасалған баяндама.

Даналық ойлары мен ұлағатты сөздері (1 сағат)

Жазушының жүректен шыққан ой толғаныстары мен ұлағатты сөздері күнделікті өмірімізде айнымас бөлшекке айналды.

Шығарма (1 сағат)

Сынақ сабағы (1 сағат)

Тұрсынбек Кәкішевтің «Тәбәрік» атты сұхбаты (2 сағат)

Ғ.Мүсіреповтің қазақ әдебиеті тарихындағы еңбектерін білу үшін алынған сұхбат.

«Туған елге соңғы сөз» (1 сағат)

Жас ұрпаққа, туған еліне «Әдебиет пен өнер ұлы болмайынша – ұлт ұлы болмайтынын» ескертті.

М.Шаханов «Эверест» өлеңі, Ғ.Қайырбеков «Ағаны аңсау» өлеңі (1 сағат)

Қазақ әдебиетінің дамуына үлкен үлес қосқан, халқының бір туар ақынымен қоштасуы, уақыт өтсе де жазушы мұрасы өшпейтіндігінің дәлелі ретінде жазылған жырлар.

Ғ.Мүсірепов туралы естеліктер (2 сағат)

Сөз зергері, халқымыздың алыптар тобындағы ақиықтарының бірі – Ғ.Мүсірепов туралы ұлы тұлғалардың, ақын-жазушылардың, сыншылардың, ғалымдардың, тума-туыстарының жылы лебіздері мен естеліктері беріледі.

Шығарма (1 сағат)

Қорытынды сабақ (1 сағат)

Бағдарлама

9-сынып

Барлығы – 34 сағат, аптасына – 1 сағат

№	Тақырыптың атауы	Сағат саны			Өткізу түрі	Білімдік қазына, нәтиже
		Барлығы	Лекция	Практика		
1-тоқсан (9 сағат)						
1.	Кіріспе. Курстың мақсаты, міндеті.	1	1		Лекция сабағы	Конспект
2.	Ә.Нарымбетов «Көркем сөздің зергері»	2	1	1	Лекция	Хронологиялық кесте
3.	Драма жанрын дамытушы	1	1		Лекция	Реферат
4.	«Қыз Жібек» пьесасы	2		2	Рөлдік оқу, талдау	Сахналық қойылым
5.	«Қозы Көрпеш – Баян сұлу» пьесасы	3		3	Рөлдік оқу, талдау	Сахналық қойылым
2-тоқсан (7 сағат)						
1.	Ғ.Мүсірепов - киносценарист. Қазақтың тұңғыш киносы «Амангелді»	1	1		Лекция	Баяндама
2.	«Қыз Жібек» фильмі	2		2	Фильмді көру, салыстыру	Шығарма
3.	«Махаббат туралы дастан» фильмі	2		2	Фильмді көру, салыстыру	Ойтолғау
4.	М.Мақатаевтың естелігі «Күнделік» (17 наурыз 1973ж.), «Ғабенә» атты өлеңі	1		1	Мазмұнды талдау, логикалық оқу	Жатқа айту
5.	Сынақ сабақ	1			Тест	

3-тоқсан (10 сағат)						
1.	«Атақты әнші Майра» әңгімесі	3		3	Мәтінмен жұмыс	Мінездеме
2.	«Кездеспей кеткен бір бейне»	3		3	Мәтінді талдау	Реферат
3.	Ана тілін анамыздай ардақтайық	1	1		Лекция	Ойтолғау
4.	Даналық ойлары мен ұлағатты сөздері	1	1		Талдау	Жаттау
5.	Шығарма	1		1	Шығармашылық жұмыс	Шығарма
6.	Сынақ сабақ	1			Бақылау сұрақтары	
4-тоқсан (8 сағат)						
1.	Т. Кәкішевтің Ғ.Мүсіреповтен алған «Тәбәрік» атты сұхбаты	2	1	1	Рөлдік оқу	Баяндама
2.	«Туған елге соңғы сөз»	1	1		Лекция	Ойтолғау
3.	М.Шаханов «Эверест» өлеңі, Ғ.Қайырбеков «Ағаны аңсау» өлеңі	1		1	Мазмұнды талдау, логикалық оқу	Жаттау
4.	Ғ.Мүсірепов туралы естеліктер	2		2	Лекция	Реферат
5.	Шығарма	1		1	Шығармашылық жұмыс	Шығарма
6.	Қорытынды сабақ	1		1	Тест	

Білуі тиіс:

Көркем туындыны өз беттерімен оқу, талдау, салыстыру, бағалау;
 Әр түрлі ғылыми ізденіске негізделген тапсырмаларды орындау;
 Шығармадағы кейіпкерлерге мінездеме беру;
 Мәтіннен айшықты сөздерді таба білу;
 Өлеңді құрылысына талдау, мақамына сай оқу, мазмұнды талдау.

Меңгеруі тиіс:

Жаңа білімді саралап, талдай білу, сын айта білуі;
 Дебат, айтыс, пікір сайыстары бойынша өз ойының маңыздылығын дәлелдеу, көркем сөйлеуі;
 Алған білімін жинақтап, сол бойынша шығарма эссе, реферат, баяндама, шығарма жаза білуді;
 Қосымша материалдармен, ғылыми еңбектермен жұмыс жасай білуді.

Ақпаратты-әдістемелік бөлім

Оқушылардың білімін бағалау бес балдық жүйе бойынша жүргізіледі.

Бағалауға қойылатын талаптар:

«5» бағасы

- курстың тақырыбын толық меңгерген;
- өз ойларын нақты дәлелдей білген;
- өтілген материалды әдеби тіл нормаларына сәйкес жеткізе білген;
- іздену, зерттеу жұмыстарында шығармашылық қасиетін көрсете білген.

«4» бағасы

- тақырыпты жақсы меңгерген;
- тапсырмаларды қажетті деңгейде орындаған;
- сұрақтарға ішінара жауап берген.

«3» бағасы

- тақырыпты толық меңгермеген;
- өз пікірін жүйелі түрде жеткізе алмайтын;
- тапсырманы үлгі бойынша орындайтын.

«2» бағасы

- тақырыпты меңгермеген;
- түсініктер мен дәлелдерді ұғынбаған;
- сұраққа жауап бере алмайтын.

Курс бойынша оқушылардың білімдеріне мүмкіндік беретін репродуктивтік танымдық тапсырмалар жүйесі құрылды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Ғ.Мүсірепов «Таңдамалы үш томдық», Бірінші том повестер мен әңгімелер, «Жазушы» баспасы, Алматы-1980жыл;
2. Ғ.Мүсірепов «Таңдамалы үш томдық», Үшінші том повестер мен әңгімелер, «Жазушы» баспасы, Алматы-1980жыл;
3. Қазақ ССР Мемлекеттік сыйлығын алған шығармалар Ғ.Мүсірепов «Кездеспей кеткен бір бейне» повесть және әңгімелер, «Жазушы» баспасы, Алматы-1987жыл;
4. Ғ.Мүсірепов «Әдебиет - кәсіп емес, өнер» жас қаламгерлер кітапханасы, толғаныстар (құрастырғандар: Ә.Нарымбетов, Ж.Әбдіғапарова) «Жалын» баспасы, Алматы-1987жыл;
5. М.Мақатаев «Күнделік», «Жалын» баспасы, Алматы-1991жыл;
6. Ғ.Мүсірепов «Бес томдық шығармалар жинағы», Бірінші том повестер мен әңгімелер «Жазушы» баспасы, Алматы-1992жыл;
7. «С.Мұқанов, Ғ.Мүсірепов – қазақ әдебиетінің классиктері» халықаралық ғылыми конференция материалдары (құрастырған Г.Жетпісқызы) «Арыс» баспасы, Алматы-2002жыл;
8. «Қазақстан жазушылары XX ғасыр» анықтамалық (құрастырғандар: Е.Дүйсенбайұлы, А.Естен, Қ. Омарұлы, М. Есләмғалиұлы, Қ.Жұмашева) «Ана тілі» баспасы, Алматы-2004жыл;

9. Әдеби мемуарлар «Ғабит Мүсірепов туралы естеліктер» (Құрастырушы: С.Оразақұлы), «Білім» баспасы, Алматы-2004жыл;

10. Ғ.Мүсірепов «Ана тілімізді анамыздай ардақтайық» мақалалар, ой-толғаныстар (құрастырған Ә. Қайырбеков) «Толағай» баспасы, Алматы-2007жыл;

11. Ұлықман Асыл «Даналық энциклопедиясы: таза қазақ нақылдары», «Мектеп» баспасы, Алматы-2009жыл;

12. «Өміршең ойға тоқтау жоқ», «Жалын» Республикалық әдеби-көркем және әлеуметтік журнал №5 Алматы 2011жыл.

Қосымша

Оқушыларға арналған шығармашылық жұмыстардың тақырыптары:

1. «Халқы сүйген қаламгер» тақырыбында реферат жазу
2. Ғ. Мүсіреповтен қалған мұра
3. Ғ. Мүсіреповтің көркем тіліне талдау жасау
4. «Бесеудің хаты – тарихи шындық» тақырыбында баяндама жазу
5. Ғ.Мүсірепов шығармаларындағы ана тақырыбы
6. «Бейімбет және Ғабит» реферат
- 7.«Ғабит және Ғабиден» реферат
8. Ғабиттанушылардың мақалаларынан үзінділер жинау

**Шымкент қалалық балалар
мен жасөспірімдер орталығы
«Халықтар достығы»
мұражайының жетекшісі
Есімханова Айткүл Жинақбаевна**

**«МҰРАЖАЙ БЕЛСЕНДІЛЕРІ» ҮЙІРМЕСІНІҢ
КҮНТІЗБЕЛІК-ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖҰМЫС ЖОСПАРЫ**

I. ҮЙІРМЕНІҢ МАҚСАТ-МІНДЕТІ

- Баланың жан-жақты дамуына ықпал ету;
- мұражай ісі негізін зерттеу;
- шығармашылық белсенділігін, эстетикалық сезім-талғамын мұражай материалдары арқылы қалыптастыру;
- мұражай мәдениетіне тәрбиелеу;
- түрлі әдіс-тәсілдерді қолдана отырып жүйелі сабақтар арқылы мұражай ісі бойынша қажетті білім беру; лекция, практикалық сабақ, экскурсия, мұражаймен өзара тәжірибе алмасу;
- азаматтық сана-сезім, жалпы мәдениет, салауатты өмір-салтын қалыптастыру;
- белсенді өмірлік ұстанымын дамыту, өз көзқарасын қорғай білуге үйрету;
- ой-өрісін дамыту, ата-баба мұрасын мақтаныш тұту сезімін арттыру

II. ҮЙІМДАСТЫРУ ЖҰМЫСЫ

- Қала, облыс мектептік мұражайларымен өзара іс-тәжірибе алмасу бойынша үйірме жұмысын насихаттау;
- мұражайда тақырыптық шолу экскурсияларын өткізу;
- БАҚ-та мұражай жұмысын жайлы жариялау;
- Қала мектептері мұражай белсенділерін үйірме жұмысына тарту;
- Мұражай кеңесін құру, әкімшілік өкілі, ҰОС және еңбек ардагері, ата-аналарды кеңес жұмысына қатыстыру;
- «Мұражай құрамыз» шығармашылық тобын үйірме белсенділерінен құру, заңнамалық-нормативтік құжаттарды түгендеу жұмысын жүргізу

III. ТӘРБИЕ ЖҰМЫСЫ

Баланың ұжымдағы қарым-қатынасы арқылы жеке тұлғаның қалыптасуын зерттеу:

- педагогикалық-психологиялық тест жүргізу;
- жылжымалы тақырыптық көрме ұйымдастыру. «Нәтижеге бағытталған тәрбие» бағдарламасы бойынша үйірмелердің зейіні мен талабын бағалау;

- үйірмеде сенімге жүктелген қарым-қатынасты орнату;
- талабы мен білік деңгейін бағалау

IV. РЕСПУБЛИКАЛЫҚ БІРЫҢҒАЙ «ЖАС ҰЛАН» БАЛАЛАР МЕН ЖАСӨСПІРІМДЕР ҚОҒАМДЫҚ ҰЙЫМЫ БАҒДАРЛАМАСЫМЕН ЖҰМЫС

№	Іс-шаралар мазмұны	Мерзімі
1.	Тақырыптық лекциялар <ul style="list-style-type: none"> - Оңтүстік Қазақстан облысының тарихы - Шымкент қаласының тарихы - Оңтүстік Қазақстан ежелгі қалалары - Наурыз мейрамы 	қыркүйек қараша қаңтар наурыз
2.	Үйірмешілердің отбасылық шежіресін құрастыру	оқу жылында
3.	Қазақ халқының тоқыма бұйымдарындағы ғарыштық нышандарды зерттеу	сәуір-мамыр

V. МАМАНДЫҚ ТАҢДАУ ЖҰМЫСЫ

1.	Облыстық тарихи-өлкетану мұражайының этнограф маманымен кездесу	қаңтар
2.	Түрлі ұлттық-мәдени орталық төрағалары және өкілдерімен кездесу, Халықтар достығы Үйіне экскурсия	наурыз

VI. КӨПШІЛІК ЖҰМЫС

1.	Көрме ұйымдастыру: <ul style="list-style-type: none"> - «кәріс халқының нышаны - Желпуіш» - зочобози-ойын-сауықтық - тәжік өнерінің театр қуыршақтары - еврей халқының дәнді дақылдан жасалған жасалған панно (картинасы) - «Дала кемесі»- жұмсақ ойыншығы - Испиджаб миниатюралары - Өзбек ұлттық тағамдары - Қарақалпақ әйелінің ұлттық бас киімі 	қазан желтоқсан қаңтар ақпан наурыз сәуір мамыр
2.	Экскурсиялар: <ul style="list-style-type: none"> - Облыстық тарихи-өлкетану мұражайына экскурсия; - ескі қалашық орнына бару (ескі автовокзал аумағы); - Сайрам елдімекеніне экскурсия 	қыркүйек қазан наурыз
3.	ОҚО халықтар мәдениеті мен тілі күні мерекесіне қатысу	қыркүйек
4.	Мекеменің көпшілік іс-шараларына қатысу	жоспар бойынша

VII. АТА-АНАЛАРМЕН БАЙЛАНЫС ЖҰМЫСЫ

1.	Ұйымдастырушылық жиналысы: - хаттама жүргізу жайлы - үйірме жұмысымен таныстыру - ата-аналар комитетін сайлау - Балалар мен жасөспірімдер орталығындағы өзін-өзі ұстану ережелері мен дәстүрлері	
2.	Ата-аналармен жеке жұмыс	
3.	Аралық ата-аналар жиналысы - I-ші жартыжылдықтың қорытындысы - Үйірме жұмысына сараптама жасау - II-ші жартыжылдық жұмысын жоспарлау - Ағымды мәселелерді шешу жолдары	
4.	Ата-аналармен жеке жұмыс «Балалар құқығы» бойынша БҰҰ Халықаралық Конвенциясын ұстану жайлы әңгіме	
5.	Қорытынды ата-аналар жиналысы. II-жартыжылдыққа үйірме жұмысының сараптамасы «Біз және мамандық» ата-аналардың жарыссөзі	

VIII. ӘДІСТЕМЕЛІК ЖҰМЫС ЖӘНЕ ҮЙІРМЕ ЖЕТЕКШІСІНІҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ БІЛІКТІЛІГІН КӨТЕРУ ЖҰМЫСЫ

1. Әдістемелік және тақырыптық көрмелерді безендіруге қатысу;
2. «Халықтар достығы» мұражайы экспозициялық материалына сараптау жасау;
3. Жергілікті БАҚ-та мақала жариялау; мұражай жұмысы жайлы материал беру;
4. Материал жинақтау, тақырыптық қабырғалықтар безендіру;
5. Облыстық байқау, мектептік мұражайларды паспорттаудан өткізуге қатысу;
6. Мектептермен өзара қатынас, республикалық мұражайлармен байланыс құру;
7. ҚР Заңдарын оқып үйрену;
8. ҚР Білім беру мекемелеріндегі 2000-2030 ж.ж. тәрбие жұмысының кешенді бағдарламасын оқып үйрену;
9. ҚР Президенті мен Үкіметінің Жарлық, Жолдау, Заңнамаларын оқып үйрену

IX. МЕКТЕПТІК «МҰРАЖАЙ БЕЛСЕНДІЛЕРІ» ҮЙІРМЕСІНІҢ ОҚИТУ БАҒДАРЛАМАСЫ

№	Тақырыбы	Сағат саны
1.	ҚР мұражай ісінің тарихы	9
2.	Мұражай ісін ұйымдастыру және теориялық негізі	9
3.	Мектептік мұражайдың ерекшеліктері мен мәні (мазмұны)	20
4.	Мұражай қоры. Қор жұмысын ғылыми ұйымдастыру	13
5.	Іздеушілік, зерттеушілік жұмыс	5
6.	Мұражай қорын есепке алу және сақтау жұмысы	11
7.	Экспозициялық жұмысы	28
8.	Мәдени-көпшілік және тәрбие жұмысы	21
9.	Мұражайда экскурсияны дайындаудың негізгі принциптері және өткізу барысы	44
10.	Экспонаттарды қайта жөндеуден өткізу (реставрация және консервирования)	2
11.	Байқаулар, өзара тәжірибе алмасу, рецензиялау	7
12.	Сынақ тапсыру	4
	Барлығы:	173

X. «МҰРАЖАЙ БЕЛСЕНДІЛЕРІ» ҮЙІРМЕСІНІҢ КҮНТІЗБЕЛІК-ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖҰМЫС ЖОСПАРЫ

№	Сабақтың тақырыбы	Сағат саны
1.	Қазақстан Республикасындағы мұражай ісінің тарихы	2
2.	Ежелгі бұйымдарды жинақтау	2
3.	Қазақстан Республикасы, Шымкент қаласының жетекші мұражайлары	2
4.	Облыстық тарихи-өлкетану мұражайына экскурсия	3
5.	Мектептік мұражай жайлы Ереже	2
6.	Ескерткіштік негіз, мұражайдың бұйымдылығы және көрнекілігі	2
7.	Экспозициялық, жинақтаушылық және көпшілік жұмыстағы тақырыптық принцип	2
8.	Мұражай жұмысы түрлерінің бірлігі және өзара байланысы	3
9.	Мұражай түрі және бағыты	2
10.	Экспонатты қабылдау және беру	2
11.	«Мұражай жасаймыз» шығармашылық тобы жұмысының кезеңдері	2
12.	Мектептік мұражайлардың қоғамдық ұйымдармен өзара іс-әрекеті	3

13.	Облыстық мемлекеттік мұрағатқа экскурсия	2
14.	ҚР мемлекеттік мұрағаттық қоры. Қорда жұмыс істеу әдісі	2
15.	Мектептік мұражай - мектептегі оқу-тәрбие жұмысының орталығы	2
16.	Мұражай жұмысы мазмұнының бағдарламалық талап, оқытудың өлкетанулық принципіне сәйкестігі	3
17.	Мектептік мұражайға экскурсия. Мұражай жұмысын ұйымдастыру, іс-әрекеттің негізгі бағыттары, тақырыбымен танысу	2
18.	Мұражай бұйымы және ғылыми-көмекші материалдар	2
19.	Мектептік мұражай қорының құрылымы және құрамы Қор жұмысының түрлері	2
20.	Облыстық өлкетану мұражайының қорды сақтау бөліміне экскурсия «Мұражай ісінің барлық бағыттарының негізі ретінде қорды зерттеу»	2
21.	Мұражай бұйымдарын ғылыми анықтау, топтау және жүйелеу	3
22.	Мұражай қоры жұмысын ұйымдастыру	2
23.	Практикалық сабақ: «ҚР мұражай қоры жайлы нормативтік-құқықтық құжаттарды, заңнамаларды зерттеу; мұражай бұйымдарын жинақтау тәртібі., есепке алу және сақтау. Типтік бұйымдарды анықтау, топтау, жүйелендіру тәсілдерімен танысу»	2
24.	Зерттеушілік жұмысы. Ізденудің ғылыми-техникалық дайындығы. Жоспарлануы, мақсатты бағытталуы	2
25.	Практикалық сабақ. «Материалды жинау әдісі және бекіту. Тапсырманы безендіру. Нақты тақырып бойынша ізденуді жүргізу»	3
26.	Есептік сақтау жұмысының міндеттері. түгендеу кітабы	2
27.	Шифровка. Бұйымды қабылдау және беру Заттың ғылыми анықтамасы және сипаттамасы	2
28.	Сақтауды ұйымдастыру. Экспозиция және қорда заттың сақталуын қамтамасыз етуге қажетті жалпы талаптар	2
29.	Практикалық сабақ. Түгендеуден өткізу	3
30.	Мектептік мұражайға экскурсия. «Мұражай жұмысының бағыты»	2
31.	Ізденіс барысында жинақталған коллекцияны алғашқы ғылыми өңдеу және шифровка жасау	2
32.	Экспозициялық жұмыс. Экспозицияның мазмұны және тақырыптық құрылымы	2
33.	Экспозицияны құрудың тақырыптық - мерзімдік әдісі	2
34.	Түсіндірме мәтіндер. Экспозицияны құру тәртібі, материалды зерттеу және іріктеу	3
35.	Тақырыптық-экспозициялық жоспар құру	2
36.	Көркемдік безендіру жобасын құру, талқылау, бекіту	2

37.	Практикалық сабақ. Экспозицияны құрастыру	2
38.	Тұрақты экспозиция	3
39.	Уақытша көрме	2
40.	Жылжымалы көрме және оның ерекшеліктері	2
41.	Практикалық сабақ. Мәтін және безендіру элементтерін дайындау	2
42.	Мектептік мұражай экспозициясын бөлімдер бойынша орналастыру және безендіру тәсілдері мазмұнын сараптау	3
43.	Ізденіс тақырыбы бойынша стационарлық көрмені құру	2
44.	«Олар Отанды қорғады» тақырыбында жылжымалы көрме құру	2
45.	«Халықтар достығы» мұражайының мәдени-көпшілік жұмысы	2
46.	«Халықтар достығы» мұражайы базасындағы тәрбие жұмысы	2
47.	«Саяси қуғын-сүргін құрбандары» мұражайына экскурсия	3
48.	Мәдени-көпшілік жұмыс өткізудің негізгі түрлері	2
49.	Іс-шаралар өткізу барысы	2
50.	Жергілікті тұрғындармен жұмыстың ерекшелігі	2
51.	Мектептік мұражайдың көпшілік жұмысын ұйымдастырумен танысу	3
52.	Жылжымалы көрмемен көпшілік іс-шара дайындап, өткізу	3
53.	Экскурсия – білім беру және мәдени-ағарту жұмысының бір түрі	2
54.	Хронологиялық жүйелілік, көрнекілік және нақтылық принципі	2
55.	Экскурсия типі және түрлері	2
56.	Экспозиция құрылымына сәйкес экскурсия тақырыбын құрастыру	3
57.	Экскурсия жүргізушілердің білімі және жас ерекшелігін есепке алу	2
58.	Экскурсияның тақырыбы және мақсаты	2
59.	Мектептік мұражайдағы экскурсиялар тақырыбын зерттеу	2
60.	Түрлі типті экскурсия мәтінін тыңдаудан өткізу	2
61.	Экскурсияның тақырыбы және мазмұндық құрылымы	2
62.	Экскурсия жоспары. Мақсатын анықтау	2
63.	Үйірмешілер арасында экскурсия тақырыптарын бөлістіру және оны мұражайда тыңдап көру	3
64.	Экскурсия мәтінін оқып үйрену	2
65.	Қолданылған әдебиеттер, экспонаттарды зерттеу тәртібі	2
66.	Қажетті мәлімет, фактілерді іріктеу, жүйелеу	2
67.	Естелік жазбалар, экспедициялық күнделік, хаттармен жұмыс	3
68.	Экспонатты жан-жақты зерттеу, оның тарихы мен мазмұнын анықтау	2
69.	Практикалық сабақ. Кітапханада экскурсия тақырыбы	2

	бойынша әдебиетті, экспонатты зерттеу	
70.	Экскурсия құрылымы	2
71.	Экскурсиялық әдіс-тәсілдер	2
72.	Экспозициямен жұмыс	3
73.	Өзара тәжірибе алмасу - тыңдау өткізу	2
74.	«Халықтар достығы» мұражайында кешенді экскурсия дайындау және өткізу әдістемесі	2
75.	Мұражайдағы көпшілік жұмыс түрлері	2
76.	Мұражай белсенділеріне арналған өлкетанушылық тапсырмалар	3
77.	Экспонаттарды қайта өңдеуден өткізу (реставрация, консервация)	2
78.	Үйірмешілердің сынақ тапсыруы	2

**«Нам необходимо взглянуться в прошлое,
чтобы понять настоящее и увидеть
контуры будущего»**

Н. А. Назарбаев

Введение

История каждого народа определяет его собственную идентичность в стремительно развивающемся мире. На осмыслении прошлого, изучении его уроков основывается стратегия развития любой страны мира. Чтобы сохранить свою индивидуальность, страны большое внимание уделяют укреплению исторической памяти.

Одной из главных задач Государственной программы "Мәдени мұра" - возродить, приумножить и передать следующим поколениям бесценное духовное наследие казахов и создание благоприятных условий для сохранения и дальнейшего развития историко-культурного наследия,- отметил президент Н. Назарбаев.

Одними из основных хранителей летописи государства и народа являются музеи, которые формируют чувство сопричастности к прошлому, наглядно демонстрируя богатую историю различных цивилизаций и культурное наследие предков.

Современные музеи в сравнении со своими предшественниками значительно расширили поле своей деятельности, усовершенствовали функции, и их роль во много крат возросла. Они не просто представляют взору подлинность вещественных свидетельств разных эпох и воссоздают историческую картину, но и выступают образовательными коммуникативными центрами.

Музеи - организации культуры, созданные для хранения, изучения и публичного представления музейных экспонатов и музейных коллекций, призванные осуществлять культурные, образовательные, научно-исследовательские функции и обеспечивать популяризацию историко-культурного наследия Республики Казахстан. *(Выдержка из Закона Республики Казахстан «О*

культуре» *Статья 25.* [1]

Деятельность музеев Республики Казахстан до настоящего времени регулируется законом Республики Казахстан «Об охране и использовании историко-культурного наследия» от 2 июля 1992 года (с изм. от 20.12.2004г., 21.07.2007г) и Законом РК «О культуре» от 24 апреля 1996 года. (Закон Республики Казахстан от 27.05.2010 N 280-IV "О внесении изменений и дополнений в Закон Республики Казахстан "О культуре"). [1]

Слово «музей» происходит от греческого «museion» и латинского «museum» - «храм». Музей – место, посвящённое наукам и искусствам.

«Музей - это учреждение с постоянным местом расположения, которое служит на благо развития общества, будучи открытым для публики. Музеи приобретают, сберегают, изучают экспонаты, проводят выставки и презентации с целью обучения, развлечения и духовного и материального насыщения человека», - так звучит определение из устава *Международного совета музеев (International Council of Museums - ICOM)*. [5]

По словам Жака Перо, экс-президента ICOM, «музеи должны занять место в сердце общества и быть открытыми общественности. Необходимо, чтобы музеи и общество работали вместе, в духе творчества и инноваций».

Детская аудитория традиционно является приоритетной категорией музейного обслуживания. Кроме того, сейчас уже ни у кого не вызывает сомнения, что приобщение к культуре следует начинать с самого раннего детства, когда ребёнок стоит на пороге открытия окружающего мира.

Музей обладает огромным образовательно-воспитательным потенциалом, так как он сохраняет и экспонирует подлинные исторические документы.

Эффективное использование этого потенциала для воспитания обучающихся в духе патриотизма, гражданского самосознания, высокой нравственности является одной из важнейших задач школьного музея.

Без Родины нет человека, Индивидуальности, Личности. Утерев Родину, человек теряет себя, своё лицо.

Важнейшая миссия педагога – воспитать у юного поколения патриотизм, т.е. уважение к предкам, любовь к Родине, своему народу, сохранять традиции своей страны, формировать у школьников чувство национального самосознания.

Являясь неформальными учебными подразделениями образовательных школ, музеи школы выступают как своеобразная часть музейной сети Казахстана.

Школьные музеи возникают как ответ на социальный заказ, который поступает образовательному учреждению от представителей ученической, родительской или педагогической общественности и как результат собственной поисково – собирательной и исследовательской деятельности.

Учитывая большую воспитательную роль и значение школьного музея в учебно-воспитательном процессе, руководителям организации образования следует уделять внимание повышению роли школьного музея, постоянно

обогащать экспозиции музеев, совершенствовать их содержание и увеличение числа школьных музеев.

Надеемся, что данная методическая рекомендация внесет большой вклад в благородное дело обучения и воспитания подрастающего поколения.

Определение и терминология

Являясь социальным институтом, музей выполняет следующие социальные функции:

1. Научно – документационная функция заключается в том, что музей предназначен для научного документирования явлений, процессов, закономерностей развития природы и общества.

2. Охранная функция подразумевает то, что, музей призван решать задачи охраны культурно–исторических ценностей в интересах национальной и мировой культуры.

3. Исследовательская функция: музей являются специфическими центрами научных исследований.

4. Образовательная и воспитательная функция.

Музеи бывают разного профиля, в связи с этим соотношение выполняемых ими функций будет различным. В целом в музееведении существует несколько классификаций видов музеев, мы предлагаем следующую: классификация музеев по признаку их связи с той или иной отраслью науки, техники, искусства. Можно выделить следующие группы музеев:

1) Исторические музеи – все музеи, базирующиеся на системе исторических наук: широкого исторического профиля, археологические, этнографические, нумизматические, историко-экономические. Музеи исторического профиля, реализуя образовательно-воспитательную функцию, способны внести существенный вклад в формирование исторического патриотического мировоззрения у современной молодежи.

2) Художественные музеи – все музеи, характеризующиеся принадлежностью к истории искусств и искусствоведению (картинные галереи, музеи скульптуры, музеи киноискусства).

3) Естественно – исторические музеи – музеи, опирающиеся в своей деятельности на естественные науки. К этому профилю относятся ботанические, биологические, зоологические, экологические музеи.

4) Технические музеи – музеи, связанные с техническими науками, производством (музей авиации, горного дела, связи).

5) Литературные музеи – все музеи, посвященные развитию литературы, жизни и творчеству писателей.

6) Комплексные музеи – это музеи сочетающие в себе два или несколько профилей, что отражается на составе фондов и содержании деятельности: историко – художественный, историко – архитектурный музей. Наиболее распространенный комплексный профиль – краеведческий музей, включающий в себя исторический, естественно – научный и художественный отделы.

В свою очередь каждый из общих профилей делится на подгруппы. Исторические музеи можно разделить на общеисторические, этнографические, музеи – заповедники, музеи боевой славы и т. д.

Выбирая профиль музея необходимо руководствоваться такими факторами, как:

- общественная потребность;
- местонахождение музейного заведения;
- содержанием и объемом музейных фондов.

Не менее важным становится определение некоторых специфических терминов, определяющих типы и виды предметов и вещей, хранящихся в помещениях музея и виды деятельности учреждения:

Вещевые источники - тип музейных предметов. Представляют собой рукотворные предметы утилитарного назначения. Виды вещественных источников подразделяются по материалу изготовления (металл, дерево, стекло, ткани и т.д.) и функциональному назначению (нумизматика, оружие, мебель и т.д.).

Изобразительные источники - тип музейных предметов, информация которых зафиксирована в предметах и видах изобразительного искусства, киноискусства, фотодокументах, графических документах.

Коллекция музейная - часть предметов основного фонда, представляющая собой группу музейных предметов, сформированную по одному или нескольким признакам (по типам источников, происхождению, функциональному назначению и т.д.).

Культурно-образовательная деятельность - является важным компонентом музейной коммуникации и одним из ведущих направлений музейной работы, в котором реализуется образовательно-воспитательная функция музея. Осуществляется в непосредственном контакте с музейной аудиторией в музее и вне музея. Теоретическую основу культурно-образовательной деятельности составляет музейная педагогика.

Музейный предмет - предмет, имеющий установленную ценность (научную, историческую, художественную) и музейное значение, изъятый из среды бытования, научно и технически обработанный и включенный в состав музейного собрания.

Макет - объемное воспроизведение объекта, который, как правило, не может быть помещен в музейную экспозицию по той или иной причине (является действующим объектом, крупногабаритным объектом, утрачен и т.п.). Макет выполняется в определенном масштабе и воспроизводит подлинник с некоторой долей условности. Для военно-исторических музеев особенно характерны макеты сражений.

Музейная экспозиция - это показ, демонстрация музейных предметов, выставленных в определенной последовательности с целью раскрыть избранную тему музея. Возможны различные принципы построения экспозиции музея. Широкое распространение получил историко-хронологический принцип. Он предполагает такую структуру экспозиции, при

которой каждый раздел ее последовательно показывает развитие того или иного явления. Второй принцип построения экспозиции - тематический. Этот принцип предполагает раскрытие тематики музейного комплекса по определенному построению отдельных тем экспозиционного материала. Для того, чтобы музейный комплекс не выглядел «кустарно», не стесняйтесь приглашать работников государственных музеев для консультаций по интересующим Вас вопросам.

Раритет - предмет, ценность которого определяется в первую очередь его редкостью. В современном музееведении термин "раритет" употребляется главным образом для обозначения предметов, существующих только в нескольких экземплярах (например, первопечатные книги). В отличие от типового предмета или существующего в единственном числе - уникама.

Реликвия - особо чтимый мемориальный предмет, связанный, как правило, с событиями или персонами, сыгравшими особо важную роль в истории народа, государства, религии. Хранящиеся в музеях Казахстана реликвии являются памятниками истории, предметами, связанными как с именами великих полководцев, так и личностями простых, часто неизвестных воинов и людей, если эти предметы олицетворяют собой героизм, особое мужество и стойкость духа русского народа или какие то значимые события.

Научно-вспомогательные материалы - используются для раскрытия информационного потенциала музейных предметов, их изучения и интерпретации: это карты, схемы, чертежи, диаграммы, таблицы и т.п. Новый тип научно-вспомогательных материалов - материалы на электронных носителях. В составе музейного собрания образуют фонд научно-вспомогательных материалов, в который включаются также воспроизведения музейных предметов.

Научно-исследовательская деятельность - одно из основных направлений музейной деятельности, важнейшая составляющая музейной работы. Результаты научных исследований музея определяют уровень его научно-фондовой, экспозиционной и культурно-образовательной деятельности.

Письменные источники - тип музейных предметов, информация которых зафиксирована посредством письменных знаков. Письменные источники подразделяются по содержанию, происхождению, способу воспроизведения, а также по типам и видам. В музее классифицируются по формальному признаку: рукописи, книги, бланки, газеты и т.д.

Собрание музейное - совокупность музейных предметов основного фонда, а также материалов научно-вспомогательного, библиотечного, архивного фондов, научно сформированная и обработанная.

Фонды музея - часть музейного собрания, представляющая собой совокупность музейных предметов и научно-вспомогательных материалов.

Экспонат - предмет, выставленный для обозрения. К экспонатам относятся помещенные на экспозицию музейные предметы, воспроизведения, научно-вспомогательные материалы.

Уникум - единственный в своем роде предмет, своеобразный и неповторимый, отличающийся особой художественной, научной, исторической ценностью. Разновидность уникама составляет особо ценимые мемориальные предметы и реликвии. Уникумом может именоваться предмет, отражающий типичное явление, но сохранившийся в единственном числе (или один из немногих сохранившихся).

Музейная педагогика как одно из направлений деятельности музея

В настоящее время музейная педагогика, как одно из направлений деятельности музея, становится всё более привычной в практике духовно-нравственного, гражданско-патриотического, историко-краеведческого воспитания личности в едином образовательном процессе. Стремление к гуманитарному обновлению образования, ориентированному на сотрудничество музея и школы, на создание любительских школьных тематических музеев – суть новой Образовательной парадигмы XXI века. [7]

Педагогический словарь даёт следующее определение музейной педагогике:

«Музейная педагогика – область науки, изучающая историю, особенности культурной образовательной деятельности музеев, методы воздействия музеев на различные категории посетителей, взаимодействие музеев с образовательными учреждениями».

Предметом музейной педагогики являются проблемы, связанные с содержанием, методами и формами педагогического воздействия музея, с особенностями этого воздействия на различные категории населения, а также с определением музея в системе учреждения образования».

Таким образом, музейная педагогика формируется на стыке музееведения, педагогики, психологии.

Цель музейной педагогики: создание условий для развития личности путём включения её в многообразную деятельность школьного музея.

Задачи музейной педагогики:

Воспитание любви к школе, уважения к учителям, работникам школы;

Воспитание любви к родному краю и людям, заботящимся о его процветании;

Формирование самосознания, становления активной жизненной позиции, умения успешно адаптироваться в окружающем мире;

Развитие творческих и организаторских способностей, предоставление возможности реализоваться в соответствии со своими склонностями и интересами, выявить свою неповторимую индивидуальность;

Формирование детско-взрослой совместной деятельности на материале музейной практики;

Освоение нового типа учебных занятий, формирование профессиональной компетентности музейного педагога.

Направления деятельности школьного музея:

Поисково-собираательское.

Это направление даёт возможность учащимся проявить себя в исследовательской работе, проявить свои исследовательские умения. В рамках исследования можно разрабатывать любую тему, интересующую школьников.

Экспозиционное (оформительское)

Создание экспозиции – сложный процесс, проходящий несколько этапов:

- Разработка концепции будущей экспозиции ;
- Разработка архитектурно художественного решения экспозиции

Экскурсионное

коллективный осмотр музея под руководством ответственного по заранее намеченной теме и специальному маршруту в сочетании показа и рассказа об истории экспонатов

Культурно-массовые мероприятия, дела

Проведение экскурсий и уроков по экспозиции, встреч с участниками Великой Отечественной войны, выдающимися деятелями науки, культуры и искусства, работа с местным населением.

В деятельности школьного музея можно проследить большое разнообразие форм и методов работы с использованием музейных материалов в учебном процессе, обогащение содержания работы новыми формами, подсказанными современностью.

К массовым формам относятся: театрализованные экскурсии, походы, экспедиции, вечера, олимпиады, викторины, встречи с участниками и свидетелями исторических событий, краеведческие игры, школьные конференции, дебаты, лекции, поездки по другим музеям и городам.

Групповыми формами работы являются кружок, общество, издание путеводителей, журналов, составление видеофильмов, создание музейных экскурсионных и индивидуально-образовательных маршрутов по карте города, области с техническим или устным (живым) звуковым сопровождением. Они готовятся под руководством педагога, снимаются и монтируются самими учащимися. Такие видеофильмы могут в дальнейшем использоваться в классно-урочной и внеурочной, внеклассной работе.

Индивидуальная работа предполагает работу с документальными материалами архивов, подготовку докладов, рефератов, запись воспоминаний, наблюдение за жизнью и бытом изучаемого народа, выполнение познавательных заданий, написание научных работ, переписку с ветеранами, персональные выставки учащихся, разработку индивидуально-образовательных маршрутов с экспонатами школьных музеев по экспозициям, городу, области,

республике, поиск эпистолярного и литературного материала, помогающего ученикам «озвучить» экспонат в ходе устного рассказа.

Однако одна форма работы не мыслится без другой. Из массовой работы вырастает кружковая, а результаты занятий в кружке зачастую выносятся на общешкольные вечера, конференции и т.д.

Успехи воспитательной деятельности связаны, прежде всего, с тем, насколько владеет педагог умениями развивать и поддерживать познавательные интересы детей, создавать атмосферу творчества, поэтому больше внимания необходимо уделять внедрению музейной педагогики в учебно-воспитательный процесс, формированию гражданственности и патриотизма у подрастающего поколения – главной цели современной школы, выполняющей социальный заказ общества.

Этапы становления музейной педагогики

Музейная педагогика как формирующаяся научная дисциплина

Понятие «музейная педагогика» было сформировано и введено в научный оборот в начале XX века в Германии. Его разработка связана с именами А. Лихтварка, А. Рейхвена, Г. Фройденталя. Первоначально оно трактовалось как направление музейной деятельности, ориентированное преимущественно на работу с обучающимися. На конференции «Музей как образовательное и воспитательное учреждение», которая состоялась в Мангейме в 1913 году, А. Лихтварк первым сформулировал идеи об образовательном назначении музея и предложил новый подход к посетителю как участнику диалога. Реализуя на практике метод «музейных диалогов», он впервые обосновал роль посредника, который помогает посетителю в общении с искусством, развивая способность видеть и наслаждаться художественными произведениями (впоследствии такой посредник и получил имя музейного педагога).

Как особая область знаний и исследований музейной педагогики начинает формироваться в 1960-е годы, чему способствовали процессы возрастания социальной роли музейной педагогики в обществе и его демократизации, благодаря чему работа с аудиторией перестала рассматриваться как второстепенная. Большой вклад в развитие музейной педагогики на втором этапе внесли немецкоязычные страны, где появляется ряд музейно-педагогических центров:

Рабочая группа музейной педагогики (первоначально «Музейная школа» в Восточном Берлине (1963) с собственным печатным органом «Школа и музей в единой образовательной системе ГДР»);

- Внешняя служба государственных музеев Прусского культурного наследия в Западном Берлине (1961);
- Внешняя служба Кельнских музеев (1965);
- Художественно-педагогический центр Германского национального музея в Нюрнберге (1965);

- Музейно-педагогический центр в Мюнхене (1971), который издает журнал "Школа и музей" и другие.

Деятельность центров, которая имела в целом практический характер, привела все же к активизации научных исследований, что и обусловило появление впоследствии новой науки. Для формирования представления о предмете музейной педагогики и ее понятийного аппарата серьезное значение имела состоявшаяся в 1970-1980 годах дискуссия, в которой приняли участие ведущие западногерманские музеееды Р. Ромедер, А. Кунц, В. Клаузевиц и другие. Ее основным итогом стали расширительная трактовка МП и осознание ее связи с исследовательской, экспозиционной, собирательской работой музеев.

Все же исследования этого периода обнаружили разобщенность в понимании сущности и дефиниций музейной педагогики, свидетельствующую о том, что ее можно рассматривать как формирующуюся научную дисциплину. Краткий экскурс в музейную педагогику Германии показал, что эволюция этого понятия такова: от обозначения определенного вида деятельности до названия научной дисциплины.

В Советском союзе понятие музейной педагогики начало употребляться с начала 1970 годов и постепенно получало все большее распространение. Аврам Моисеевич Разгон в 1982 году на конференции в Иваново «Музей и школа» первым сказал о том, что создание такой научной дисциплины, как музейная педагогика, «находящейся на стыке целого комплекса наук, ныне представляется уже не какой-то отдаленной перспективой, а насущной практической задачей». Ее выделение в относительно самостоятельную научную дисциплину было продиктовано необходимостью теоретического осмысления образовательной деятельности музеев и повышения ее качественного уровня, в частности, на основе достижений смежных наук.

Для разработки музейной педагогики имелись серьезные исторические предпосылки. По существу, как отечественная теория музейная педагогика начала формироваться в конце XIX- начале XX веков, получив наиболее полное обоснование в трудах основоположников в русской экскурсионной школы (Н.А. Гейнике, И. М. Гревс, Б.Е. Райков) и сторонников широкого использования в целях образования педагогических, школьных и детских музеев (М.В. Новорусский, В. Коховский, М.С. Страхова, Н.А. Флеров, Ф. И. Шмит, Н. Д. Бартрам, А.У. Зеленко), а также в целостной системе эстетического воспитания в художественных музеях, созданной А.В. Бакушинским и его последователями.

В период становления музейной педагогики как научной дисциплины их взгляды, обогащенные сформировавшейся к концу 1980-х годов концепцией нового педагогического мышления, в основе которого лежали идеи гуманизации и гуманитаризации образования через обращение к мировой культуре, истории, духовным ценностям, стали особенно актуальными.

О воспитательном потенциале музеев можно судить по научным философским, педагогическим, психологическим, культурологическим

исследованиям. Музейная педагогика признана в качестве научной дисциплины учеными всего мира (Й. Аве, А.Г. Бойко, Е.В. Бондаревская, М.Б. Гнедовский, А. Кунтс, К. Пацвалл, Н.Ф. Рева, М.Ю. Юхневич, К. Фризен, В. Хильгерс, Р. Якушек, Мамедов. С., Ыбраева. У., Кубеев. А. и др.) Исследованию роли музейной педагогики в процессе гражданского воспитания школьников уделяли внимание такие ученые как М.Ю. Билавов, Е.Н. Корчагин, М.В. Соколова, Куляшев М., Сабыржанов. И. и др. Существенное внимание уделяется музейной коммуникации, которая рассматривается в качестве предмета исследования музейной педагогики (А. Александер, В. Глузинский, М.Б. Гнедовский, Ю. Каграманов, Д.Ф. Камерон, Н.А. Никишин, Д. Портер, Ю. Родемер и А. Ыбраев, О. Сатпаев др.).

Роль музейной педагогики в социализации детей различных возрастов также занимает исследователей. В педагогике и возрастной психологии накоплен ряд исследований, посвященных изучению проблемы становления социальной зрелости личности на различных возрастных этапах (К.А. Абульханова-Славская, В.С. Мухина, В.А. Петровский, Д.И. Фельдштейн, Э. Эриксон и другие). Отмечается, что младший школьный возраст является сензитивным для возникновения, становления таких новообразований, как формирование «Образа Я», «Я-концепции» (Р. Берне, И.С. Кон и другие); картины мира (Т. Шибутани); возникновение «универсальной ценности» (Н.И. Непомнящая); появление рефлексивного мышления, «открытие Я» (В.В. Давыдов, Г.А. Цукерман). Для детей 7-8 лет характерно появление в самосознании целей и перспектив жизни (Э. Эриксон); становление социальной зрелости (А.А. Гудзовская); овладение социальным опытом (Н.Ф. Голованова); возникновение общественных мотивов (Я.Л. Коломинский) и другие. Ситуация поступления в школу является первой обязательной ситуацией, в которой общество предъявляет ряд требований к социальной зрелости ребенка младшего школьного возраста (Л.И. Божович, Р.В. Овчарова и другие). Таким образом, младший школьный возраст рассматривается в психолого-педагогической теории как важнейший возрастной этап становления личности, как этап формирования предпосылок дальнейшего социального и личностного развития, которые, по мнению А. Валлона (1967), впоследствии оказываются богаче их реализации.

В разные периоды истории школьные музеи переживали подъёмы и спады, их то признавали главным резервом для развития государственной музейной сети, то боролись с ними как с рассадниками отжившей идеологии.

Особенности развития музеев в период обретения независимости Республики Казахстан

В современном мире музей как социальный институт становится не только центром хранения и передачи культурного наследия, но и активным элементом общественной жизни, занимает одно из

ведущих мест на рынке образовательных услуг. Смена парадигмы общественного назначения музеев произошла в странах дальнего зарубежья в 60-80-х гг., на постсоветском пространстве - в 90-е.

Начало 90-х гг. XX века осмысливаются как новый этап развития в истории музейного дела Казахстана. Этот период знаменовался судьбоносным для казахского народа событием: 1991 году Казахстан стал суверенным, независимым государством. С этого момента можно говорить о собственном пути развития музеев Казахстана, для которого характерны:

- поиски новых форм методов работы;
- изменение содержательной стороны музейной деятельности;
- ориентация на национальную тематику;
- актуализация научно-исследовательской работы;
- расширение музейной сети; появление новых типов музеев.

В 1999 – 2000 годах деятельность музеев Казахстана характеризуется:

активной поддержкой музеев Казахстана международными фондами и компаниями;

- проведением семинаров для музейных работников, в основном иницируемых Фондом «Сорос-Казахстан» и Соросовским центром современного искусства (Алматы). «Возможность участия в семинарах Сороса способствовало не только росту профессионализма, но и расширило горизонты мышления, делая его открытым» [9, с. 48, 78].

появлением авторских музеев, детских, музеев неправительственных организаций, «виртуальных» музеев-проектов;

более активное использование проектного метода наряду с текущей планово-годовой деятельностью;

внедрение интерактивных методик: акцент на личностное переживание истории, на тактильные, звуковые, цветовые, вкусовые способы восприятия; раскрытие тем диалога культур, толерантности.

В 2001-2005 годах, несмотря на то, что в этот период финансовые вливания прекращаются и многие проекты остаются нереализованными, музеи Казахстана продолжили своё развитие, для которого характерны следующие тенденции:

- смена представлений о назначении музея;
- усиление ориентации на музейного посетителя (а не на музейный предмет);
- акцент в культурно-образовательной деятельности музея на формирование личности;

- реализация «жизнеспособных» проектов (долговременные программы, сотрудничество с организациями образования);

- создание и реализация проектов, в которых учитываются особенности восприятия мира современным посетителем (монтажно-клиповой, витринный), использование нетрадиционных экспозиционных решений.

В Казахстане внимание к культурно-образовательной деятельности музеев стало проявляться в начале 2000-х гг. Это связано, во-первых, с развитием информационных технологий и с мировыми тенденциями глобализации

проблем современной цивилизации, во-вторых, с проблемами развития постсоветских государств. Казахстан - молодое государство, которое по-новому осмысливает свою историю и культуру. В то же время Казахстан - многонациональное государство, поэтому наряду с воспитанием интереса к истории казахского народа, актуально и формирование толерантных отношений между представителями разных национальностей Казахстана.

Важным фактором развития деятельности музеев Казахстана за последние годы было и то, что государство, переживая эпоху становления в жестких условиях социально-экономических реформ, не могло оказывать музеям финансовой поддержки. Ограниченность в государственном финансировании породило разнообразие новых функций и видов деятельности, которые трудно соотносятся с классическими представлениями о музее и традиционными подходами к проектированию их деятельности. Вместе с тем, государство стало более открыто к сотрудничеству с другими странами в самых разных сферах жизни, в том числе в музейной области. В страну пришли зарубежные благотворительные фонды, а музейные работники получили возможность реально приобщиться к опыту музеев других стран. Возникли потребности в пересмотре и появлении инновационных идей и подходов во взаимоотношениях, определяемых как "музей и посетитель", "музей и дети". По-иному стала строиться культурно-образовательная работа музеев. Коммуникационный подход, используемый сначала в проектах для детей, впоследствии начинает применяться и в других сферах деятельности музеев.

Таким образом, сегодня актуально изучение современной культурно-образовательной деятельности музеев Казахстана, и одним из аспектов требующих пристального внимания является деятельность в области музейной педагогики, как одного из самых перспективных направлений развития музейного дела.

«Рубежным» в новейшей истории музеев страны стал 2005 год. Прежде всего, потому, что этот год был насыщен событиями и явлениями, по отношению к которым мы можем использовать слово «впервые» (если не вообще, то хотя бы – «после продолжительного времени»). Открылся Музей Первого Президента Казахстана. Центральный государственный музей Республики Казахстан получил статус научно-исследовательского учреждения, что явилось высокой оценкой проделанной работы. После продолжительного перерыва возродился интерес к профессиональной подготовке и повышению квалификации музейных специалистов; ежегодно стали выделяться 10 бесплатных образовательных грантов на уровне бакалавриата в университетах страны по специальности «музееведение». В Казахском институте культурной политики и искусствознания (Алматы) стали регулярно проводиться курсы повышения квалификации для музейных работников.

В том же 2005 году завершается переходный период становления независимого государства и начинается стадия его поступательного развития. Окончательно осознается необходимость формирования национальной идеи, и как следствие, необходимость материально-финансовой поддержки тех

культурно-образовательных структур, которые являются генераторами и трансляторами идей национальной самоидентификации и толерантности. К которым, безусловно, относятся и музеи. Государственная программа «Культурное наследие» (2004-2006), разработанная в соответствии с Посланием Президента Республики Казахстан народу Казахстана «Основные направления внутренней и внешней политики на 2004 год» стала стимулирующим фактором в возрождении научно-исследовательской деятельности музеев.

В рамках Государственной программы «Культурное наследие» деятельности Центральный государственный музей Республики Казахстан в 2005 году впервые в истории отечественного музейного дела выиграл по конкурсу право на разработку научно-исследовательских проектов в рамках реализации данной программы. Каждая тема по своей значимости и актуальности представляет собой совершенно новое и самостоятельное исследование, соприкасающееся с различными областями наук, при этом они непосредственно взаимодействуют с музееведением.

По названной программе работают и другие музеи Казахстана.

Программа «Культурное наследие» показала свою актуальность, востребованность и своевременность.

На сегодняшний день значительно расширилась сфера влияния музеев на общество, произошли серьезные перемены в практике музейного дела.

Этно-мемориальный комплекс «Карта Казахстана «Атамекен» как структура, объединяющая музеи Республики был открыт 8 сентября 2001 года по инициативе Президента Республики.

Отделы как - «Экскурсионная группа» и «Музейная педагогика» представляют посетителям историко-культурное наследие Казахстана на уровне, позволяющем почувствовать, что музей – это не застывшая древность, а «живой», «мыслящий» организм, имеющий огромный опыт в музейно-педагогической деятельности, тесно связанной с культурно-образовательным направлением, нравственным, гражданским и патриотическим воспитанием.

Этно-мемориальный комплекс «Карта Казахстана» Атамекен» имеет большой практический опыт работы с подрастающим поколением. Причем сотрудникам музея используются самые разнообразные формы и методы.

Музейно-экскурсионные программы «Атамекена» прошли испытание временем и получили высокие оценки у родителей. Кроме экскурсии, к базовым, классическим формам культурно-образовательной работы музея относят лекцию, консультацию, научные чтения (конференции, сессии, заседания и т.п.); клуб (студия, кружок и т.п.) конкурсы (викторина, олимпиада и т.д.), вечер встречи, музейный праздник, мастер-класс.

В 2013 году по инициативе акима г. Астаны И.Тасмаганбетова и музеев города Астаны на базе этно-мемориального комплекса «Карта Казахстана «Атамекен» был создан «Казахстанский комитет международного совета музеев» (ИКОМ Казахстан). **ИКОМ** – это международная организация музеев и музейных специалистов, которые занимаются хранением, развитием и взаимодействием общества и мирового природного и культурного наследия,

настоящего и будущего, материального и нематериального наследия. ИКОМ предваряет в жизнь часть программы ЮНЕСКО для музеев. Штаб-квартира ЮНЕСКО находится во Франции в Париже, там же находится и секретариат ИКОМ, информационный центр ИКОМ-ЮНЕСКО.

Под эгидой ИКОМ Казахстан – республиканского комитета международного совета музеев, сотрудники музея проходят различные повышения квалификации в сфере музея, а также участвуют в разных форумах, конференциях, тренингах и т.д. С 2014 года ИКОМ Казахстан издается новый научно-познавательный журнал «ИКОМ Казахстан. Наследие музея Казахстана», пропагандирующая культурное наследие Казахстана и которая публикует информацию о деятельности казахстанских и зарубежных музеев.

Всего пару лет назад в Казахстане в Астане был построен современный высокотехнологический культурно-образовательный центр «Дворец школьников». Деятельность этого учреждения направлена на развитие интеллектуальных и физических способностей учеников.

«Исторический путь, пройденный музеями Казахстана, свидетельствует – музеи, как новая организационная форма в сфере культуры в XIX веке, росли в общественную жизнь XX века, и, несомненно, станут символами человеческого наследия в XXI веке». Действительно, особенности развития музеев в период обретения независимости во многом определяют перспективы развития музейного дела Казахстана в XXI веке. [18].

Международный опыт популяризации науки среди детей: в мире

В 40 странах мира функционирует более 500 детских наукоградов.

В мире существует практика создания крупных центров, направленных на привлечение внимания детей, молодежи, общественности к науке через выставки, музеи и научно-образовательные

Цель - побуждение детей дошкольного возраста и обучающихся к изучению и развитию своих знаний в сфере науки и технологий, подготовка поколения будущих ученых и инженеров и налаживание

тесной связи между общественностью и наукой

Центр популяризации науки штата Калифорния – Академия наук Калифорнии (California Academy of Sciences) в Сан-Франциско.

Во Франции - Городок науки и индустрии (La Cité des Sciences et de l'Industrie).

В Будапеште - Дворец Чудес (Csodák Palotája).

В Дрездене – Музей гигиены, картинные галереи.

В Праге – Народный технический музей.

«Парк научных приключений ПАСС» в бельгийском городе Монс.

«Эксплораториум» в Сан-Франциско.

«Центр науки» в Монреале и др.

Городок науки и индустрии является самым большим музеем науки в Европе. Расположен в Париже в парке Ля Виллет (Parc de la Villette) - в самом сердце культурного центра науки, техники и промышленности (CCSTI), центр развития науки и научной культуры.

Каждый год около пяти миллионов человек посещают Сите, который включает в себя планетарий, подводную лодку (Argonaute (S636)), IMAX театр и специальные площадки для детей и подростков.

Цель Сите - распространение научно-технических знаний среди населения, особенно среди детей и молодежи, а также поощрение общественного интереса к науке, исследованиям и промышленности.

Сите классифицируется как общественная организация промышленного и коммерческого характера, направлено на укрепление научно-технической культуры.

Наиболее заметные сооружения - "биоклиматический фасад" перед парком Les Serres - три парниковых пространства, каждое высотой 20 метров и 8 метров в ширину и 20

метров глубиной.

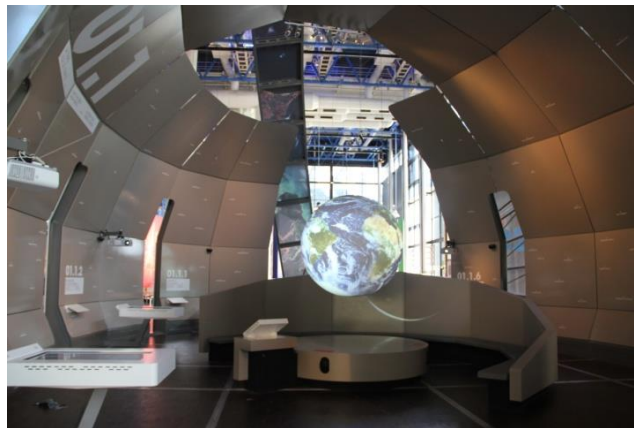
Идея создания научного музея родилась в 1977 году. С такой инициативой выступил президент Франции Валери Жискар д'Эстен. А талантливый архитектор Адриан Фансильбер не только выиграл государственный тендер с помощью своего проекта, но предложил сделать науку доступной для простых людей.

Выбор архитектора пал на северо-восточную окраину города. Подходящей территорией для будущего научного городка стал парк La Villette.

Проект французского инженера предполагал не только строительство нового музейного комплекса, но и масштабную урбанизацию округа.

Зеленый ландшафт округа портили скотобойни и мясные ряды. Адриан Фансильбер пошел неожиданным путем: он не стал уничтожать торговые площади, а отчистил и облагородил их внешний вид. Некоторые выставочные залы до сих пор располагаются в бывших скотобойнях. А современные работники музея остроумно подшутили над задумкой своего предшественника, расклеив на стенах зданий плакаты с изображением коров.

«Cité des Sciences et de l'Industrie» не зря прозвали городом науки. Где еще можно измерить улыбку в цифровом выражении или узнать свой вес на Марсе? Сюда стоит отправиться хотя бы для того, что поболтать с Моной Лизой, которая в наэлектризованной атмосфере городка заговорила и отныне забавляет посетителей всевозможными рассказами.

В отличие от традиционного города, «Cité des Sciences et de l'Industrie» разрастается не вширь, а вглубь. В недрах научного городка, глубоко под землей, пришвартована подводная лодка «Аргонавт» - не муляж, а настоящая военная подлодка 1982 года. Следующим шагом станет уже космическая ракета, полностью готовая к запуску. Впереди – планетарий, трехмерные звезды и другие планеты. Даже развлекаются ученые по-особенному, по-научному. Обычный поход в кино превращается в мультимедийное путешествие в трехмерную реальность с помощью сферического кинотеатра «Géode».

Расположенный в металлическом шаре, экран-купол считается самым большим подобным экраном во всей Европе. В таком кинотеатре от зрителя не ускользнет ни одна деталь, ведь кино здесь повсюду: на стенах, потолке только головой успевай вертеть.

Выставки занимают площадь 30 000 кв. метров. Каждая выставка интерактивна, т.е. взрослым и детям придется в гораздо

большей степени думать и действовать, чем смотреть.

На выставке «Космос» можно не только увидеть экспонаты - скафандры, великолепно выполненные модели космических кораблей и орбитальных станций, - но и поэкспериментировать с предметами,

пребывающими в состоянии невесомости, или нанести на карту мира обозначения всех существующих космодромов.

Детская выставка «Свет и тени» вводит детей в таинственный мир.

В зале музыки в специальной кабине ребенок бьет по воздуху руками, а на экране видит себя играющим на ударных инструментах, в наушниках же слышится созданная им мелодия. Дети стоят в очереди, чтобы снова и снова поучаствовать в этой игре. Здесь есть место еще более привлекательное для детей: два детских городка «La Cité des Enfants». Один из них предназначен для малышей с 3 до 5 лет, другой - для детей 5-12 лет. В течение дня проводится несколько полуторачасовых сеансов, в течение которых дети могут, по своему выбору, побыть учеными-биологами, программистами, астрономами, кинооператорами...

Всех профессий не перечислить! Малыши, используя энергию воды, конструируют мельницу, узнают, как из зерна получается хлеб, строят дома с помощью подъемного крана, волшебное зеркало позволяет им почувствовать себя в «шкуре» какого-нибудь зверя. Дети старшего возраста конструируют роботов, учатся писать иероглифы, наблюдают в микроскоп за жизнью гигантских муравьев, заглядывают внутрь человеческого тела и в недра нашей планеты, проводят телепередачи.

Маленький научный музей, уместившийся в нескольких торговых павильонах, сегодня разросся до невиданных масштабов, заняв большую часть парка.

На территории в 20 000 метров располагаются как выставки, так и учебные мероприятия. Именно сюда приезжают самые знаменитые ученые со всего света и дают лекции, молодые ученые демонстрируют свои эксперименты, а студенты и все желающие открывают тайны мироздания в мультимедийной библиотеке, где хранятся 120 000 книг, фильмов и журналов: от древних манускриптов, до современных пособий по квантовой физике.

Большая галерея эволюции (фр. *Grande galerie de l'évolution du Muséum national d'histoire naturelle*) является частью Национального музея естественной истории в Париже. Музей иллюстрирует многообразие и эволюцию живой природы. Коллекция общей площадью в 6000 м² разбита на 3 части: разнообразие живого мира (1-й и 2-й этажи музея); влияние человека на естественную среду (3-й этаж); эволюция жизни (4-й этаж).

Разнообразие живого мира.

Первый этаж музея посвящён морским обитателям. Живые организмы сгруппированы по средам их обитания:

Глубины океанов. Коралловые рифы

Морские глубины. Подводные горячие источники. Прибрежные воды Арктика и Антарктика

Влияние человека.

Третий этаж музея посвящён влиянию человека на живые организмы и их эволюцию. Экспонаты разбиты по следующим темам:

Охота, рыбалка — доисторическая активность человека.

Приручение домашних животных,

искусственный отбор.

Путешествия и колонизация новых территорий.

Изменение ландшафта.

Загрязнение окружающей среды.

Комплексное влияние единичных факторов.

Сегодняшнее положение и прогноз на будущее.

Детский музей ZOOM в Вене— это не музей в прямом понимании слова, это скорее центр досуга и развития. Для малышей — программа "Океан" — большая комната, наполненная разными игрушками на морскую тему — здесь и туннель с прозрачным мягким полом, под которым плещется вода, и корабль со штурвалом, и канаты, чтобы забраться на борт, и костюмы осьминога, и удочки с магнитами, чтобы удить рыбу, и горки, и подзорная труба, и сокровища пиратов.

Все эти "экспонаты" можно трогать. Для детей предусмотрены занятия в мастерской поделок из вторсырья (пластмассовых бутылок, коробок и прочего),

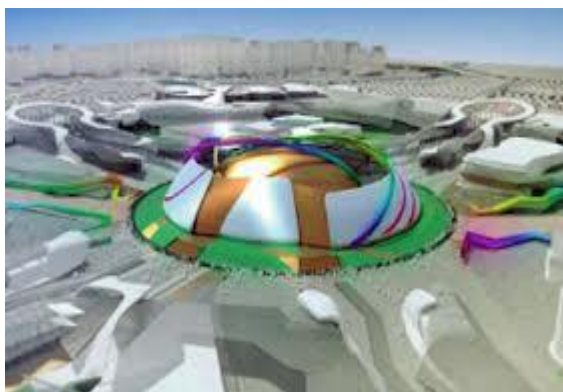
где создаются шедевры, идет "настоящая" стройка – можно нарядиться в спецовку и каску, мешать настоящий бетон, класть кирпичи.

Для детей 8-12 лет - мультипликационная студия. Это постоянная экспозиция музея, а ещё есть интерактивные выставки, посвящённые искусству, архитектуре, науке.

Национальный музей игр The Strong в Рочестере, штат Нью-Йорк, где на территории около 14 000 кв.м. представлено около 500 000 всевозможных игрушек, настольных игр, видеоигр, а также самая большая коллекция кукол... Он включает в себя библиотеки для изучения материалов, из которых изготавливают игрушки, также три отдельные зоны: Музей игр, Национальный зал славы игрушек и жемчужина музея – Центр истории и развития видеоигр.

Мировой опыт показывает, что музей в социализации детей может играть крайне существенную роль. В зарубежных странах акцент в работе музеев все более смещается именно на педагогическую работу с населением.

Казахстанский детский наукоград (ЭКСПО-17)

Тенденция последних лет - внимание к культурно-образовательной деятельности музеев, которая становится одним из приоритетных направлений музейной работы. Музеи становятся центрами как формального, так и неформального образования для всех категорий населения.

Создаются новые организационные структуры - музейные культурные центры на базе музеев, ориентированные на взаимодействие с органами образования, социальной защиты, учреждениями культуры, науки, искусства. Они имеют много модификаций, определяемых спецификой территорий, особенностями музеев и музейной сети, культурным потенциалом регионов, а главная их цель - образование человека культурой.

Перенимая опыт зарубежных коллег по развитию музеев совершенствуются деятельности музеев в республике, согласно вызовам времени. Ведется активная работа по внедрению новых технологий обработки, реставрации и хранению экспонатов, оснащению музеев современной техникой, в частности плазменными экранами и мультимедийным оборудованием, позволяющими получить наиболее полную информацию о том или ином экспонате.

Богатейшая коллекция экспонатов отечественных музеев постоянно привлекает внимание крупнейших выставочных площадок во всем мире, что положительно влияет на укрепление международного сотрудничества и пропаганду историко-культурного наследия Казахстана в других странах мира.

Астана - удивительный город, обладающем особым магнетизмом. Он притягивает десятки тысяч туристов, которые не перестают восхищаться его красотой.

Проведение международной выставки EXPO-2017 в Астане является одним из ключевых проектов Казахстана. Инициатива организации такого масштабного мероприятия в столице нашей страны принадлежит Главе государства.

Экспо-2017 Астана — планируемая международная выставка, признанная Бюро международных выставок (МБВ), которая состоится в Казахском городе Астана, в 2017 году. Тема выставки «Энергия будущего».

Экспо-2017 ожидает участия более 100 стран мира, порядка 10 международных организаций и 5 миллионов посетителей.

В рамках проекта «АСТАНА, ЭКСПО-2017» планируется создание и развитие новых направлений в организации дополнительного образования на основе интерактивных исследовательских проектных технологий (наукоград, интерактивный технопарк, робототехника, виртуальный музей дополненной реальности).

Основные задачи:

содействие реализации национального приоритета в области качественного образования;

содействие экономической и социальной модернизации общества;

пробуждение интереса к науке и технике у граждан и, в первую очередь, у детей и молодежи;

познание через развлечение;

создание новой формы «интеллектуального досуга».

Основная идея проекта строится на четырех основных принципах:

- Акмеологический (нацеленность на успех)
- Функциональный (можно трогать руками, экспериментировать...)
- Интерактивный
- Модульный

Планируемый город науки предложит публике увлекательное путешествие к чудесам науки, природы, музыки и искусства. Познакомимся с ними.

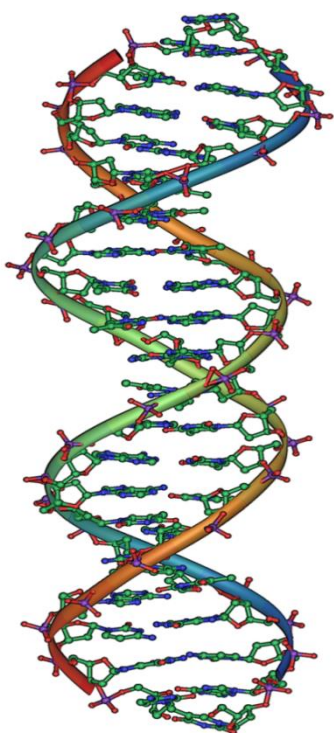
Человек и здоровье

Заглянуть внутрь себя и познать строение человеческого тела будет возможно в Музее гигиены. Стекланные человечки,

восковые фигуры, разнообразные части тела в натуральную величину, которые можно подсветить и детально рассмотреть. В этом музее будет множество уникальных экспозиций, посвященных всем основным функциям человеческого организма.

Интерактивные элементы, позволяющие увидеть, как бьется сердце, измерить скорость реакции на звуковые, визуальные и тактильные раздражители, сравнить показатели с другими, потрогать кожу различных животных и сравнить ее с кожей человека, узнать, что в скелете человека 218 костей, увидеть сердце лошади и человека, узнать, почему болит живот в понедельник утром, сравнить легкие в спокойном состоянии с легкими, надувающимися шар, открыть секреты половых признаков девочек и мальчиков, через тактильные экраны, расположенные друг против друга, получить комментарии физиолога и сексолога.

Музей генетики предложит:

поработать в генетической мастерской с 6 элементами: ген, ДНК, нуклеотид, хромосома, протеин, клетка;

увидеть настоящий ДНК лука, узнать, что ДНК человека – это 40 миллиардов км или 300 расстояний от Земли до Солнца, построить двойную спираль ДНК, покрутить куб с изображениями и понять, что у человека такие же гены, как у мыши, дрожжей или мухи дрозофилы;

за ограждением из сетки, как в лаборатории, увидеть собственную клетку и сравнить ее с клетками других живых организмов, а также провести криминалистическое научно-интерактивное расследование о существовании «снежного человека».

попасть в «Театр ученых споров» и поучаствовать в дискуссиях на этические темы

генетики.

Музей естественной истории

Начиная с символической прогулки под дождем, дети познакомятся с главной проблемой человечества – «доступом к голубому

золоту».

Найти воду, обеспечить равный доступ к воде для всех, делиться водой, сделать анализ воды, удивиться необычным свойствам

обыкновенной жидкости и поиграть с водой. Это прекрасное дополнение к урокам физики и химии.

натуралистичные экспонаты музея, макеты древнейших городов, хижины африканского племени натуральных размеров увлекут детей в познавательную историю.

Мультимедиа

Кинотеатр «Атлас планеты», основанный на принципе «погружения».

4 боковых экрана размером 18 x 9 м, экран на потолке 18м x18 м, зеркальный пол, 12 видеопроекторов, синхронизированная система изображения позволят воспроизводить фильмы по технологиям 7D или IMAX.

Такой кинозал существует в мире сегодня лишь в одном экземпляре (в Бельгии), что делает его достаточно оригинальным и подходящим для задуманного проекта.

В телевизионной студии, оборудованной тремя цифровыми аппаратными (звук, видео, монтаж), дети будут создавать собственные телевизионные изображения и звуки.

Каждый займет свой пост - от оператора до режиссера, от постановщика до звукоинженера, от ведущего до журналиста

Парк футуроскоп

Любители живой природы посетят необычайно живой и реалистичный Парк футуроскоп. Кинозалы с современными мультимедийными технологиями позволят прикоснуться к диким животным, принять участие в сафари или познать глубины океана.

Захватывающая гонка на экологически чистом судне, участником которой запросто может стать каждый желающий, пробудит в ребенке не только азарт, но и осознанное и бережное отношение к экологии нашей планеты.

В детском городке можно собрать большую коллекцию детских игрушек. Куклы, старинные елочные украшения, модели машинок, оловянные солдатики, коллекция восковых фигур сказочных персонажей.

По экспонатам музея можно будет проследить всю историю человечества: как жили древние народы, во что играли дети народов Древнего Египта до современных конструкторов.

Детей порадует зеленый лабиринт и праздничные иллюминации.

Это будет место встреч с изобретателями, представителями промышленности и предпринимателей.

На его базе будут проводиться ежегодные конкурсы на разработку проектов по выбранной теме.

Лучшие проекты будут представлены на своеобразном «ринге инноваций».

Музей науки и техники

В Городе прогресса и инноваций будут представлены инновационные проекты по технике, робототехнике, электронике и информатике. Дети будут конструировать и разрабатывать программы для робота.

Модель робота в виде макета позволит выявить его движения и электрическую цепь, необходимую для его функционирования. Затем начнется этап его программирования.

Вселенная, космос, земля

На свод купола будут проецироваться световые эффекты, искусственный туман, система передачи изображений путем люминесцентных диодов и др., все это в сопровождении музыки.

Здесь можно проводить от самых незначительных и забавных опытов с мыльными пузырями и прогулки в скафандре по поверхности Луны, до серьезных опытов в химической лаборатории, определения температуры звезд - все возможно в этом научном центре!

Новейшие технические и научные достижения помогут школьнику применить свои силы и сделать для себя невероятные открытия.

Экспериментариум

В специальной лаборатории вся семья сможет провести ряд собственных

экспериментов!

Поработать над созданием семейного гейзера или торнадо, повеселиться над собственным разноцветным отражением в специальном зеркале, которое меняет цвет в зависимости от температуры участков тела, а также услышать, о чем говорят окружающие вас люди - при помощи ушей-локаторов.

Кафе профессий

В кафе профессий столики будут оборудованы мультимедийными средствами, позволяющими: получить доступ к базе данных существующих профессий, предоставляя информацию по выбору профессии и получению образования; пройти тестирование о склонности темперамента характера к какой-либо профессии; проводить дебаты или конференции, организованных в этом разделе, иметь возможность высказать свое мнение или сделать замечания, принять участие в голосовании.

Также планируются интерактивные выставки:

Инновации

Выставки изобретений, новейших исследований, в ходе которых посетители сами будут создавать инновационные продукты.

Науки

Выставки законов природы, физики, химии, математики, логики.

Общество

Выставки законов природы, физики, химии, математики, логики.

Искусство

Выставки художников, скульпторов, архитекторов, в ходе которых посетители смогут творить, пробовать себя в роли творцов.

Страны

Выставки, на которых будут представлены разные страны, где дети смогут изучить их быт, традицию и культуру. Все это существенно.

Осознают ли наши дети, живущие в Астане, что это счастье и удача жить, учиться, работать в нем?

Музейная педагогика учит понимать Астану, бережно относиться к нему и его истории, культуре.

Задачей музейных педагогов является формирование у молодого поколения городской культуры, бережного отношения к своему городу, памятникам культуры и архитектуры.

Время не стоит на месте, мир давно шагнул вперед, в эпоху глобализации и информационных технологий. На основе интерактивных исследовательских проектных технологий (наукоград, интерактивный технопарк, робототехника, виртуальный музей дополненной реальности) взрослым и детям придется в гораздо большей степени думать и действовать, чем смотреть. Это - явления, символизирующие вступление человечества в новую эру.

Очень важно сейчас привлекать молодежь к различным культурным проектам, к музеям, к истории. Один из способов — это привлечение через такие инновационные проекты, как мобильный интернет, QR-коды, гаджеты и прочее.

При помощи технологии дополненной реальности посетители музея смогут получить подробную информацию о музейных экспонатах в инновационном формате.

Применение инноваций в музейной работе является эффективным инструментом для повышения интереса детей.

Электронные музеи - эффективное средство обучения в ближайшем будущем

Сегодня полноценное развитие личности уже невозможно без компьютерной грамотности, значение его в интеллектуальной сфере несомненно высока.

Достижения в области компьютерных технологий и интернет явились причиной повышенного интереса к использованию этой техники в музейном деле и, в частности, к созданию и эксплуатации так называемых электронных музеев.

При этом под электронными мы подразумеваем музеи, основанные на использовании электронных экспозиций и экспонатов.

Основными достоинствами таких музеев следует считать:

- возможность создания и хранения в ограниченном физическом объеме огромного массива информации обо всех, в том числе находящихся в запасниках, экспонатах не только данного, но и других музеев;
- возможность произвольного и быстрого доступа к информации об экспонатах и вывода ее для демонстрации в любой последовательности;
- возможность глубокой обработки (масштабирование, фрагментирование, трансформирование, комбинирование и т. п.) экспозиционной информации в процессе исследования, конструирования и демонстрации экспонатов;
- относительная простота и оперативность передачи экспозиционной информации на расстояние, ее сбора от территориально разнесенных источников, размножения, распределения ее по различным потребителям.

Все это существенно повышает эффективность музейных экспозиций, расширяет возможности и повышает оперативность в организации экспозиций, существенно увеличивает аудиторию пользователей музейной деятельности.

Электронно-компьютерные средства позволяют по-новому и более эффективно решать задачу взаимодействия музейных и образовательных организаций в ходе учебного процесса среди общеобразовательных школ и организаций дополнительного образования. Однако, создание электронных экспозиций и электронных музеев связано с рядом ограничений:

электронные экспозиции, сколь совершенными бы они ни были, все же являются копиями и не могут в полной мере заменить традиционные экспозиции с подлинными экспонатами;

необходимость сложной и достаточно дорогой технической аппаратуры, доступной далеко не всем музеям и другим организациям, планирующим создание электронных музеев;

необходимость дополнительного технического персонала, по обслуживанию электронно-компьютерной аппаратуры, специалистов по разработке программных средств и созданию баз данных;

необходимость соответствующего обучения музейных работников и посетителей музеев навыкам пользования специальной электронно-компьютерной аппаратурой.

Сейчас мы являемся свидетелями глобальной электронизации и компьютеризации всех сфер деятельности человека. Поэтому вопрос об электронных музеях перешел из области предложений в практическую плоскость.

Во всяком случае, техническая база для этого уже существует. В последние годы резко возросло количество отечественных и зарубежных публикаций по электронно-компьютерным технологиям в музейном деле.

Применение электронно-компьютерных средств в музеях может иметь место на различных уровнях. Это могут быть электронные экспонаты, экспозиции, отделы и как высшая форма - электронные музеи с их разновидностями, типа дистанционных или телемузеев, виртуальных музеев, в которых преимущества электронно-компьютерных средств реализуются наиболее эффективным способом.

Возможности электронных музеев существенно возрастают при подключении их к глобальной системе связи интернет, особенно при использовании так называемой «Всемирной паутины» (WWW-World Wide Web).

В этом случае доступным являются практически неограниченные ресурсы музеев мира. Сейчас практически каждый крупный музей имеет в интернете свои страницы (сайты). Достаточно много музейной информации дают отечественные музеи. Важным достоинством этой сети является то, что информация в ней периодически обновляется.

Музейные системы виртуальной реальности - это наиболее эффективная форма реализации электронных музеев. Главная особенность таких музейных систем - высокая степень погружения пользователя (посетителя) в искусственный виртуальный мир, создаваемый методом компьютерного синтеза.

Этот мир представлен цветом, объемом, стереозвуком, тактильными и иными

воздействиями. Благодаря этому у пользователя создается иллюзия нахождения в этом мире, возможность перемещения в этом мире и взаимодействия с находящимися в нем объектами. Этот мир может быть копией реальных залов и экспонатов конкретных музеев. Тогда посетителю кажется, что он как бы посещает музей «по-настоящему». Не менее ценно погружение пользователя в миры, выходящие за тесные рамки залов музея.

Возможно перемещение в пространстве (телепортация) и во времени (телетемпорация). Наконец, это могут быть некие фантастические, сказочные миры. Все определяется замыслами, фантазией, уровнем знаний и представлений создателя, доступными аппаратными и программными средствами.

Компьютерные музейные средства, основанные на использовании компьютерных систем для создания и хранения музейных экспозиций в последнее время широко используются в музеях. Используются они как средство архивирования, научных исследований и демонстраций произведений искусства. Характеризуются большим объемом и высоким качеством отображения музейных экспонатов.

Электронные музеи, где весь материал, вся информация размещается и хранится в компьютерной базе данных имеются и в современных школах Казахстана. Один из примеров- школьный виртуальный музей Гимназия №40 города Тараз создан и действует с сентября 2001 года.

Для его создания не нужны ни огромные помещения, ни дорогостоящее оборудование, ни большие затраты на его содержание, достаточно иметь компьютер с выходом в Интернет. В этом его преимущество перед обычными музеями. Более того, для его посещения не надо ни куда ездить, по его залам можно бродить, не выходя из школы, или собственного дома не затрачивая много времени. При этом можно в полном объеме познакомиться с историей гимназии, достижениями её учеников и учителей, а также с историей Казахстана, его столицей, городами и областями, его природой. Об этом свидетельствует и сама организационная структура музея.

Цель: накопление и оформление материалов, рассказывающих о жизни школы и её людях, истории Казахстана, области и города.

Задачи:

Пропаганда достижений учителей и обучающихся в разных сферах деятельности;

Воспитание у подрастающего поколения чувства патриотизма, гордости и преданности своему государству и народу;

Воспитание в каждом обучающем бережного отношения к культуре и истории своей Родины, чувства гордости за родной город, школу;

Апробация и внедрение современных информационных технологий, в учебно-воспитательный процесс.

Прогнозируемый результат: повышение эффективности и качества процесса воспитания и обучения за счет реализации возможностей современных информационных технологий.

Музей действует на основе клуба «Виртуальный музей», который объединяет учащихся 8-11 классов, увлечённых компьютерной техникой и современными информационными технологиями. Каждый член клуба не только занимается оформлением конкретного материала, но и работает над совершенствованием экспозиций музея, его залов и презентаций. Для этого они более глубоко и всесторонне изучают компьютерную технику, формы и методы размещения и подачи музейного материала и информационные технологии в целом, что в конечном итоге способствует развитию их творческих способностей и закреплению практических навыков работе на компьютере. Оформление экспозиций музея даёт членам клуба возможность почувствовать свою причастность как к истории школы, так и к сохранению и отражению её истории для будущих поколений.

Залы виртуального музея:

Зал истории школы

Зал истории Казахстана

Зал природы области

Зал боевой славы

Информация, расположенная в этих разделах несёт не только воспитательную, но и познавательную нагрузку.

Работа музея стимулирует познавательный процесс у обучающихся, так как лучшие из них и их достижения обязательно попадают на страницы музея.

Об этих обучающихся становится известно не только в школе, но и широкому кругу посетителей музея через всемирную сеть Интернета.

В направлении создания музеев виртуальной реальности пока еще сделаны первые шаги. Но научно-технический прогресс позволяет надеяться на широкое их внедрение уже в недалеком будущем.

Таким образом, можно констатировать, что:

создание и эксплуатация электронных музеев дает возможность существенно повысить просветительскую и образовательную функции, резко расширить круг пользователей; а использование ресурсов интернета делают возможности таких музеев практически неограниченными;

в настоящее время существуют технические средства, позволяющие реализовать идею электронных музеев; эти средства отличаются большим разнообразием как по своим презентативным характеристикам, так и по доступности, позволяя реализовать электронные музеи различного уровня;

необходимы дальнейшие исследования в области теории и практики электронных музеев, разработке методик и сценариев музейных экспозиций с учетом существующих и перспективных аппаратных и программных средств.

Современное время – это мир информационных технологий и музеи от них также не отстают. Практически каждый музей имеет свой личный сайт. Именно на нем можно познакомиться с виртуальной коллекцией, почитать о музее, узнать какие выставки и экскурсии там проходят. Внедрение компьютерных технологий является чрезвычайно актуальным и перспективным явлением в музее, однако не стоит, забывать о традиционных формах музейной деятельности. Сейчас музеи предлагают широкий спектр услуг времяпровождения, такие как: кружок, творческая лаборатория, студия, фестиваль, встреча, клуб, посиделки, праздник, концерт, бал, музейный урок и лекция, литературный вечер. Каждая перечисленная форма связана с музейно-педагогической деятельностью музея, где главная задача- предоставление возможности посетителям заниматься тем, что их интересует и волнует, создать условия для самореализации.

Посещать музей именно в подростковом возрасте довольно полезно, так именно на этой стадии складываются будущие «взрослые» ценности и ориентиры. Эмоции и впечатления, которые ребенок может получить после посещения музея, откладываются в сознании и памяти.

Сегодня в музее, школьник, любого возраста, является одной из главных фигур, и именно на него, ориентируется в своей деятельности отдельные музеи. Ему отводится роль не пассивного потребителя представляемой информации, а активного и деятельного участника музейной коммуникации.

Обобщение педагогического опыта по музейной педагогике

Развитие музейной педагогики в Казахстане связано с неуклонным ростом музеев при учебных заведениях. В 2011 году количество школьных музеев достигло – 1396 единиц. [7]

В настоящее время музейная педагогика, как одно из направлений деятельности музея, становится всё более привычной в практике духовно-нравственного, гражданско-патриотического, историко-краеведческого воспитания личности в едином образовательном процессе. Стремление к гуманитарному обновлению образования, ориентированному на сотрудничество музея и школы, на создание любительских школьных тематических музеев – суть новой Образовательной парадигмы XXI века.

Успех работы школьного музея зависит, прежде всего, от участия в ней постоянного ученического актива, способного систематически собирать, изучать и обрабатывать новые материалы, оказывать содействие педагогу в их использовании. Реализация целей и задач программы предполагает активное участие школьников в работе музея, а, следовательно, требует понимание технологий, активизирующих их деятельность. Поэтому работа музея строится на использовании педагогических технологий, обеспечивающих реализацию *деятельностного подхода в обучении и воспитании*:

- метода проектов;
- ученического исследования;
- образовательных путешествий и встреч;
- технологии коллективных творческих дел (КТД);
- технологии проблемного обучения.

К числу особо значимых проблем, решаемых музейной педагогикой, относится активизация различных процессов формирования личности обучающегося — развития её творческих способностей, выработки активной жизненной позиции и так далее. Поэтому одна из задач музейной педагогики заключается в создании условий для активизации деятельности обучающихся в музее. Поиски ведутся в области экскурсионной методики, методики проведения музейных уроков, факультативов, организации самостоятельной научно-исследовательской работы обучающихся на базе фондов и архива музея.

Привлечение ребят к музейной деятельности происходит и посредством организации проблемных, творческих лабораторий и так далее.

Предлагаем практическую социализирующую деятельность актива музея по нравственному, военно-патриотическому, интернациональному, гуманистическому воспитанию, а также работу в системе дополнительного образования школьной молодежи с применением средств музейной педагогики.

В школе-лицее №56 города Астаны с целью обогащения духовного мира молодого поколения в апреле 2007 года открылся музей «Абай-Шакарим».

Инициатором открытия музея был президент республиканского музея «Абай», известный писатель Роллан Сарсенбаев. В клубе проходят различные мероприятия: встречи с писателями-поэтами, деятелями общества и другие.

Задача молодого поколения- помнить культурное наследие великих людей. При поддержке директора школы Альпишева Жумагазы Азеновича учащиеся школы каждый год посещают места, где родились великие люди – Семей, Жидебай, воочию знакомятся с музейными экспонатами.

Небольшой музей, расположенный в клубе, постоянно пополняется экспозиционными материалами. Коврик с портретом Абая, который подарил музею общественный деятель Аким Ыскак, казахские бытовые предметы, подаренные родителями, памятный кобыз с музея Абая, настенные ковры – тускиизы, вышитые и подаренные матерью-героиней с Кургальджинского края Майкановой Гульбадам – первые экспонаты музея.

Учителя тоже вкладывают свой труд в совершенствовании учебно-воспитательной работы музея. Так, учитель технологии Ыскак Улжан привезла с юга сундук, кувшин, кубы, седло, а автор учебника «Технология» для 5-го класса 12-летней школы Кожахметов Мырзабай соорудил для музея кровать, сундук, бесик-колыбель, преподнес проект мавзолея «Абай-Шакарим».

Музей-клуб «Абай-Шәкәрім» - центр воспитания индивидуальной личности (*Опыт работы № 56 школы-лицея, г. Астаны* в приложении1)

В КГУ ОШ № 16 г Алматы воспитание Казахстанского патриотизма, формирования политической культуры и активной гражданской позиции обучающихся ведется на примере музея А. Шарипова и музея Боевой Славы.

В музее А.Шарипова представлены 6 стендов:

1. А.Шарипов в юности;
2. А.Шарипов с друзьями (2 стенда);
3. А.Шарипов – государственный деятель;
4. А.Шарипов на встречах с земляками;
5. А.Шарипов и герои его произведений.

Также в музее имеются оригиналы документов А. Шарипова, его переписка, произведения, публикации в печатных изданиях, стол и пишущая машинка, маска с лица А. Шарипова и др.

Музей был подарен школе вдовой А. Шарипова - Мынжасаровой Кларой Жагипаровной.

В музее работает группа «экскурсовод», которая проводит экскурсии для учащихся, организует встречи с вдовой А. Шарипова, ветеранами Великой Отечественной войны. Ежедневно актив музея расширяет свои знания, связанные с музеем, и жизнедеятельностью А. Шарипова.

Членами актива -музея был отснят и смонтирован видеофильм «Человек – легенда».

Заместителями директора школы Берикбаевой Ж.К. и Ляпиной З.В. проводится учеба музейного актива. На занятиях заслушиваются сообщения учеников, проводится обмен мнениями.

Совет Актива музея регулярно проводит лекционные, экскурсионную научно-поисковую форму деятельности, презентацию музея.

Ежегодной традицией стало принятие первоклассников в шариповцы.

Гостями музея были Советник Посольства Республики Беларусь Дубовский А.Е., представитель Российской Федерации города Москвы, представитель Латвии – участник войны в Афганистане -Гунур Русиныш, в данное время работает в охране Президента Латвии, заслуженные деятели и писатели Республики Казахстан, Мухтар Магауин, Алия Бейсенова, Садыков Галым, студенты университетов Алматы, учащиеся школ.

При школе организован и ведет активную работу военно-патриотический клуб «Мы Шариповцы». Обучающимся ведется поисковая работа, собираются материал об участниках ВОВ, трудового фронта, воинах интернационалистах, накоплены сценарии, разработки классных часов, вечеров, диспутов, посвященных героям ВОВ, А.Шарипову, оформлен стенд посвященный «Легендарному партизану - участнику Великой Отечественной войны А. Шарипову» и ветеранам микроучастка.

Обучающиеся школы принимали участие в конкурсах сочинений «Моя Родина -Казахстан», в конкурсах чтецов «Цвети мой, Казахстан», посвященного дню Независимости. Лучшие сочинения были напечатаны и переплетены .

Обращение Ади Шарипова к молодому поколению:

Молодость нашего поколения суровая, трудная, опаленная грозами военных лет. Молодым открыта солнечная дорога науки и созидания. Так пусть же они знают о тех, кто принял на себя невиданные испытания и муки, кто закрывал телом амбразуры и дзотов, кто боролся в глубоком тылу врага.

Это обращение для каждого посетителя музея служит главным наказом.

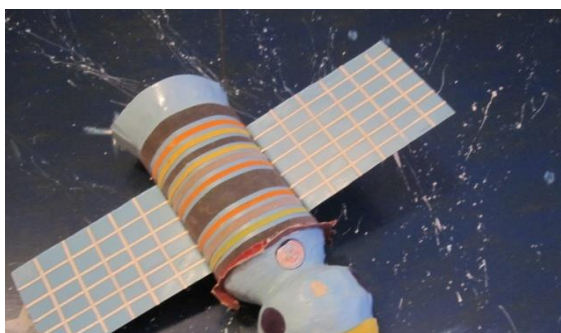
Традиционное сотрудничество музея с системой образования выходит на новый уровень, открывая большие возможности для обогащения педагогического процесса целями, содержанием и технологиями, ориентированными на развитие личности обучающихся.

Космос должен стать одним из главных брендов Казахстана. Есть все предпосылки для того, чтобы наша страна стала космической державой, чтобы наши дети не только мечтали о космосе, но и стали инженерами,

конструкторами, космонавтами, как говорится в Послании Президента Н. Назарбаева народу Казахстана «Стратегия» - «Казахстан - 2050»: «Каждый гражданин нашей страны должен обрести чувство хозяина на своей земле. Мы движемся к постиндустриальному миру, в котором правит триада: «образование - наука - инновации».

В 2001 году в лицее № 57 г Караганды к 10- летию освоения космоса был открыт «Зал космонавтики», где представлены музейные экспозиции:

Макет искусственного спутника Земли

Макет «Лунохода»

Комплекс «Энергия-Буран»

Ракета «Протон»

Выпуск в орбиту первого искусственного спутника Земли

Космодром «Байконур», расположенный в Кызылординской области

Общественное объединение «Музей авиации и космонавтики» г. Караганды с 1992 года воспитывает молодежь в героико-патриотическом духе.

Одним из направлений деятельности музея является пропаганда космической деятельности Казахстана, формирование космической культуры населения, и в первую очередь молодежи страны.

Музей работает по программе «Атамекен» в социальном партнерстве с лицами, колледжами, школами имени Ю. Гагарина, а также космическими агентствами РК, РФ, спасательными отрядами космонавтов РФ, аэробазой № 610 имени «Нуркена Абдирова», ювенальной полицией ДВД г. Караганды, ветеранами труда и ВОВ на тему: «Неугасимые звезды», «Человек. Космос. Экология»

Программа состоит из таких разделов, как:

- На заре космонавтики
- Утро космической эры
- Штурм луны продолжается
- Первые звездные старты
- Спутник служит человеку
- Долговременные орбитальные станции
- К.Э. Циолковский
- С.П. Королев
- Ю.А. Гагарин
- В.Н. Терешкова
- Т.О. Аубакиров, Т.А. Мусабаев
- А.Л. Чижевский - основоположник космической биологии
- Космическая летопись
- Караганда - космическая гавань
- Н. Абдиров, М. Алтынбаев, Т.О. Аубакиров.

Тематика проводимых экскурсий:

К.Э. Циолковский - основоположник реактивного движения
С.П. Королев - генеральный конструктор космических кораблей
Ю.А. Гагарин - первый космонавт мира
В.В. Терешкова - первая женщина космонавт
Т. Аубакиров и Т. Мусабаев - славные сыны казахского народа
Н. Абдиров - «Пике в бессмертие»
А.Л. Чижевский - основоположник космической биологии.

В 1939 году был открыт Карагандинский аэроклуб. Здесь подготавливались летчики всякого ранга, отсюда вышли герои ВОВ, министры, космонавты, такие как Н. Абдиров, М. Алтынбаев, В. Шаталов, Т. Аубакиров.

В 2011 году в музее был открыт 2-ой зал, посвященный аэроклубовцам..

Музейными работниками написаны книги:

К 70-летию В.В. Терешковой.

К 20-летию музея «Авиации и космонавтики».

Проблемы экологии и пути их слияния.

В музее имеются 4 монеты из серебра с танталом из серии «Космонавтики»: «Луноход», «Первый космонавт», «Аполлон» и «Первый спутник земли». Данный музей посетили около 75000 человек. Это школьники городов-спутников, сел, районов, ветераны войны и труда, солдаты, авиаконструкторы, космонавты.

К 80-летию города «Караганда космическая гавань» проводились уроки мужества и мероприятия, посвященные героям войны, труда, космоса под девизом: «Возьми себе в пример героя», «Закон мужества верить в себя», «Любовь к Родине героизм рождает», «Труд к Героизму приведет».

На уроках и мероприятиях перед школьниками раскрывается романтика подвига, мотивы героического действия, смысл гражданского назначения

Также музей выезжает в другие города с выставками, сотрудники музея регулярно выступают с лекциями, показывают фильмы, организует встречи с космонавтами.

Приобщение школьников к национальной культуре, национальным традициям, к истории Казахстана, укрепление дружбы, мира и согласия в обществе должны формировать у обучающихся чувство гордости за свою страну и быть направлены на воспитание личности со стойкими убеждениями подлинного гражданина Республики Казахстан

Музей Дружбы Центра детства и юношества города Шымкента, открытый 14 мая 2014 года призван изучать культуру и традиции народов Казахстана, воспитывать уважение к народам, проживающим в Казахстане, прививать основы межнационального согласия.

Двадцать разделов, созданных в музее Дружбы отражают быт и культуру соответственно двадцати культурным национальным центрам Южно-Казахстанской области. Они включают этнографическое направление и историческое, где отражена история народа, его географическое, политическое и экономическое положение, а также в фотографиях рассказано о деятельности каждого национального культурного центра.

Одной из главных задач музеев является зрительное воздействие на восприятие человеком необходимой информации. Поэтому в музее Дружбы собраны такие экспонаты, которые позволяют непосредственно знакомиться и изучать этнографию народов. Это, прежде всего народные мужские и женские костюмы, рассказывающие и раскрывающие все богатство народа: традиции покроя, структуру ткани, вышивку и аппликацию, узоры и орнаменты, ремни и украшения, головные уборы.

Большое

количество музыкальных инструментов рассказывает о песенных и фольклорных традициях народов: казахская домбра, русская балалайка, курдский тамбур и др.

Гордостью музея Дружбы является бесценная коллекция букварей разных народов. Бесценная, потому что букварь – это первая книга каждого ребенка, открывающая дорогу в огромный мир книг с удивительными приключениями, рассказами, в мир новых знаний. Именно букварь бережно хранит язык народа, его алфавит, традиции правописания. Есть здесь буквари на казахском, русском, немецком, польском, иранском, грузинском, армянском, татарском, карачаевском, узбекском, и даже нивхском и лакском языках, всего 41

букварь. Эту коллекцию передала в музей доктор филологических наук, Почетный гражданин города Шымкента Попова Валентина Николаевна, собиравшая их около двадцать лет.

Экскурсионный материал музея на казахском и русском языках разработан в соответствии с возрастными особенностями посетителей музея. Ведь в основном его посещают дети, которые занимаются в 86 кружках Центра детства и юношества, то есть более пяти тысяч детей, а также их родители. Отдельно посещают музей Дружбы учащиеся школ города Шымкента и Южно-Казахстанской области. Разработаны экскурсии для студентов и гостей нашего края, представителей различных диаспор.

Каждый народ тысячелетиями копил, хранил и приумножал свою богатую культуру и, поэтому, в обзорной экскурсии предоставляется сжатый, но запоминающийся материал. О каждом народе выдаются самые интересные факты и наиболее характерные традиции присущие народу и дающие общие представления о нем.

Для музея Дружбы стало доброй традицией принимать видных государственных и зарубежных деятелей. Музей посетили: экс-президент Ингушетии Р. Аушев с представителями чечено-ингушской делегации, Посол Польши в Республике Казахстан П.Цейлак, Советник Посольства России в Казахстане С.Б.Макаренко. В книге Почетных гостей добрые пожелания оставил посетивший музей Консул Генерального консульства России в Алматы В.Селиванов.

С делегацией из Кореи посетил музей Дружбы профессор, доктор исторических наук Кан Г. В. Уйгурская делегация сопровождала по музею Дружбы Депутата Мажилиса Парламента Республики Казахстана М. Ахмадиева. Ознакомилась с деятельностью музея Дружбы представитель ЮНЕСКО Нанни Синди.

Перенимали опыт работы музея Дружбы представители Ассоциации учителей из США. С предложением о взаимном сотрудничестве, обмене педагогического опыта в сфере межнациональных и культурных отношений выступила посетившая музей Дружбы Почетный работник общего образования Республики Саха, У.А. Шишигина.

На базе музея Дружбы плодотворно, с энтузиазмом работают кружки Центра детства и юношества: «Активисты музея», «Музееведение», «Юный археолог» и «Краеведение». Их деятельность разноплановая и многофункциональная. Прежде всего, они изучают и дополняют экскурсионный материал музея на родном

языке, для ведения экскурсий представителям своей национальности.

Ребята активно участвуют в мероприятиях Центра детства и юношества, проводят Дни языка и культуры народов Казахстана. Инновационным методом работы Активистов музея Дружбы стала организация этнографических экскурсий в местах наибольшего расселения диаспор по Южно-Казахстанской области. Цель этих экспедиций – изучение сохранившихся традиций и обрядов народов региона.

На городские праздники, мероприятия Центра детства и юношества Активисты музея инсценируют обряды и легенды народов Казахстана. Театрализованно и этнографически достоверно прошли инсценировка узбекского национального свадебного обряда, казахского обряда перерезание пут ребенку, славянские Рождественские каледования.

По итогам работы Активисты музея небольшими тиражами издают книжки-малютки, в которых анализируют, фиксируют и пропагандируют историческое и культурное наследие народов Южного Казахстана.

Кружковцы «Музееведения» изучают экспозиционную и фондовую работу музея Дружбы. На своих занятиях они детально изучают предметы быта, национальные костюмы, традиции приготовления национальных блюд народов Южного Казахстана.

Психологической особенностью детей является их чувственное восприятие окружающего мира. Им необходимо не только видеть, но и осязать предметы. В музее Дружбы детям предоставляется такая возможность, поскольку в кружке «Музееведение» дети изготавливают с подлинников копии и дубликаты экспонатов музея, которые в дальнейшем посетители музея могут детально рассмотреть. Создана коллекция корейских трагикомических масок «Тхаль», корейских вееров, на детские куколки кружковцы сшили народные костюмы. Изготовление таких экспонатов планируется накануне нового учебного года, в календарно-тематическом плане работы педагога дополнительного образования. По итогам изучения раздела педагог с детьми организует выставку с созданными экспонатами, в фойе Центра детства и юношества города Шымкента.

Одной из важных работ в музее Дружбы является фондовая работа. Здесь кружковцы следят за состоянием хранящихся экспонатов, проводят каталогизацию предметов, учатся вести учет вновь поступивших экспонатов, соответственно знакомятся с документацией музея.

Юные археологи изучают археологические памятники региона, выезжают в археологические экспедиции научных исследователей края. Собранные материалы археологии они обрабатывают, паспортизируют и сдают в фонды музея Дружбы.

Идейный вдохновитель и организатор всей работы музея Дружбы, директор Центра детства и юношества г. Шымкента Романова Наталья Сергеевна, уверена, что воспитание уважения к народам, их культуре, интернациональное воспитание должно начинаться с детства. Став взрослыми, наши дети научатся ценить и приумножать достояние своей Республики.

Музей с точки зрения методического сопровождения целостного воспитательного процесса в организации образования должен выполнять функции системно-комплексного методического центра, лаборатории, своего рода «копилки». Где, как не в музее, хранить, экспонировать, использовать лучшие методические разработки и опыт воспитательной деятельности классных руководителей и учителей-предметников, хранить обобщённый опыт передовых педагогов и так далее. Именно музей даёт возможность обеспечивать информационное сопровождение опытно-поисковой деятельности в области воспитания, развития обучающихся в школе.

Любое вовлечение педагога в исследовательскую и опытно-экспериментальную деятельность значительно повышает уровень его профессиональной квалификации. Что касается школьного музея, то он по определению должен вести (и ведёт) работу в инновационном, опытно-экспериментальном режиме.

Заключение

Сегодня в условиях модернизации школы, развития системы дополнительного образования школьный музей востребован, вновь уверенно заявляет о себе, показывает способность эффективно включаться в образовательный процесс, используя свои особенности «пограничного» положения в культуре.

Школьный музей (как и любой самодеятельный общественный детский музей, созданный при инициативе детей и в результате их исследовательского и творческого труда) – по сути универсальный общественный институт, сочетающий в себе признаки и функции исследовательского учреждения, общественного объединения, детского клуба по интересам, творческой мастерской, обладает поистине неограниченным потенциалом воспитательного воздействия на разум и чувства подростков.

Содержание миссии музеев все теснее связывается с общественными запросами, а значит, спектр функций современного музея, наряду с хранительской, должен состоять из просветительской, воспитательной, функции социальной адаптации. Доступный всем слоям населения, предоставляющий людям полную свободу активного восприятия, формирования своего отношения к воспринимаемой информации, музей принадлежит к области социальных процессов, где развивается социум в процессе реализации функции визуального мышления, самопознания.

Включенность музея в общеобразовательный процесс способствует формированию психологической и нравственной готовности человека не только жить в стремительно изменяющемся современном мире, но и быть субъектом происходящих в нем социокультурных преобразований.

Музей может стать одной из важных составляющих школьного образования, т.к. именно он является школой визуального и пространственного восприятия, где, осваивая язык вещей, обучающийся постигает их культурное значение и рукотворность. Необходимо повсеместно создавать систему взаимодействия музея и школы на всех уровнях образовательного процесса, с тем, чтобы музейные собрания осваивались постепенно на качественно новом уровне.

Социально-воспитательная деятельность музеев будет осуществляться успешно при условии преодоления состояния внутренней замкнутости и самодостаточности отдельных образовательных институтов, учреждений культуры, объединения их общих усилий в социально-воспитательной деятельности.

Социально-воспитательная деятельность музея требует соответствующего кадрового обеспечения. Профессионализация специалистов музея необходимо осуществлять путем постановки и решения новых для них социально-воспитательных задач, а также сотрудничества с социальными педагогами школ, психологами, социальными службами, общественными организациями, а также широким кругом родительского актива, общественности.

Как перспективное направление музейная педагогика предполагает формирование потребности в общении с культурным наследием, желания понять его, а также по возможности приумножить.

В заключение еще раз подчеркнем две наиболее яркие особенности школьных музеев:

1. В большинстве своем это музеи самодеятельные, т.е. создаваемые по инициативе детей и руководящих ими взрослых, как результат целенаправленной исследовательской и творческой деятельности. Как правило, такие самодеятельные музеи самые жизнеспособные.

2. Возникающие как результат практической деятельности детского сообщества, как микроцентр изучения и сохранения памятников истории и культуры края, района, города, села, школы и т.д., такие музеи часто становятся одновременно и творческими центрами возрождения и развития многих духовных традиций.

Инициатива детей по созданию общественного музея является ярким овеществленным результатом их исследовательских краеведческих усилий, нуждается сегодня в пристальном внимании и поддержке - это, несомненно, в интересах общества в целом.

Последнее, на чем хотелось бы акцентировать внимание, - обеспечение широких возможностей презентации краеведческой исследовательской и творческой деятельности школьного музея. Это могут быть как внутришкольные презентации в виде музейных акций, выставок, конкурсов, отчетов и т.п., так и презентации, выходящие на более высокий уровень: публикации в районных и центральных газетах и журналах, участие в городских, областных, республиканских олимпиадах, конкурсах и конференциях

Школьные музеи должны занять достойное место в системе внеурочной деятельности, в освоении деятельностного подхода в обучении. Во многом это зависит от личности педагога, умеющего привлечь детей к пропагандируемому им виду деятельности своим талантом, авторитетом, творческим подходом к любимому делу. А все эти качества, бесспорно, присущи руководителям школьных музеев.

Данные методические рекомендации призваны дать часть основной теоретической и практической информации о назначении музея, структуре его работы, а также рекомендации по его организации и функционированию.

Работники музея организации образования страны имеют возможность ознакомиться с материалами данного пособия и использовать при организации музейного дела.

Приложения

Приложение 1

Программа работы актива Музей боевой славы лица № 28 им М. Маметовой г Алматы.

Цель программы: дать школьникам первоначальные знания о организации и ведении музейного дела, подготовка школьных музейных экскурсоводов.

Задачи:

Способствовать ранней профилизации обучающихся: знакомство с основами музейного дела и экскурсионной деятельности;

Воспитание уважения к Подвигу советского народа, отечественной истории через уважение к заслугам отдельных исторических деятелей – полководцев Великой Отечественной войны, рядовых солдат Победы, тружеников тыла;

Способствовать формированию культуры работы с историческими источниками, литературой, выступления на конференциях, ведения дискуссий, поиска и обработки информации, проведения экскурсий, работы с музейными экспонатами;

Способствовать развитию мыслительных, творческих, коммуникативных способностей обучающихся;

Способствовать формированию и развитию умения сравнивать исторических деятелей, определять и объяснять собственное отношение к историческим личностям.

Формировать умение объяснять мотивы, цели, результаты деятельности тех или иных лиц.

Формы и методы работы:

Лекции, беседы.

Практические занятия: посещение музеев города, прослушивание экскурсий, проводимых профессиональными экскурсоводами; проведение экскурсий в школьном музее; подготовка докладов, выступлений, презентаций; проведение анкетирования, опросов, обработка результатов, оформление отчетов.

Научно-исследовательская деятельность: работа в библиотеках, архиве, подбор

материала, необходимого для проведения экскурсий, оформления экспозиций музея.

Работа в локальной сети «Интернет», электронными пособиями, энциклопедиями, учебниками.

Примерная программа занятий актива– 18 ч.

Тема 1. Вводное занятие. О чем будет рассказывать школьный музей. Его основные разделы – 1 ч.

Знакомство со школьным музеем Боевой Славы «Память»: история его создания, экспозиции, выставочные экспонаты. Типы и виды музеев: краеведческие, боевой славы, исторические и др.; государственные, частные, муниципальные, школьные и др.

Тема 2. Свидетели истории (1 ч). Газеты, журналы, книги - важные источники сведений о родном городе, ветеранах ВОВ, тружениках тыла. «Свидетельства и свидетели истории»

Тема 3. Ваши помощники в поисковой работе (2 ч)

Где и как собирать материалы для музея. Основные источники, используемые для сбора материала для музея : книги и брошюры, в которых рассказывается о Великой Отечественной войне; дневники и планы, фотографии, стенгазеты и боевые листки; воспоминания участников войны, тружеников тыла, детей; ; вещественные памятники (символы, атрибуты и т. д.).

Учреждения, организации и лица, которые могут помочь в поисковой работе: учителя, старшие вожатые, библиотекари, работники государственных музеев и архивов, методисты ЦТРДЮ.

Тема 4. Как работать с газетами, журналами, книгами (2 ч)

Работа с каталогами в школьной библиотеке. Подготовка списка необходимой литературы. Изучение текста. Составление выписок. Как делать ссылки на источники.

Тема 5. Как записывать воспоминания. Беседы, анкетирование участников войны, тружеников тыла и других участников и свидетелей изучаемых событий (2 ч) Подготовка к беседе. Составление вопросов. Как вести себя во время встречи. Запись рассказов и воспоминаний. Использование технических средств.

Тема 6. Учет и хранение собранных документов и вещей (2 ч)

Книга учета (инвентарная книга). Какие сведения необходимо в нее вносить. Как хранить собранные материалы. Посещение архива.

Тема 7. Оформление результатов поиска и создание экспозиции в музее (2 ч)

Оформление альбома, создание презентаций, музейной выставки (отбор и размещение собранных материалов, составление пояснительных текстов и т. д.).

Тема 8. Как подготовить доклад, выступление, презентацию и правильно провести экскурсию (5 ч).

Знакомство с правилами и требованиями к проведению экскурсий. Посещение экскурсий в школьном и других музеях города. Самостоятельное проведение экскурсий в музее по разработанной теме для младших школьников. Проведение виртуальной экскурсии в музее, по улицам города.

Тема 9. Забота о ветеранах - наш священный долг (1 ч). Связь следопытского поиска с тимуровской работой. Какую помощь можно оказать ветеранам.

Приложение 2

**ГУ «Средняя общеобразовательная школа
с гимназическими классами Щарбактинского
района» Павлодарской области)
Составители: Калакша Н. П.,
учитель русского языка и литературы,
Касдорф О. В., учитель технологии**

Программа курса «Музееведение» для 5-9 классов

Программа «Музееведение» предполагает обучение обучающихся организации образования детей основам краеведения и музейного дела в процессе создания и обеспечения деятельности школьного музея.

Цель: создание условий для развития школьного и музейного движения в образовательном пространстве поселка Шарбакты.

Задачи:

активация работы музеев организации образования, расширение сферы и методов использования их воспитательного потенциала;

поддержка воспитательных и образовательных программ, направленных на формирование патриота и гражданина;

выявление и дальнейшее развитие творческих способностей юных исследователей, экспозиционеров, экскурсоводов;

повышение статуса педагога дополнительного образования, работающего в школьных музеях, распространение передового опыта и повышение их профессионального мастерства.

укрепление связей между организациями образования, учреждениями культуры, общественными организациями для решения задач воспитания у детей и обучающихся чувства гражданственности и патриотизма, уважения и бережного отношения к национальной культуре, воспитания толерантности по отношению к иным культурам и традициям, народам.

Курс рассчитан на **один год обучения, 34 часа в год**

Тема 1. Введение. (1 час)

Теоретическое занятие (1 час)

Знакомство с основами музееведения. Цели, задачи, участники музейного движения. Знакомство с методами и формами работы. Знакомство с понятиями:

история, музей, прошлое, настоящее, экспонат, экспозиция, экскурсовод. Музейный экспонат, его значимость. Музейные профессии. Музеи Казахстана. Архив – учреждение для хранения документов. Фондовая деятельность в музее. Понятие «памятник», виды памятников. Патриотизм. Атрибуция и экспертиза в музее. Виды карточек научного описания. Заполнение карточек научного описания.

Тема 2. Функции школьного музея (1 час)

Теоретическое занятие (1 час)

Функции школьного музея: межпредметный учебный кабинет; общественная организация, объединяющая детей и взрослых разных поколений; творческая лаборатория педагогов и обучающихся; способ документирования истории природы и общества родного края; форма сохранения и представления материальных и духовных объектов наследия; школа профессиональной ориентации детей.

Тема 3. Организация школьного музея (1 час)

Теоретическое занятие (1 час)

Школьный музей как общественное учебно-исследовательское объединение обучающихся. Профиль и название музея. Формы организации, ролевые функции, права и обязанности актива школьного музея. Учредительные документы школьного музея. Подготовка проектов, обсуждение и принятие Устава (Положения) и концепции школьного музея. Выборы исполнительных органов школьного музея: Совета школьного музея, руководителя школьного музея, формирование рабочих групп, выборы их руководителей.

Тема 4. Экскурсия. Посещение достопримечательностей с. Шарбакты (2 часа)

Практические занятия (2 часа)

Организация экскурсии, сбор материала о достопримечательностях с. Шарбакты (памятники, районный музей, аллея Славы, ЦРБ).

Тема 5. Комплектование фондов школьного музея (2 часа)

Теоретическое занятие (1 час)

Организация поисково-собирательской работы. Выбор темы музейно-краеведческого исследования. Планирование работы. Изучение события, явления. Выявление и сбор предметов музейного значения. Сбор дополнительной информации об исторических событиях, природных явлениях и предметах музейного значения. Обеспечение научной и физической сохранности находок.

Практическое занятие (1 час)

Разработка и обсуждение концепции комплектования собрания школьного музея. Определение объектов и источников комплектования. Составление планов поисково-собирательской деятельности. Распределение обязанностей между участниками поисково-собирательской работы. Разработка маршрутов походов и экспедиций.

Тема 6. Учёт и хранение материалов школьного музея (1 час)

Практическое занятие (1 час)

Изучение формуляров документов. Изготовление документов учёта и описания краеведческих материалов. Проведение деловой игры-практикума по ведению документов в соответствии с ролевыми функциями актива школьного музея.

Тема 7. Фонды школьного музея (1 час)

Практическое занятие (1 час)

Структура и состав собрания школьного музея: основной и научно-вспомогательные фонды, музейные коллекции. Основные принципы формирования фондов и коллекций. Организация учёта фондов школьного музея. Обеспечение сохранности музейных предметов: температурно-влажностный и световой режимы хранения. Реставрация музейных предметов. Игра-практикум по разработке структуры музейного собрания, формированию основного и научно-вспомогательного фондов, тематических, систематических и персональных коллекций.

Тема 8 Экскурсия в районный музей (1 час)

Практическое занятие (1 час)

Ознакомление с экспозицией районного музея.

Тема 9. Учет и описание музейных предметов (3 часа)

Теоретическое занятие (1 час)

Задачи учета и научного описания музейных предметов. Система учета музейных фондов: главная инвентарная книга, инвентарные книги и коллекционные описи, паспорта музейных предметов и вспомогательные картотеки.

Практические занятия (2 часа)

Ролевая игра-практикум по разработке системы документов учёта и описания музейных предметов, составлению паспортов музейных предметов, заполнение карточек научного учета.

Тема 10. Экспозиция школьного музея (2 часа)

Теоретические занятия (2 часа)

Концепция экспозиции школьного музея. Тематико-экспозиционный план и архитектурно - художественное решение экспозиций. Виды экспозиций: тематическая, систематическая, монографическая, ансамблевая экспозиция. Экспозиционное оборудование. Основные приёмы экспонирования музейных предметов. Обеспечение сохранности музейных предметов в экспозиционном использовании. Музейные выставки: стационарные, передвижные, фондовые.

Тема 11. Тексты в музейной экспозиции (1 час)

Практическое занятие (1 час)

Назначение текстов в экспозиции. Виды озаглавливающих и сопроводительных текстов. Правила составления этикеток к экспонатам. Приёмы размещения текстов в экспозиции. Игра-практикум по составлению этикетки к экспонатам. Приёмы размещения текстов в экспозиции.

Тема 12. Наследие в школьном музее (1 час)

Теоретическое занятие (1 час)

Понятие об историко-культурном и природном наследии. Формы бытования наследия. Законодательство об охране объектов наследия. Краеведение как комплексный метод выявления и изучения наследия.

Тема 13. Родной край в истории Казахстана (2 часа)

Теоретическое занятие (1 час)

Мифология по истории заселения родного края. Первые упоминания местности в официальных источниках. Основные вехи истории края в контексте истории государства. Уникальные особенности природы, истории и культуры родного края.

Практическое занятие (1 час)

Экскурсия по достопримечательным объектам природы, истории и культуры родного края.

Тема 14. Наша школа в истории края (2 часа)

Теоретическое занятие (1 час)

История школы. Школьные традиции и достопримечательности. Учителя и выпускники школы, их след в истории края. Публикации о школе, её учителях и выпускниках. Летопись школы. Школьный музей и архив.

Практическое занятие (1 час)

Выявление педагогов и выпускников школы разных лет. Запись воспоминаний и рассказов педагогов и выпускников, выявление у них материалов по истории школы. Ведение исторической хроники и летописи школы.

Тема 15. Культурное наследие родного края (2 часа)

Теоретическое занятие (1 час)

Понятие о культурном наследии. Материальные и духовные объекты культурного наследия. Живая культура. Разнообразие объектов культурного наследия на территории края. Музеефикация объектов культурного наследия.

Практическое занятие (1 час)

Выявление и пилотажное обследование объектов культурного наследия на территории родного края. Игра-практикум по составлению паспортов объектов культурного наследия.

Тема 16. Наше природное наследие (1 час)

Теоретическое занятие (1 час)

Природно-климатические условия, геологическое строение и рельеф, почвы, водные ресурсы, растительность, животный мир региона. Объекты природного наследия родного края, их выявление, охрана и музеефикация. Экологические проблемы края. Мониторинг природного наследия.

Тема 17. Военная слава земляков (3 часа)

Теоретическое занятие (1 час)

Военные традиции земляков. Жители родного края – участники ВОВ и других военных действий. Выпускники школы в рядах Вооруженных Сил Казахстана. Военные реликвии семьи. Служба в армии - почетная обязанность гражданина Казахстана.

Практические занятия (2 часа)

Выявление ветеранов ВОВ, выпускников школы - кадровых военных или прошедших действительную военную службу. Сбор информации у родственников и знакомых. Ведение картотеки участников ВОВ и других военных действий. Книга Памяти школы.

Тема 18. Экскурсионная работа в школьном музее (4 часа)

Теоретические занятия (2 часа)

Экскурсия как форма популяризации историко-культурного и природного наследия музейными средствами. Виды экскурсий: обзорная, тематическая, учебная. Приёмы подготовки экскурсии с использованием опубликованных источников, научной и популярной литературы, материалов музейного собрания. Мастерство экскурсовода: речь, внешний вид, свободное владение материалом, этика.

Практические занятия (2 часа)

Игра-практикум по разработке текстов экскурсий по выбранной теме. Репетиции экскурсий

Тема 19. Проведение экскурсий в школьном музее (3 часа).

Практические занятия (3 часа)

Проведение экскурсий в школьном музее учащимися, подготовка и выступление на классных часах.

Тематический план к программе «Музееведение»

Содержание программы	Теоретические занятия (кол-во часов)	Практические занятия (кол-во часов)	Всего
1. Введение	1	-	1
2. Функции школьного музея	1	-	1
3. Организация школьного музея	1	-	1
4. Экскурсия. Посещение достопримечательностей с. Шарбакты		2	2
5. Комплектование фондов школьного музея	1	1	2
6. Учёт и хранение материалов школьного музея		1	1
7. Фонды школьного музея	-	1	1
8. Экскурсия в районный музей	-	1	1
9. Учёт и описание музейных предметов	1	2	3
10. Экспозиция школьного музея	2	-	2
11. Тексты в музейной экспозиции	-	1	1
12. Наследие в школьном музее	1	-	1
13. Родной край в истории	1	1	2

Казахстана			
14. Наша школа в истории края	1	1	2
15. Культурное наследие родного края	1	1	2
16. Наше природное наследие	1	-	1
17. Военная слава земляков	1	2	3
18. Экскурсионная работа в школьном музее	2	2	4
19. Проведение экскурсий в школьном музее	-	3	3
Итого	15	19	34

Приложение 3

*Костанайская область,
ГУ «Смирновская средняя школа»
Отдела Образования Карабалыкского района
учитель истории Ващенко Т.Ю.*

Поурочные разработки по краеведению, по программе кружка «Поиск»

Тема: Урок музейной грамоты.

Цель: познакомить учащихся со школьным историко- краеведческим музеем, его наиболее интересными документальными свидетельствами; научить пользоваться музейной терминологией: экспонат, музей, исторический источник, экскурсовод, реставратор.

Оборудование: экспонаты школьного музея.

Ход занятия.

Учитель: «Здравствуйте. Сегодня у нас с вами необычный урок – урок музейной грамоты. Его мы проводим в школьном историко – краеведческом музее села Смирновка. Мне помогают мои помощники: экскурсоводы, архивариус, реставратор.

Обращение к учащимся: А знаете ли вы, что такое музей? А какие бывают музеи? Архивариус, не поможете ли вы нам?

Архивариус: «Музей (от латинского museum, от греческого «museion» - «храм муз») -научно – исследовательское учреждение, осуществляющее хранение, изучение, показ и популяризацию памятников истории, материальной и духовной культуры.

Виды музеев: естественно - научные, краеведческие, мемориальные, художественные и другие».

Учитель: «Каждый музей по – своему неповторим. Каждый хранит и передаёт будущим поколениям запечатлённые мгновения прошлого». Показываются иллюстрации музеев.

Цветок засохший, безуханный,
Забытый в книге вижу я;
И вот уже мечтою странной
Душа наполнилась моя.
Где цвёл? Когда? Какой весною?
И долго ль цвёл? И сорван кем,
Чужой, знакомой ли рукою?
И положен сюда зачем?...

Вслед за А. С. Пушкиным при изучении каждого предмета мы задаём вопросы: «Что? Где? Когда? Кто?» Именно в музее мы стараемся получить ответы на все эти вопросы.

Наш историко – краеведческий музей был открыт в 2004 году. Основой для его создания послужил материал, накопленный в школе. Экспонаты музея рассказывают нам об истории нашей малой Родины села Смирновка».

Экскурсовод: «История села уходит в глубь веков. В начале века сюда приехали переселенцы из центральных губерний России в поисках земли. Выезжали весной, добирались трудно, много лишений претерпели в долгом пути и поздней осенью, прибыв на пустое место возле озера Карабаш, селились. Весной, получив 12 десятин земли на мужскую душу, начинали трудиться и более крепко обустраивать свою жизнь. Старожилы села: Водопьяновы, Коваленко, Полищук, и др.

Учитель: «История нашего края во многом связана с историей нашей страны, с её далёкими, и подчас героическими событиями».

Экскурсовод: «Следующая экспозиция рассказывает о событиях Великой Отечественной войны. Из сельского округа на фронт ушло 202 односельчанина, вернулось 53, погибло 125.

Учитель: «О далёком прошлом нам рассказывают экспонаты нашего музея - исторические источники.

Вопрос: Ребята, а что такое исторические источники? Архивариус помогите нам».

Архивариус: «Исторические источники – любой остаток старины, кусочек одежды и жилища, украшения, монеты, предметы повседневного быта».

Учитель: «О далёком прошлом нам рассказывают экспонаты нашего музея, многие из них переданы поисковиками, жителями села. Слово нашему реставратору».

Реставратор: «На стенде расположена фотография участников ВОВ, фотография 1980 года., в витрине экспозиции находятся фронтовые письма, немецкие газеты времен ВОВ.

Важная страница в истории села – это целина. Три первоцелинника: Рева А.Я., Тарасенко В.З., Демченко М.П. С Украины приехали в поселок в 1954г. и нашли здесь для себя вторую родину, крепко пустив корни на казахстанской земле.

Учитель: «Музеи хранят, собирают, изучают и показывают памятники искусства, естественной истории, материальной и духовной культуры.

Научно – вспомогательный фонд нашего музея ежегодно пополняется исследовательскими работами учащихся нашей школы. Перед вами выставка работ учащихся о фронтовиках».

Экскурсовод: « Одна из самых больших экспозиций рассказывает об истории школы. С 1928 года смирновская школа открывает двери для учеников.

На стенде расположены трогательные подарки выпускников, пионерские атрибуты, учебные тетради, фотографии выпускников нашей школы, которыми гордится школа: это Ж. К. Таймагамбетов – известный ученый - историк Казахстана, Сарсембаев – выпускник Российского университета Дружбы народов, дипломат».

Учитель: «На сегодняшнем занятии мы с вами говорили об истории нашей малой Родины - села Смирновка.

Вспомните:

версии происхождения названия села;

дату появления первых жителей села;

имена героев ВОВ.

Учитель: Музеи учат нас быть добрее, справедливее. Я думаю, что «Золотые правила» помогут вам в этом.

«Золотые правила»:

1. Береги своё достоинство.
2. Береги достоинство другого!
3. Весь мир – музей. Береги предметный мир, и особенно музейные предметы!
4. Не будь вандалом!
5. Почитай своих предков!
6. Познай самого себя!
7. Умей прощать!
8. Передай добро по кругу!
9. Культура даёт человеку счастье.
10. Будь носителем культуры!

Урок на тему: Как живут экспонаты в музее

Цель урока:

Знакомство с условиями быта экспонатов в музее;

Задачи:

дать представление об охраняемом экспонате и реставрационной работе, об их важности и значении;

воспитывать бережное, уважительное отношение к музейным памятникам, чувство причастности и ответственности за сохранение культурного наследия.

Оборудование: экран, мультимедийный проектор, презентация, карточки с новыми терминами, предметы, принесенные обучающимися в качестве экспонатов, альбом, краски или цветные карандаши, экспонаты школьного музея, книга учета экспонатов в школьном музее.

Ход урока

1. Организационный момент:

Учитель: Сегодня у нас необычный урок - урок в школьном музее. Познакомимся с музейными профессиями и поговорим об их важности. Совершим увлекательное путешествие в мир прекрасного. А ведь прекрасное совсем рядом, оно окружает нас всегда. Только нужно увидеть его, почувствовать и уметь насладиться. Давайте попробуем!

2. Погружение в тему урока.

Демонстрация слайдов с репродукциями картин известных художников.

(Демонстрация проходит в полной тишине)

Учитель: испытать наслаждение от увиденного вам помогают художники, скульпторы, архитекторы. Искусство - это зеркальное отражение нашего прошлого, настоящего и будущего. Люди много сотен лет назад начали собирать и хранить чем-то им дорогие и памятные предметы, вещи, картины и многое другое, что теперь стало историей.

3. Изучение нового материала.

Учитель: Как обычно в красивом здании,
Где хранится кладезь знаний.
Обо всем, что нас окружает
И, конечно, всегда поражает.
Здесь предметы культуры всей.

Что же это – ...! *(на доске появляется слово «Музей»)*

Учитель: Первый музей был открыт в Петербурге при Петре I и назывался Кунсткамерой. *(новое слово на доске)*

Сейчас в стране около 1200 государственных музеев, где собрано большое количество картин, скульптур, рукописей и самых разных вещей. Есть еще тысячи народных и школьных музеев – такой как наш.

Какие типы музеев вы знаете?

Обучающиеся называют различные типы музеев и делают обобщение о самом маленьком музее, о самом длинном, о музее кузнечного дела, о музее оружия.

Учитель дополняет ответы обучающихся, демонстрируя слайды, с изображениями различных музеев мира, страны и края.

Где же располагается музей?

(В красивом здании, например, в бывших дворцах, в квартире, усадьбе, под открытым небом и т.д.)

Демонстрация слайдов различных музеев.

В 1989 году в Казахстане насчитывалось 99 музеев, а в Костанайской области 10. Незаметно мы с вами, ребята, стали не просто посетителями музея, а культурными зрителями в его залах.

Как нужно вести себя в музеях? Что означает волшебное слово - Экспонат – выставленный на показ *(новое слово на доске)*.

Как появляются экспонаты в музее? Все ли ценные предметы могут стать экспонатами музея? *(Нет, если предмет интересен ученым, художникам, коллекционерам и необходим для коллекции музея)*.

Рассматривание, принесенных предметов обучающимися в качестве музейных экспонатов.

Учитель: Итак, предмет стал музейным экспонатом. Теперь начинается его музейная жизнь. Его заносят в специальную книгу поступлений и присваивают очередной номер (*демонстрация книги учета экспонатов в школьном музее*).

Может ли этим заниматься кассир или экскурсовод?

- Этой работой занимается Научный сотрудник (*новое слово на доске*).

Следующая музейная профессия – Хранитель (*слово на доске*). Он знает, как надо хранить экспонаты в музее. А помогает ему *Климатолог*, который с помощью прибора «психрометра» определяет влажность и температуру в залах музея и хранилищах. Ну, а те экспонаты, которые нуждаются в лечении, попадают в руки *Художника-реставратора*.

У каждого экспоната своя история. Бывает так, что экспонат меняет много адресов, может побывать во многих руках, подвергнуться случайному или намеренному повреждению.

4. Закрепление нового материала проводится в форме диалога:

Какое бывает хранение экспонатов?

Где хранятся экспонаты?

На что похожа жизнь экспонатов в музее?

С какими новыми профессиями вы познакомились на уроке?

5. Игра « Угадай профессию музейного сотрудника».

Условия игры: если учитель называет профессию сотрудника музея – дети встают, если нет – приседают.

6. Творческая работа.

Ученикам предлагается нарисовать любой экспонат из школьного музея или любой другой, который они видели в музеях.

7. Домашнее задание: Закончить рисунок и подготовить рассказ о своем экспонате.

Приложение 4

**Южно-Казахстанская область,
г. Шымкент, городской центр
детства и юношества,
руководитель музея Дружбы
Есимханова Айткуль Джинакбаевна**

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧЕСКИЙ ПЛАН КРУЖКА «АКТИВИСТЫ ШКОЛЬНОГО МУЗЕЯ»

I. ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ

- Всестороннее гармоническое развитие личности ребенка;
- Формирование творческой активности ребенка, его эстетических чувств, вкусов, идеалов с помощью музейных средств;

- формирование исторического сознания, навыков осмысленного участия в документировании истории природы и общества для выработки научного мировоззрения;
- воспитание музейной культуры;
- путем систематических и целенаправленных занятий дать необходимые знания о музейном деле, используя различные по методике типы занятия: лекции, практические занятия, экскурсии, обмен опытом работы лучших школьных музеев;
- формирование гражданского самосознания, общей культуры, здорового образа жизни;
- воспитание школьников в духе интернационализма и межнационального согласия;
- приобщение к высшим духовно-нравственным ценностям;
- обучение основам прикладного мастерства народов Казахстана;
- воспитание уважительного отношения к обычаям и традициям народов Казахстана;
- воспитание трудолюбия, бережного отношения к наследию предков

II. ОРГАНИЗАЦИОННАЯ РАБОТА

- Пропаганда деятельности кружка путем обмена опытом работы среди школьных музеев г.Шымкента и области;
- Проведение обзорных и тематических экскурсий в музее;
- Публикация методов работы музея в СМИ, Интернете;
- Комплектования кружка производится среди школ г.Шымкента;
- В музее организуется работа актива содействия музеям: в который входят представители администрации, ветераны ВОВ и труда, родители; Актив кружка работает в творческой группе «Создаем музей», изучая на практических занятиях не только законодательные и нормативные документы о музейном фонде РК, но и методику сбора фиксации материалов;
- Комплектования кружка производится среди школ г.Шымкента;
- В музее организуется работа актива содействия музеям: в который входят представители администрации, ветераны ВОВ и труда, родители; Актив кружка работает в творческой группе «Создаем музей», изучая на практических занятиях не только законодательные и нормативные документы о музейном фонде РК, но и методику сбора фиксации материалов;
- разрабатывает самостоятельно различные темы экскурсии, участвует в оформлении экспозиции;
- организация выставок с демонстрацией достижений декоративно-прикладного творчества кружка;

Творческая деятельность кружка:

- экскурсии по музеям г. Шымкента;
- туристические поездки в древние города Южного Казахстана

III. ВОСПИТАТЕЛЬНАЯ РАБОТА

1. Изучение личности ребенка в процессе его общения в коллективе:
 - проведение тестов с кружковцами;
 - выпуск газет;
 - создание тематических передвижных выставок;
 - установление доверительной атмосферы «Саймон сказал ...»
 - причины конфликтов и их предотвращение. «Избавление от тревог»
 - формирование доверия к окружающим. «Мое взрослое будущее».
 - проведение тестов с кружковцами;
 - выпуск газет;
 - создание тематических передвижных выставок;
 - установление доверительной атмосферы «Саймон сказал ...»
 - причины конфликтов и их предотвращение. «Избавление от тревог»
 - формирование доверия к окружающим. «Мое взрослое будущее».
 - проведение тестов с кружковцами;
 - выпуск газет;
 - создание тематических передвижных выставок;
 - установление доверительной атмосферы «Саймон сказал ...»
 - причины конфликтов и их предотвращение. «Избавление от тревог»
 - формирование доверия к окружающим. «Мое взрослое будущее».
2. Оценка уровня стараний и умений. Наблюдение за выполнением заданий
3. Оценка уровня стараний и умений кружковцев по программе: «Воспитание, ориентированное на результат».

IV. ПЛАНИРОВАНИЕ РАБОТЫ КРУЖКА ПО ПРОГРАММЕ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ ЕДИНОЙ ДЕТСКО-ЮНОШЕСКОЙ ОБЩЕСТВЕННОЙ ОРГАНИЗАЦИИ «ЖАС ҰЛАН»

№	Мероприятия	Сроки
1.	Лектории по темам: <ul style="list-style-type: none">• «История Южно-Казахстанской области»	сентябрь

	<ul style="list-style-type: none"> • «История города Шымкента» • «Древние города Южного Казахстана» • «Празднование Наурыза» 	ноябрь январь март
2.	Составление родословного древа семьи кружковца	в течение года
3.	Изучение космогонических символов на ткацких изделиях казахского народа.	апрель-май

V. РАБОТА ПО ПРОФОРИЕНТАЦИИ

- Экскурсия в областной историко-краеведческий музей;
- Экскурсия в областной государственный архив;
- Экскурсии в школьные музеи;
- Экскурсия в фондохранилище областного историко-краеведческого музея;
- Экскурсия в музей жертв политических репрессии

VI. МАССОВАЯ РАБОТА

1.	Выставки: - «Символы корейского народа - веера» - «Театральные куклы зрелищного таджикского искусства зочабози» - «Картины из знаковых культур еврейского народа» - Мягкая игрушка «Корабли пустыни» - «Миниатюры Испиджаба» - «Узбекские национальные блюда» - «Женский каракалпакский головной убор»	октябрь декабрь январь февраль март апрель май
2.	Экскурсии: - посещение областного историко-краеведческого музея; - посещение цитадели города Шымкент - экскурсия в с. Сайрам	сентябрь октябрь март
3.	Знакомство и посещение Дней языка и культуры народов Южного Казахстана;	по плану
4.	Участие в мероприятиях Центра детства и юношества	в течение года

VII. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С РОДИТЕЛЯМИ

№	Направление	Виды деятельности
1.	Родительское собрание	Знакомство с деятельностью кружка Выборы родительского комитета

2.	Приглашение родителей	День «Открытых дверей ЦДиЮ»
3.	Родительское собрание	Об итогах I полугодия
4.	Приглашение родителей	Новогодние утренники
5.	Сбор родителей	Совместные поездки в г.Туркестан, Отырар тобе, мавзолеем Арыстанбаб
6.	Родительское собрание	Итоги II полугодия Выступление родителей «Мы и профессия»

Индивидуальные работы с родителями

- Беседа «О правилах поведения в ЦДиЮ»
- Круглый стол. Тема «Здоровый образ жизни»
- Беседа «Девиантные» дети
- Изучение Конвенции о защите прав ребенка

Формирование межличностных отношений

1. Выборы в кружок лидеров
2. Организация лидерами работы с «трудными детьми»
3. Тема «Помоги ближнему»
4. Наши именинники

Работа по технике безопасности

№	Наименование	Сроки
1.	Беседа «Правила поведения в ЦДиЮ»	
2.	Беседа «Окружающий мир – и прекрасен и опасен»	
3.	Беседа «Азбука дорожного движения»	
4.	Беседа «Гололед и сосульки»	
5.	Исполнение ТБ беседы, лекции	

VIII. МЕТОДИЧЕСКАЯ РАБОТА И ПОВЫШЕНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ КВАЛИФИКАЦИИ РУКОВОДИТЕЛЯ КРУЖКА

- В целях совершенствования работы музея «Дружбы народов», повышения эффективности использования экспонатов музея учебно-воспитательной работе, идейного и научного уровня содержания экспозиции, организации учета и хранения собранных материалов, дальнейшего укрепления контактов музея «Дружбы народов» с местными и республиканскими государственными музеями, архивами - изучать

инструктивно-методические, руководящие документы по музеям различного профиля; Участвовать в оформлении методических и тематических выставок;

- Проводить экспертизу материалов для экспозиции музея «Дружбы народов»;
- Выступать в средствах массовой информации;
- Проводить сбор материалов, оформление папок и стендов по темам;
- Участвовать в областных смотрах и перепаспортизациях школьных музеев;
- Проводить взаимопосещения музеев школ г.Шымкента, держать связь республиканскими музеями; Изучать «Закон о языке РК»;
- Изучать «Проект комплексной программы воспитания в организациях образования Республики Казахстан 2000-2030 гг.»;
- Изучать «Закон о правах ребенка», «Закон об образовании» РК;
- Изучать Постановления Президента и Правительства РК, Указы, Законы

IX. ПРОГРАММА КРУЖКА «АКТИВИСТЫ ШКОЛЬНОГО МУЗЕЯ»

№	Темы занятий	Кол-во часов
1.	История музейного дела в РК	9
2.	Основы теории и организации музейного дела	9
3.	Сущность и специфические особенности школьного музея	20
4.	Фонды музея. Научная организация фондовой работы	13
5.	Собирательская (поисковая) работа	5
6.	Учет и хранение фондов	11
7.	Экспозиционная работа	28
8.	Культурно-массовая и воспитательная работа	21
9.	Основные принципы подготовки и проведения экскурсии в музее	44
10.	Реставрация и консервирования экспонатов	2
11.	Конкурсы, взаимопрослушивание, рецензирование	7
12.	Сдача зачетов	4
	Всего:	173

Программа определяет основной круг музееведческих вопросов и предлагает их, как предмет специального изучения для актива музея.

Программа и примерный тематический план предлагают проведение теоретических и практических занятий в течение учебного года в объеме 173 часов. Программа рассчитана на проведение занятий с учащимися 7-10 классов. Некоторые темы содержат ряд достаточно сложных в теоретическом плане вопросов. Степень их освещения должен установить руководитель занятия,

исходя из уровня общей подготовки, образовательных и возрастных особенностей учащихся.

Основной учебной базой для проведения занятий кружка становится школьный музей, располагающий полноценной многотемной экспозицией, ведущей разнообразную учебную и культурно-просветительную деятельность среди учащихся, родителей, шефов и местного населения.

Х. КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧЕСКИЙ ПЛАН КРУЖКА «АКТИВИСТЫ ШКОЛЬНОГО МУЗЕЯ»

№	Тема занятий	часы
1.	История музейного дела в Республике Казахстан	2
2.	Начало коллекционирования древностей	2
3.	Ведущие музеи Республики Казахстан, г.Шымкент	2
4.	Экскурсия в областной историко-краеведческий музей	3
5.	Положение о школьном музее	2
6.	Памятниковая основа, предметность и наглядность в музее	2
7.	Принципы тематики в экспозиционной, собирательской и массовой работе	2
8.	Единство и взаимосвязь всех видов музейной деятельности	2
9.	Тип и профиль музея	2
10.	Прием и выдача экспонатов	2
11.	Этапы работы творческой группы «Создаем музей»	2
12.	Взаимодействие школьного музея с общественными организациями	3
13.	Экскурсия в областной государственный архив	2
14.	Государственный архивный фонд РК – методика работы в фонде	2
15.	Школьный музей, как центр обучения и воспитания в школе	2
16.	Соответствие содержания работы музея программным требованиям, краеведческому принципу обучения	3
17.	Экскурсия в школьный музей – «Знакомство с организацией, тематикой и основными направлениями деятельности»	2
18.	Музейные предметы и научно-вспомогательные материалы	2
19.	Состав и структура фондов школьного музея. Виды фондовой работы	2
20.	Экскурсия в фондохранилище областного историко-краеведческого музея. Тема «Изучение фондов, как основа всех направлений муз. деятельности»	2
21.	Научное определение, классификация и систематизация музейных предметов	3
22.	Организация фондовой работы в музее	2
23.	Практическое занятие: тема «Изучение законодательных и нормативных документов о муз.фонде РК, о порядке сбора, учета и	2

	хранения муз. предметов. Знакомство с приемами определения, классификации и систематизации типовых предметов»	
24	Собирательская (поисковая) работа. Плановость, целенаправленность, научная и техническая подготовка поиска	2
25	Практическое занятие. Тема «Методика сбора и фиксация материалов. Оформление задания. Проведение поиска по конкретной теме»	3
26	Задачи учетно-хранительской работы. Инвентарная книга	2
27	Шифровка. Прием и выдача предметов. Научное определение и описание предметов	2
28	Организация хранения. Общие требования к обеспечению сохранности предметов в экспозиции и фондах	2
29	Практическое занятие. «Проведение инвентаризации»	3
30	Экскурсия в школьный музей. Тема: «Профиль музея»	2
31	Шифровка и первичная научная обработка собранной в ходе поиска коллекции	2
32	Экспозиционная работа. Идеальный замысел и тематическая структура экспозиции	2
33	Тематико-хронологический метод построения экспозиции	2
34	Пояснительные тексты. Порядок создания экспозиций, изучение и отбор материалов	3
35	Составление тематико-экспозиционного плана	2
36	Разработка проекта художественного оформления. Обсуждение и утверждение	2
37	Практическое занятие «Монтаж экспозиции»	2
38	Постоянная экспозиция	3
39	Временная выставка	2
40	Передвижная выставка и ее особенности	2
41	Практическое занятие. «Изготовление оборудования текстов, элементов оформления»	2
42	Анализ содержания приемов построения и оформления экспозиции школьного музея по отдельным разделам и комплексам	3
43	«Построение стационарной выставки по теме поиска»	2
44	Создание выставки передвижки «Они защищали Родину»	2

.		
45	Культурно-массовая работа на базе музея «Дружбы народов»	2
.		
46	Воспитательная работа на базе музея «Дружбы народов»	2
.		
47	Экскурсия в музей жертв политических репрессий	3
.		
48	Основные формы проведения культурно-массовой работы	2
.		
49	Организация мероприятия	2
.		
50	Особенности работы с местным населением	2
.		
51	Знакомство с постановкой массовой работы школьного музея	3
.		
52	Разработка и проведение массового мероприятия с использованием созданной передвижной выставки	3
.		
53	Экскурсия - одна из форм образовательной и культурно-просветительской работы	2
.		
54	Принципы логической и хронологической последовательности, доступность, наглядность и конкретность	2
.		
55	Типы и виды экскурсий	2
.		
56	Разработка тематики экскурсий в соответствии с структурой экспозиции	3
.		
57	Учет образовательных и возрастных особенности экскурсантов	2
.		
58	Тема и цель экскурсий	2
.		
59	Изучение тематики экскурсий в школьном музее	2
.		
60	Прослушивание тем экскурсии разных типов	2
.		
61	Тема и структура содержания экскурсии	2
.		
62	План экскурсии. Формулировка цели	2
.		
63	Распределение экскурсионных тем между кружковцами и прослушивание их в музее	3
.		
64	Изучение темы экскурсии	2
.		
65	Порядок изучения литературы, источников и экспонатов	2
.		
66	Отбор и систематизация необходимых сведений и фактов,	2

.	выделение отдельных цифр, цитат, выдержек	
67	Работа с мемуарной литературой, экспедиционным дневникам, письмами	3
68	Детальное изучение экспонатов, выявление их истории и содержания	2
69	Практическое занятие. В библиотеке. «Изучение и анализ литературы и источников по выбранным экскурсионным темам»	2
70	Структура экскурсии	2
71	Экскурсионные методы и приемы	2
72	Работа на экспозиции	3
73	Конкурс взаимопрослушивание, рецензирование	2
74	Методика подготовки и проведения комплексной экскурсии в музее «Дружбы народов»	2
75	Формы массовой работы в музее	2
76	Краеведческие задания для активистов музея	3
77	Реставрация и консервация экспонатов	2
78	Сдача зачетов кружковцами	2

Календарно-тематический план кружка «Музееведения» на одну группу

№	Название темы	Часы
1.	Введение. Комплектование групп Знакомство. Правила поведения, традиции Центра детства и юношества	2
2.	Введение. Разделы курса «Музееведение»	3
3.	Экскурсия по музею Дружбы народов Центра детства и юношества	2
4.	Экскурсионная деятельность. Юные экскурсоводы	3
5.	Экскурсия в областной историко-краеведческий музей	2
6.	Экскурсия на цитадель города Шымкент	3
7.	Корейский НКЦ. Быт и культура корейского народа. Лекция Беседа с родителями «Пропаганда здорового образа жизни детей»	2
8.	Встреча с председателем корейского национально-культурного	3
9.	центра Традиции корейской кухни	2
10.	Особенности одежды корейского народа	3

11.	Традиционная атрибутика корейцев «Веер»	
12.	Техника изготовления корейских вееров	2
13.	Изготовление деталей для корейских вееров	
14.	Сбор деталей корейских вееров	3
15.	Организация выставки «Предметы быта корейского народа - веера» Беседа с родителями «Девиантное поведение подростков»	2
16.	Корейское изобразительное искусство на ткани	3
	Изготовление панно «Корейские мотивы»	2
17.	Нанесение рисунка	
18.	Изготовление панно «Корейские мотивы». Раскрашивание рисунка	3
19.	Изготовление панно «Корейские мотивы». Заключительное оформление работы. Рамка	2
20.	Организация выставки «Корейские мотивы»	3
21.	Таджикский национально-культурный центр. Быт и культура таджикского народа. Лекция	2
22.	Встреча с представителем таджикского нац.-культурного центра	3
23.	Особенности таджикского народного костюма	2
24.	Традиционная кухня таджикского народа	3
25.	Народное зрелищное искусство таджиков – зочабози	2
26.	Изготовление театральных кукол таджикского зрелищного искусства зочабози. Выкройки на бумаге	3
27.	Изготовление театральных кукол зочабози. Выкройки на ткани.	2
28.	Изготовление театральных кукол зочабози. Стачивание деталей	3
	Изготовление театральных кукол зочабози	
29.	Набивка куклы. Вышивка лица куклы	2
30.	Изготовление театральных кукол зочабози. Заключительное оформление куклы	3 2
31.	Организация выставки «Театральные куклы зрелищного таджикского искусства - зочабози»	
	Еврейский национально-культурный центр	
32.	Быт и культура еврейского народа. Лекция	3
33.	Встреча с представителем еврейского нац.-культурного центра	2
34.	Традиционная одежда еврейского народа	3
35.	Особенности в приготовлении еврейских национальных блюд	2
36.	Картины из знаков культур еврейского народа. Технология	3
37.	Изготовление основы для картины из знаков культур Нанесение рисунка.	2
38.	Создание объемного рисунка с помощью знаков культур.	3
39.	Организация выставки: «Картины из знаков культур еврейского народа»	2
	«Ынтымак» национально-культурный центр	
40.	Быт и культура казахского народа. Лекция	3
41.	Встреча с этнографом областного историко-краеведческого музея	2
42.	Особенности национальной одежды казахского народа	3

43.	Традиционные казахские блюда	2
44.	Изготовление мягкой игрушки «Корабли пустыни» Выкройка из бумаги	3
45.	Мягкая игрушка «Корабли пустыни». Выкройка из ткани	2
46.	Мягкая игрушка «Корабли пустыни». Стачивание деталей	3
47.	Набивка и заключительное оформление мягкой игрушки	2
48.	Организация выставки «Корабли пустыни» Беседа с родителями «О соблюдении Международной Конвенции ООН по защите прав детей и подростков»	3
49.	Узбекский национально-культурный центр Быт и культура узбекского народа.	2
50.	Экскурсия в с.Сайрам – древний Испиджаб	3
51.	Красочность узбекского национального костюма. Лекция	2
52.	Традиционная узбекская кухня	3
53.	Изготовление миниатюр из испиджабской керамики. Камеральная обработка материала	2
54.	Нанесение миниатюрного рисунка на Испиджабскую археологическую керамику	3 2
55.	Организация выставки «Миниатюры Испиджаба»	
56.	«Узбекские национальные блюда». Технология изготовления папье-маше	3
57.	Создание основы из папье-маше для узбекских блюд	2
58.	Многослойное покрытие папье-маше	3
59.	Ошкуривание изделий из папье-маше	2
60.	Нанесение рисунка на узбекские блюда из папье-маше	3
61.	Заключительный этап изготовления узбекских национальных блюд	2
62.	Организация выставки «Узбекские национальные блюда»	3
63.	Каракалпакский национально-культурный центр Быт и культура каракалпакского народа. Лекция	2
64.	Встреча с представителем каракалпакского культурного центра	3
65.	Особенности каракалпакского национальной одежды	2
66.	Головные уборы женского каракалпакского костюма. Изготовление бумажной основы	3
67.	Выкройки женского каракалпакского головного убора	2
68.	Стачивание деталей женского каракалпакского головного убора	3
69.	Вышивка женского каракалпакского головного убора	2
70.	Детализация женского каракалпакского головного убора	3
71.	Завершение изготовления женского каракалпакского головного убора	2
72.	Организация выставки «Женский каракалпакский головной убор»	3
73.	Экскурсия в древний город Отрар Южного Казахстана	2
74.	Камеральная обработка отрарского материала	3
75.	Организация выставки «Народное мастерство руками кружковцев». Родительское собрание «Итоговое»	2

76.	Подведение итогов первого года обучения Оценка уровня стараний и умений кружковцев по программе: «Воспитание, ориентированное на результат» Промежуточное тестирование	3
-----	---	---

Список литературы

1. Закон Республики Казахстан «О культуре» // 24 апреля 1996 года.
2. Закон Республики Казахстан «Об охране и использовании историко-культурного наследия». // 2 июля 1992 года (с изм. от 20.12.2004г., 21.07.2007г).
3. Государственная программа «Мәдени мұра» на 2007-2009 годы.
4. Закон Республики Казахстан «Об образовании». – Астана, 2012.
5. «Концепции модернизации образования на период до 2030 г.»
6. Устав Международного совета музеев (International Council of Museums - ICOM).
7. У. Д. Муналбаева. Музейная педагогика. История, теория, практика.- Алматы 2013.стр 97, 95,
8. Г.Ш. Файзуллина. Особенности развития музеев Казахстана в современный период(1991-2008 гг.)
9. Асанова С. А., Основные этапы истории музейного дела Казахстана. Музееведение и историко-культурное наследие [Текст]: сб. ст. / Кемеровский государственный университет культуры и искусств. - Кемерово: Кемеров. гос. ун-т культуры и искусств, 2009 - Вып. III. - С. 156-166.
10. Плетникова Л., Сафарова Д. Дешт-и-Арт: трансформация сознания и конструирование идентичности // Культурная политика в Центральной Азии в переходный период: Сборник материалов конференции «Культурная политика в Центральной Азии: практика и перспективы» / Сост. Ю.Маркович, А. Сабитов. – Алматы, 2003. – С.
11. А. О. Таушканова, Е. А. Шанц. Теория и практика образования в современном мире: материалы II междунар. Науч. Конф. (г. Санкт-Петербург, ноябрь 2012 г.) –СПб.: Реноме, 2012. –С. 98-100.
12. Юренева Т.Ю. Музееведение: учебник для высшей школы. - М.: Академический Проект, 2003. с. 471-479.
13. Палаткина Т.М. Школьный музей. – М., 2004.
14. Создание системы работы с подрастающим поколением музейными средствами: Методические рекомендации / АН СССР, МК РСФСР, НИИ культуры. Сост. М.Ю. Юхневич. М., 1989.
15. Музеология. - <http://www.muzeum.ru>.
16. <http://rushkolnik.ru/docs/235/index-469482.html>.
17. Кисляков Павел Александрович. Аудиовизуальные Технологии Обучения. – М.: , 2009. – 143 с.
18. <http://lib.znate.ru/docs/index-150320.html>
19. <http://nauka-pedagogika.com/pedagogika-13-00-01/dissertaciya-sotsializatsiya-lichnosti-sredstvami-muzeynoy-pedagogiki#ixzz2fR9YN671>
20. <http://rushkolnik.ru/docs/235/index-469482.html>